НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Інститут професійної освіти НАПН України

ТЕОРЕТИЧНІ Й МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ КОНСУЛЬТУВАННЯ З МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ



МОНОГРАФІЯ

5 (26)
2025

ІННОВАЦІЙНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА
Електронне продовжуване видання

ІННОВАЦІЙНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

Електронне продовжуване видання
Інституту професійної освіти НАПН України

Рубрика
ПІДГОТОВКА ДО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Випуск 5 (26)

ТЕОРЕТИЧНІ Й МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ КОНСУЛЬТУВАННЯ З МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

МОНОГРАФІЯ

Київ
Інститут професійної освіти НАПН України
2025

УДК 377:334.722-053.6:37.091.12(048.83)

І 66

Рекомендовано Вченою радою
Інституту професійної освіти НАПН України
(протокол № 14 від 22 грудня 2025 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ ТОМУ

Радкевич Валентина Олександрівна, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор Інституту професійної освіти НАПН України (голова)

Пригодій Микола Анатолійович, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заступник директора з наукової роботи Інституту професійної освіти НАПН України (заступник голови)

Романова Ганна Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту професійної освіти НАПН України (заступник голови)

Кравець Світлана Григорівна, кандидат педагогічних наук, старший дослідник, завідувач відділу зарубіжних систем професійної освіти Інституту професійної освіти НАПН України (відповідальний редактор випуску)

РЕЦЕНЗЕНТИ

Артюшина Марина Віталіївна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та психології Київського національного університету імені Вадима Гетьмана

Андрощук Ірина Василівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри Хмельницького національного університету

Каленський А.А., провідний науковий співробітник відділу змісту і технологій професійної освіти Інституту професійної освіти НАПН України

І 66 Інноваційна професійна освіта. - Випуск 5(26): Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти: монографія / Інститут професійної освіти НАПН України; Базиль Л. О., Байдулін В. Б., Ваніна Н. М., Гриценок І. А., Єршова Л. М., Закатнов Д. О., Орлов В. Ф.; за наук. ред. Закатнова Д. О. - Київ: ІПО НАПН України, 2025. - 177 с. https://doi.org/10.32835/2786-619X/2025/6.27

УДК: 377:334.722-053.6:37.091.12(048.83)

У монографічному виданні представлено звітні інформаційно-аналітичні матеріали, підготовлені за результатами виконання фундаментального наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно- технічної) освіти» (державний реєстраційний номер 0122U000541). Дослідження виконувалося у 2022 - 2024 рр. лабораторією професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України, а його наукові результати впроваджувалися у 2024 - 2025 рр.

Адресоване керівникам закладів професійної (професійно-технічної) освіти, педагогічним працівникам, психологам і соціальним педагогам, консультантам центрів професійної кар'єри, методистам навчально-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти, науковцям і працівникам установ і організацій, діяльність яких пов'язана з формуванням кар'єрної та підприємницької компетентностей майбутніх кваліфікованих робітників

ISBN 978-617-8167-25-7
ISSN 2786-619X
.https://doi.org/10.32835/2786-619X/2025/6.27

© Інститут професійної освіти НАПН України, 2025
© Автори, 2025

ЗМІСТ

1. Загальна характеристика наукового дослідження 4

2. Основні наукові результати дослідження згідно з технічним завданням 10

3. Педагогічні інновації 18

3.1. Сучасна парадигма консультування з молодіжного підприємництва у закладах П(ПТ)О 19

3.2. Концепція консультування з молодіжного підприємництва у закладах П(ПТ)О 23

3.3. Модель консультування з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України 37

3.4. Соціально-економічні передумови консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти в період воєнного стану та повоєнного відновлення економіки України 52

3.5. Педагогічні умови, форми і методики консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти 56

3.6. Зміст і методи консультування здобувачів професійної освіти з актуальних питань фінансового та нормативно-правового забезпечення молодіжного підприємництва 67

4. Упровадження результатів наукового дослідження 84

4.1. . Кількість упроваджених результатів наукового дослідження 84

4.3. Опис впливу результатів діяльності наукової установи на розвиток науки, суспільства та економіки 91

4.3.1. Основний вид впливу: на розвиток освіти 92

4.3.2. Опис основних наукових результатів, які дали змогу досягти цього впливу 92

4.3.3. Роль наукової установи у досягненні впливу 93

4.3.4. Опис впливу 94

4.3.5. Перелік підтверджень впливу 96

ВИСНОВКИ 112

Додаток 1 115

Додаток 2 137

Додаток 3 171

1. Загальна характеристика наукового дослідження

Наукове дослідження «**Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти**» (державний реєстраційний номер 0122U000541) виконувалося у 2022-24 рр. науковими працівниками лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України.

Класифікаційна група наукового дослідження (фундаментальне чи прикладне): фундаментальне.

Підстава для виконання роботи: Постанова Президії НАПН України від 07 квітня 2021 року №1-2/5-83.

Пріоритетний напрям, проблема дослідження (для галузевої тематики): 8. Професійна (професійно-технічна) освіта. Фахова передвища освіта, проблема дослідження «Професійний і особистісний розвиток майбутніх фахівців» (відповідно до пріоритетних напрямів наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології в НАПН України на 2018-2022 рр., затверджених загальними зборами НАПН України від 17 листопада 2017 р. № 1-1/2-8).

Науковий керівник наукового дослідження: головний науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України доктор педагогічних наук, професор Орлов В.Ф.

Виконавці наукового дослідження: док. пед. наук, проф. Тітова О.А. (2022 р.); док. пед. наук, проф. Орлов В.Ф. (2022-2024 рр.); док. пед. наук, проф. Єршова Л.М. (2022-2024 рр.); док. пед. наук, проф. Базиль Л.М. (2022-2024 рр.) (2022-2024 рр.); док. пед. наук, проф. Теловата М.Т. (2022 р.); канд. пед. наук, доцент Гриценок І.А. (2022-2024 рр.); канд. пед. наук, с.н.с. Закатнов Д.О. (2023-2024 рр.); канд. екон. наук, доцент Ваніна Н.М. (2023-2024 рр.); Байдулін В.Б. (2022-2024 рр.); Савченко М.О. (2022 р.).

Актуальність теми дослідження. Актуальність теми наукового дослідження зумовлена гострою потребою суспільства у розвитку молодіжного підприємництва як пріоритетного напряму цивілізаційного прогресу й повоєнного відновлення економіки України. Світовий досвід переконує, що стійкий економічний розвиток у довгостроковому періоді залежить не тільки від структури власності й реального ресурсного потенціалу країни, а й від підприємництва, що забезпечується активним і послідовним освоєнням найбільш прогресивних досягнень як вітчизняної науки, техніки, технології, так і передового досвіду наукової й інноваційної діяльності. Кожна країна, зважаючи на національні особливості й індивідуальну ситуацію, вибудовує власну інноваційну стратегію таким чином, щоб максимально гармонізувати суспільні потреби, наявні ресурси, внутрішні й зовнішні чинники економічного розвитку. Значущість підприємництва для світової та національних економік висвітлена в матеріалах Світового економічного форуму (WEF, 2019), аналітичних звітах Програми USAID «Лідерство в економічному врядуванні», документах ПРООН, інших міжнародних організацій, національних інформаційно-аналітичних і статистичних матеріалах, що розкривають аспекти оптимізації потенціалу дохідності, використання креативних підходів до організації бізнесу, пошук нових ресурсів, інноваційності та альтернативності, новаторства, соціальної відповідальності. Актуальність дослідження стане особливо очевидною у повоєнний період, коли відродження української економіки та суспільства вимагатиме створення тисяч нових робочих місць. У цьому зв’язку одним із напрямів розв’язання комплексу відповідних проблем є наукове обґрунтування та застосування в освітній діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О) теоретичних та методичних основ консультування з молодіжного підприємництва.

Значущість для національної економіки проблеми розвитку

молодіжного підприємництва в період воєнного стану та повоєнного відновлення України поглиблено в законах України «Про освіту» (2017), «Про професійну (професійно-технічну) освіту» (2019), «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» (2013), а також Національній програмі сприяння розвитку малого підприємництва в Україні (2013), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» (2015), у Пріоритетних цілях сталого розвитку ООН до 2030 року (2015), у проєкті Плану заходів з відновлення України від наслідків війни (2022), у проєкті Національної програми з покращення бізнес-середовища (2022) тощо.

Закони економіки і світовий досвід переконують, що стійкий економічний розвиток у довгостроковому періоді залежить не тільки від структури власності й реального ресурсного потенціалу країни, а й від підприємництва, що забезпечується активним і послідовним освоєнням найбільш прогресивних досягнень як вітчизняної науки, техніки, технології, так і передового досвіду у науковій та інноваційній діяльності. Кожна країна, зважаючи на свої національні особливості та індивідуальну ситуацію, вибудовує власну інноваційну стратегію таким чином, щоб максимально гармонізувати суспільні потреби, наявні ресурси та внутрішні й зовнішні чинники економічного розвитку. Значущість підприємництва для світової та національних економік висвітлена в матеріалах Світового економічного форуму (WEF, 2019), аналітичних звітах Програми USAID «Лідерство в економічному врядуванні», документах ПРООН та інших міжнародних організацій, статистичних й інформаційних матеріалах, де розкриваються аспекти оптимізації потенціалу дохідності, використання креативних підходів до організації бізнесу, пошук нових ресурсів, інноваційності та альтернативності, новаторства, соціальної відповідальності. Реалії сучасного етапу ринкових перетворень в Україні свідчать про те, що українська економіка не повною мірою придатна для ефективного функціонування в

сучасному ринковому середовищі. Сприяння збільшенню кількості малих підприємств може стати дієвим способом швидкого створення нових робочих місць, ліквідації безробіття, подолання негативних процесів у економіці депресивних регіонів. Підприємництво може стати початком ділової кар'єри молодих фахівців, можливістю розкриття їхнього творчого потенціалу, професійної самореалізації та успішності. Підприємницька активність сучасної молоді забезпечить відповідний економічний і соціальний ефект, що сприятиме, не лише, підвищенню рівня життя суспільства, скороченню безробіття, створенню нових робочих місць, а й формуванню прошарку середнього класу, який стане основою соціально-економічних реформ, гарантом політичної та соціальної стабільності демократичного розвитку суспільства. За таких обставин належна підготовка до молодіжного підприємництва ще в закладах освіти є ефективним способом розв'язання багатьох нагальних соціально-економічних проблем.

Питання підготовки майбутніх фахівців здатних до підприємництва мають історичне, правове, соціально-економічне та політичне підґрунтя. Організація Об'єднаних Націй визначила три глобальні цілі, в досягнення яких освіта має зробити вагомий внесок, зокрема: покращення зайнятості населення через залучення до підприємництва, що сприятиме забезпеченню сталого економічного розвитку, посилення соціальної інтеграції, активне залучення до громадської діяльності та доступ до безперервного навчання впродовж усього життя. Європейський парламент і Рада Європейського Союзу (2018) схвалили Рамкову програму оновлених компетентностей для навчання протягом життя, де «підприємницька компетентність» визначена як ключова компетенція, що сприятиме розвитку фінансової грамотності людей, їх соціальній інтеграції, активному громадянству, становленню рівноправного й демократичного суспільства

Упровадження педагогічної системи підготовки майбутніх кваліфікованих кадрів до підприємницької діяльності передбачає:

підвищення рівня цифрової культури випускників ЗП(ПТ)О, зростання їх креативності, стресостійкості, конкурентоздатності та готовності до самозайнятості в умовах розвитку малого і середнього бізнесу.

Престиж робітничої професії представники цільових груп, які брали участь у роботі фокус-груп, організованих Німецьким товариством з міжнародної співпраці (GIZ) (2020), пов'язують з перспективами робітничої професії, серед яких домінують економічні – гідна оплата праці і можливість відкрити власну справу. Більшість учасників глибинних інтерв'ю оцінюють імідж профтехсвіти як низький, але високо оцінюють можливості профтехосвіти для розвитку своєї громади / міста / регіону. Так само низькою виявилася і оцінка іміджу системи професійно-технічної освіти.

Децентралізація управління активізувала передачу ЗП(ПТ)О з державної форми власності до комунальної. Це відбувається з урахуванням галузевих і регіональних особливостей функціонування ринків праці і сприяє покращенню фінансування, модернізації матеріально-технічної бази, залученню різних груп стейкхолдерів до формування змісту професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників та забезпечення якості П(ПТ)О. Водночас в системі професійної освіти законодавчо не закріплені сучасні підходи до управління, принципи і межі автономії ЗП(ПТ)О, механізми державно-приватного партнерства, джерела фінансування, мотивування педагогів до професійного розвитку і саморозвитку, а роботодавців – до активного включення у модернізацію системи П(ПТ)О тощо.

Мета та завдання дослідження. Мета дослідження полягала у науковому обґрунтуванні теоретичних і методичних основ й апробації методик консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Для досягнення мети наукового дослідження було поставлено такі **завдання:**

1. Проаналізувати нормативні документи, науково-теоретичні джерела щодо консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти у воєнний та повоєнний час. Визначити експериментальну базу та провести констатувальний етап педагогічного експерименту щодо підготовки молоді до повоєнного відновлення економіки України.

2. Теоретично обґрунтувати концепцію та розробити модель консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для повоєнного відновлення економіки України.

3. Розробити, апробувати методики консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти для повоєнного відновлення економіки України.

4. Створити комплекс навчально-методичного забезпечення консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

5. Здійснити обґрунтування перспектив консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти у воєнний і повоєнний час.

У 2022-24 рр. **опубліковано 100 одиниць планової продукції** (5 англ., 1 польск. мовами), у тому числі: **наукової продукції – 1** (монографія); **виробничо-практичної продукції – 2** (методичний посібник, практичний порадник); **довідкової продукції – 1** (довідник); **статей – 24** (у наукових зарубіжних виданнях, що індексуються у **Scopus і Web of Science Core Collection – 3**, 3 англ. мовою; у наукових вітчизняних **фахових виданнях – 15**; у наукових зарубіжних виданнях, що індексуються в інших **наукометричних базах даних – 6**, 1 англ., 1 польск. мовою); **матеріалів конференцій – 71** (у т. ч. індексуються у Scopus і Web of Science Core

Collection – 1, англ. мовою), інформаційно-аналітичні матеріали – 1 (Див. Додаток 1).

2. Основні наукові результати дослідження згідно з технічним завданням

За результатами виконання наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» у 2022-24 рр.:

– *здійснено аналіз стану розробленості проблеми організації консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва у вітчизняній, зарубіжній науковій літературі й освітній практиці*: на основі проведеного за сприяння Департаменту професійної освіти МОН України та навчально-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти онлайн-анкетування закладів П(ПТ)О зібрано і проаналізовано інформацію про стан організації в закладах П(ПТ)О консультування з молодіжного підприємництва [1]; *конкретизовано сутнісний зміст поняття «консультування з молодіжного підприємництва»* [2] як психолого-педагогічного процесу, спрямованого на розвиток особистісних якостей, зокрема підприємливості, та інших навичок, сукупність яких характеризує підприємницьке мислення і поведінку суб'єкта бізнес-діяльності; підвищення обізнаності здобувачів ЗП(ПТ)О про способи самозарадності й можливості кар'єрного зростання у підприємництві, розроблення бізнес-проєктів, керування віртуальними міні-підприємствами; оволодіння діловими навичками і знаннями про способи, алгоритми й

[1] Базиль Л.А., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М.,Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т., Тітова О.А. (2022). Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва: довідник. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733742/

[2] Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України : монографія / Базиль Л. О., Ваніна Н. М., Гриценок І. А., Закатнов Д. О., Орлов В. Ф., Тітова О. А. [за наук. ред. В. Ф. Орлова, Д. О. Закатнова]. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2024. 243 с. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743674/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84i%D1%8F_%D0%9B%D0%9F%D0%9A_2024_merged.pdf

механізми заснування бізнесу, його подальшого успішного розвитку й адаптування до відповідних цивілізаційних обставин. Консультування як стратегія допомоги майбутнім молодим підприємцям – це цілісна, унікальна за своїм змістом система, яку можна представити як спільну продуктивну діяльність здобувача професійної освіти і консультанта. Основним продуктом даної діяльності є результативні зміни в свідомості здобувачів професійної освіти, їхнього ставлення до майбутньої підприємницької діяльності, мінімізація проблемних аспектів життя, подолання невпевненості, оптимізація особистісних якостей;

– *теоретично обґрунтовано та розроблено концепцію консультування з молодіжного підприємництва* в закладах професійної (професійно-технічної) освіти[3, 4], що спрямована на вирішення проблем: підготовки молоді до підприємницької діяльності й законодавчого забезпечення захисту прав його суб'єктів; правового регулювання державної політики у сфері розвитку молодіжного підприємництва; координації дій на рівні органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій у наданні державної і регіональної підтримки розвитку молодіжного підприємництва; конкретизації методологічних підходів і принципів консультування молоді щодо започаткування власного бізнесу; усвідомлення механізмів ефективної взаємодії, конструктивної співпраці між представниками науки, освіти і бізнесу. Концепція розглядається як системна стратегія мети, завдань, методологічних підходів, принципів, форм організації психолого-педагогічного процесу надання дієвої допомоги здобувачам професійної освіти в започаткуванні власної справи, а також адаптування й успішного

[3] Базиль, Л. (2023). Концепція консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 7 (131), 180-196. https://pedscience.sspu.edu.ua/?page_id=5533

[4] Базиль, Л. (2024). .Концепція консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. *Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України : монографія*. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 87-107. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743674/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84i%D1%8F_%D0%9B%D0%9F%D0%9A_2024_merged.pdf

провадження підприємницької діяльності в умовах ринкової економіки, що реалізується в інтелектуальній, дослідницько-аналітичній і проєктній діяльності педагогічних працівників (на основі аналізу проблемних питань і пошуку конструктивних рішень їх розв'язання), а також у взаємодії з майбутніми фахівцями задля застосування набутих знань і умінь;

– обґрунтовано модель консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти[5][6][7], основу якої склали такі компоненти: нормативно-детермінантний (комплекс цілей та завдань, зумовлений соціальним замовленням щодо підготовки молоді до підприємницької діяльності для повоєнного відновлення України, вимогами освітніх та професійних стандартів); теоретико-методологічний (підходи та принципи здійснення консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти); змістовний (компоненти кар'єрної компетентності здобувачів професійної освіти та їх готовності до вибору підприємницької діяльності як напряму реалізації подальшої освітньо-професійної траєкторії); процесуальний (форми, методи та методики консультування з молодіжного підприємництва); критеріально-діагностичний (критерії та показники педагогічної ефективності консультування з молодіжного підприємництва);

– розроблено та апробовано методики консультування з молодіжного підприємництва в закладах П(ПТ)О[8], [9], [10] *(методику психологічного*

---

[5] Закатнов, Д. (2023). Психолого-педагогічне обґрунтування моделі консультування з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України. *Інноваційна професійна освіта*, 2(9), 387-391. https://conference.ivet.edu.ua/index.php/2022-1/issue/view/10

[6] Закатнов, Д. (2023). Модель консультування з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України. *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи: мат-ли XII міжнар. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 19–20 жовт. 2023.).* (с. 91-92). Хмельницький: ХНУ. https://drive.google.com/file/d/1O96NK1wpgLd7wmLuPLv7bcAdX3lgO6WJ/view

[7] Закатнов, Д. (2024). Модель консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти для повоєнного відновлення економіки України. *Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України : монографія*. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 107-137. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743674/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84i%D1%8F_%D0%9B%D0%9F%D0%9A_2024_merged.pdf

[8] Єршова, Л., & Гриценок, І. (2024). Методика консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва у контексті реалізації цілей сталого розвитку. *Професійна освіта в умовах сталого*

консультування майбутніх кваліфікованих робітників з питань готовності до підприємницької діяльності [11]; *методику бізнес-консультування* майбутніх кваліфікованих робітників щодо підприємницької діяльності[12]; *методику юридичного консультування* здобувачів професійної освіти з відкриття і ведення власної справи [13]);

– *створено та впроваджено комплекс навчально-методичного забезпечення консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти*[14,15,16,17], який розкриває: *теоретичні* (основні категорії консультування з молодіжного підприємництва; закономірності консультування з молодіжного підприємництва між: якістю нормативно-правового забезпечення та

розвитку суспільства: монографія. Київ: ІПО НАПН України. https://conference.ivet.edu.ua/index.php/1/article/view/382/356

[9] Байдулін, В.Б., Ваніна, Н.М., Гриценок, І.А., Закатнов, Д.О., Єршова, Л.М. & Савченко, М. О. (2023) *Методичні основи організації у закладах професійної (професійно-технічної) освіти консультування з молодіжного підприємництва: методичний посібник* (с. 26-32). Київ: ІПО НАПН України. https://lib.iitta.gov.ua/738714/

[10] Єршова, Л. (2023). Методика консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва. *Інноваційна професійна освіта*, 2(9), 358-362. https://conference.ivet.edu.ua/index.php/2022-1/issue/view/10/9

[11] Байдулін, В.Б., Ваніна, Н.М., Гриценок, І.А., Закатнов, Д.О., Єршова, Л.М. & Савченко, М. О. (2023) *Методичні основи організації у закладах професійної (професійно-технічної) освіти консультування з молодіжного підприємництва: методичний посібник*. Київ: ІПО НАПН України, с. 89-108. https://lib.iitta.gov.ua/738714/

[12] Байдулін, В.Б., Ваніна, Н.М., Гриценок, І.А., Закатнов, Д.О., Єршова, Л.М. & Савченко, М. О. (2023) *Методичні основи організації у закладах професійної (професійно-технічної) освіти консультування з молодіжного підприємництва: методичний посібник*. Київ: ІПО НАПН України, 109-129. https://lib.iitta.gov.ua/738714

[13] Байдулін, В.Б., Ваніна, Н.М., Гриценок, І.А., Закатнов, Д.О., Єршова, Л.М. & Савченко, М. О. (2023) *Методичні основи організації у закладах професійної (професійно-технічної) освіти консультування з молодіжного підприємництва: методичний посібник*. Київ: ІПО НАПН України, 130-152. https://lib.iitta.gov.ua/738714/

[14] Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України : монографія / Базиль Л. О., Ваніна Н. М., Гриценок І. А., Закатнов Д. О., Орлов В. Ф., & Тітова О. А. [за наук. ред. В. Ф. Орлова, Д. О. Закатнова]. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2024. 243 с. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743674/1/

[15] Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва : довідник. / Автори-упорядники: Базиль Л.А., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т., & Тітова О.А. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2022. 196 с. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733742/ .

[16] Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану: практичний порадник. / Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., & Теловата М.Т. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2022. 96 с. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735025/

[17] Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України: методичний посібник. / Закатнов Д. О. (ред.), Байдулін В. Б., Ваніна Н. М., Гриценок І. А., Єршова Л. М., Закатнов Д. О., & Савченко М. О. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2023. 67 с. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738714/

інтенсивністю впровадження педагогічних інновацій; фінансовим і ресурсним забезпеченням діяльності структурних підрозділів, що здійснюють консультування, й ефективністю консультаційної діяльності; включеністю консультування з молодіжного підприємництва в освітній процес, у загальну систему позанавчальних заходів і результативністю консультативної діяльності; наявністю в закладі освіти програми мотивації всіх суб'єктів освітнього процесу до участі в консультуванні та результативністю підготовки молоді до підприємницької діяльності; результативністю консультування з молодіжного підприємництва та системністю координації діяльності усіх суб'єктів консультування; принципи консультаційної діяльності з підготовки здобувачів професійної освіти до відкриття й ведення власної справи); *практичні* (створення організаційно-педагогічних умов, застосування ефективних видів консультаційної діяльності з підготовки молоді до підприємницької діяльності та форм організації консультування з молодіжного підприємництва; забезпечення відповідності змісту консультаційної діяльності й специфіки галузі, для якої здійснюється підготовка майбутніх кваліфікованих робітників; чітке визначення умінь і навичок, які необхідно сформувати у майбутніх кваліфікованих робітників для підвищення їхньої готовності і здатності до відкриття і ведення власної справи) й *технологічні* (методики психологічного, юридичного і бізнес-консультування) його аспекти;

– обґрунтовано *перспективи консультування з молодіжного підприємництва* в закладах професійної (професійно-технічної) освіти, що передбачають реалізацію *нової парадигми консультування з молодіжного підприємництва*[18,19,20], згідно з якою консультування з молодіжного

[18] Базиль, Л., & Орлов, В. (2023). Концептуально-парадигмальні виміри підготовки здобувачів професійної освіти до молодіжного підприємництва. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету ім. О.Довженка*, 3 (53), 31-39. http://visn-ped.gnpu.edu.ua/index.php/uk/arkhiv-publikatsij

[19] Орлов В.Ф. (2024). Парадигмальні зміни методології консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва. Технологічна і професійна освіта: проблеми і перспективи. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, 9 травня 2024 р. Глухів : Глухівський НПУ ім. О. Довженка.

підприємництва розглядається як стратегія допомоги майбутнім підприємцям у досягненні успіху, що уможливлює утворення цілісної й унікальної за змістом системи конструктивної взаємодії здобувачів професійної освіти, консультантів і роботодавців. Основними результатами такої діяльності є істотні зрушення на рівні свідомості майбутніх фахівців, зокрема ставлення до ймовірної підприємницької діяльності у майбутньому, що сприятиме мінімізації проблемних ситуацій цивілізаційного буття, подоланню невпевненості, труднощів у засвоєнні основ підприємництва, покращенню емоційної сфери, й оптимізації індивідуально-особистісних ресурсів. Нова парадигма передбачає розвиток особистісних якостей і загальновизнаних навичок, котрі є ознакою підприємницького мислення та поведінки; підвищення обізнаності здобувачів П(ПТ)О у питаннях самозайнятості та можливостей кар'єрного зростання у підприємництві; забезпечує розуміння молоддю підприємництва як ефективного способу зробити свій внесок у розвиток суспільства й, згенерувавши цікаві ідеї, організувати ефективну їх реалізацію та досягти успіху в започаткованій справі.

Практична цінність результатів для потреб оборони, безпеки, економіки та/або суспільства України .

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробленні та апробації методик: психологічного консультування майбутніх кваліфікованих робітників з питань їх готовності до підприємницької діяльності; юридичного консультування здобувачів професійної освіти з відкриття і ведення власної справи; бізнес-консультування майбутніх кваліфікованих робітників, що дають змогу забезпечити зв'язок між змістом професійної підготовки майбутніх фахівців, рівнем їхньої готовності до підприємництва,

---

http://tpgnpu.ho.ua/images/kafedra_TPO/2023-2024/konf_09-05-2024/Zbirnyk%20materialiv%20Tehnol%20osv%20Hlukhiv%202024.pdf#page=214

[20] Bazyl, L., Orlov, V. & Nestorenko, T. (2024). Preparation of future specialists for a career in youth entrepreneurship: realities and perspectives. In O. Blaha, I. Ostopolets (Eds) Exploring the digital landscape: interdisciplinary perspectives. The University of Technology in Katowice Press, Katowice P. 782-795 http://www.wydawnictwo.wst.pl/uploads/files/f22f3113112eb3a985d36ee5fcdb6747.pdf

працевлаштування у сфері малого бізнесу та рівнем безробіття здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва; укладанні й упровадженні в практику закладів професійної освіти довідника «Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва у воєнний і повоєнний періоди», методичного посібника «Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України», практичного порадника «Молодіжне підприємництво у повоєнному відновленні економіки України».

Прогнозований соціальний ефект упровадження результатів наукового дослідження передбачає створення нових робочих місць і скорочення рівня безробіття, підготовка кваліфікованих кадрів, створення системи індикаторів для моніторингу стану розвитку молодіжного підприємництва, розширення можливостей використання його потенціалу, підвищення ефективності та якості підготовки майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності; результативні зміни в свідомості здобувачів професійної освіти, їхнього ставлення до майбутньої підприємницької діяльності, мінімізація проблемних аспектів життя, подолання невпевненості, оптимізація особистісних якостей.

Основні висновки/рекомендації за результатами виконання наукової (науково-технічної) роботи.

Доведено, що консультування з молодіжного підприємництва зорієнтовано на актуалізацію індивідуальних якостей та усвідомлення здобувачем професійної освіти себе, як майбутнього суб’єкта підприємницької діяльності, уможливлює адекватність самооцінки згідно з критеріями професійної педагогіки, психології й вимог сьогодення, віднайдення ним нових напрямів, способів і засобів досягнення поставлених цілей, визначення конкретних методів і прийомів для реалізації індивідуально-особистісних ресурсів (потенціалів, здібностей, задатків, інтересів); завданнями консультування з молодіжного підприємництва

визначено: формування позитивних і активних життєвих установок, в яких уявлення про життєвий успіх інтегруються з прагнення до досягнення високого рівня професіоналізму, успіхом у підприємницькій діяльності; розвиток творчого потенціалу, що реалізується у генерації підприємницьких ідей та їх втіленні в конкретних діях; планування особистої і професійної кар'єри здобувача професійної освіти; активізація мотивації самоактуалізації та особистісного зростання; консультування з молодіжного підприємництва реалізується у трьох формах: надання експертизи, проведення навчання, співпраця із педагогами і здобувачами

Здійснення ефективного консультування з молодіжного підприємництва у закладах П(ПТ)О передбачає розроблення релевантної концепції та моделі. Концепція є системною стратегією мети, завдань, методологічних підходів, принципів, форм організації психолого-педагогічного процесу надання дієвої допомоги здобувачам професійної освіти в започаткуванні власної справи, а також адаптування й успішного провадження підприємницької діяльності в умовах ринкової економіки, що реалізується в інтелектуальній, дослідницько-аналітичній і проєктній діяльності педагогічних працівників (на основі аналізу проблемних питань і пошуку конструктивних рішень їх розв'язання), а також у взаємодії з майбутніми фахівцями задля застосування набутих знань і умінь. Вона спрямована на вирішення проблем: підготовки молоді до підприємницької діяльності й законодавчого забезпечення захисту прав його суб'єктів; правового регулювання державної політики у сфері розвитку молодіжного підприємництва; координації дій на рівні органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій у наданні державної і регіональної підтримки розвитку молодіжного підприємництва; конкретизації методологічних підходів і принципів консультування молоді щодо започаткування власного бізнесу тощо.

Основу структурно-функціональну модель консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної)

освіти склали такі компоненти: нормативно-детермінантний (представлений комплексом цілей та завдань, зумовлений соціальним замовленням щодо підготовки молоді до підприємницької діяльності для повоєнного відновлення України, вимогами освітніх та професійних стандартів); теоретико-методологічний (спрямований на обґрунтування підходів та принципів здійснення консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти); змістовний (розкриває компоненти кар'єрної компетентності здобувачів професійної освіти та їх готовності до вибору підприємницької діяльності як напряму реалізації подальшої освітньо-професійної траєкторії); процесуальний (що відображає форми, методи та методики консультування з молодіжного підприємництва); критеріально-діагностичний (включає критерії та показники педагогічної ефективності консультування з молодіжного підприємництва).

3. Педагогічні інновації

За результатами виконання наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» (державний реєстраційний номер 0122U000541) розроблено наступні педагогічні інновації: – сучасна парадигма консультування з молодіжного підприємництва у закладах П(ПТ)О;

– концепція консультування з молодіжного підприємництва у закладах П(ПТ)О;

– модель процесу консультування з молодіжного підприємництва;

– соціально-економічні передумови консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти в період воєнного стану та повоєнного відновлення економіки України;

– методики консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти;

– педагогічні умови, форми і методик консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти;

– зміст і методи консультування здобувачів професійної освіти з актуальних питань фінансового та нормативно-правогвого забезпечення молодіжного підприємництва.

3.1. Сучасна парадигма консультування з молодіжного підприємництва у закладах П(ПТ)О (Орлов В.Ф.)

У процесі виконання НД вперше обґрунтовано нову сучасну парадигму консультування з молодіжного підприємництва у закладах П(ПТ)О. Аргументовано доведена необхідність зміни освітньої парадигми, що має відтворювальний характер й орієнтується переважно на репродуктивне знання, ґрунтуючись на розумінні кар'єри як швидкого й успішного просування в службовій, суспільній, науковій чи іншій діяльності, здобуття визнання, а підприємництва – як господарської діяльності задля досягнення економічних і соціальних результатів, зокрема одержання прибутку, на нову (компетентнісну) парадигму відповідно до якої консультативна діяльність з молодіжного підприємництва спрямована на актуалізацію й усвідомлення майбутнім суб'єктом підприємницької діяльності індивідуальних якостей, що здійснюють цілісний вплив на його роботу (започаткування і просування бізнесу) й особистісний розвиток.

Доведено, що на теоретико-методологічному рівні переваги сучасної підприємницької освіти не обмежуються стимулюванням прагнення до створення стартапів і бізнес-планів, проєктуванням віртуальних інноваційних підприємств та нових робочих місць. Методологічний підхід до консультування з молодіжного підприємництва – це стратегічний напрям, який висвітлює всі компоненти системи підготовки до підприємництва: визначення цілей, завдань, змісту, шляхів і способів їх досягнення, характер продуктивної взаємодії педагога й здобувачів професійної освіти.

Підґрунтям нашого дослідження є методологічний підхід який охоплює спосіб пошуку, розробки, систематизації методів пізнання бізнесу, без яких неможливо сформувати у майбутнього підприємця, здобувача професійної освіти, якостей, що характеризують кожну людину як професіонала:

- уявлення про перспективи побудови власного майбутнього, визначати стратегію наукового пізнання;
- бажання регулювати і організовувати процес пізнання або практичного перетворення конкретного об’єкта;
- прагнення вивчати не тільки методи, але й інші засоби, які забезпечують дослідний процес (поняття, принципи, орієнтації, категорії);
- здатність розробляти методологічні новації.

Згідно з новою парадигмою консультування з молодіжного підприємництва кваліфікується як складова формальної і неформальної освіти для кар’єри у сфері підприємництва, якщо вони включають принаймні два з наступних елементів:

- підвищення обізнаності здобувачів професійної освіти щодо самозайнятості та можливостей кар’єрного зростання у підприємництві;
- рефлексію особистісних якостей і загальноприйнятих (горизонтальних) навичок, які є ознакою підприємницького мислення та поведінки;
- робота над бізнес-проєктами та керування міні-компаніями;
- усвідомлення способів оволодіння конкретними діловими навичками і знаннями про те, як розпочати й успішно розвивати бізнес в конкретних соціально-економічних умовах.

- удосконалено теоретико-методологічні підходи до консультування щодо створення підприємницьких програм та модулів, які пропонуються здобувачам професійної освіти; засоби утвердження власної позиції «Я-підприємець», що сприяють формуванню творчого мислення, здатності ефективно вирішувати проблеми, об’єктивно аналізувати бізнес-ідеї,

спілкуватися з віртуальними партнерами, створювати мережу, здійснювати керівництво і оцінку будь-якого конкретного проєкту. Здобувачі почуваються більш впевнено під час проєктування власного бізнесу, якщо вони зможуть перевірити власні ідеї у сприятливому освітньому середовищі.

- набула подальшого розвитку теорія переходу від авторитарно репродуктивної парадигми, на якій ґрунтується знаннєва системи освіти до освітньої парадигми нового часу, яка орієнтована на вироблення сучасної системи цінностей у молоді, більш ефективна щодо встановлення суб'єкт-суб'єктних відносин між педагогом і здобувачами професійної освіти; сприяє створенню ситуації коли педагог більше допомагає вчитися, консультує, ніж навчає здобувача освіти.

На таких теоретичних засадах консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти виконує наступні функції:

- виявляє способи набуття підприємницьких знань, які відображають динаміку явищ і процесів;
- передбачає індивідуальний шлях розвитку власних підприємницьких якостей, які уможливлюють досягнення поставленої мети;
- гарантує різнобічність отримання інформації про доцільність розгортання ділової активності у певній сфері підприємницької діяльності;
- забезпечує систематизацію, збагачення, уточнення понять і специфічних термінів, сприяє введенню додаткової інформації щодо фінансово-економічних та правових засад;
- створює систему, яка базується на таких об'єктивних явищах як економічна самостійність, конкурентоздатність, правова рівноправність, генерування й активне використання новаторських ідей, готовність до виправданого ризику та вміння ризикувати в бізнесі.

На основі обґрунтування й апробації нової парадигми підготовки здобувачів професійної освіти до кар'єри у молодіжному підприємництві

були визначені ключові завдання консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва і підготовки їх до підприємницької діяльності :

- актуалізація розвитку підприємливості у здобувача професійної освіти;
- мотивація до оволодіння основами підприємницької діяльності;
- конкретизація ціннісного ставлення до підприємництва і побудови У дослідженні визначено та обґрунтовано специфічні принципи консультування з молодіжного підприємництва: первинності досвіду; інтерактивності, інтегрованості, керованості, відтворюваності, принцип подієвості.

Консультування у відповідності із новою парадигмою уможливлює: адекватне оцінювання себе, як майбутнього підприємця, з позиції критеріїв професійної педагогіки, психології й вимог сьогодення; виокремлення нових напрямів, способів й засобів досягнення поставлених цілей; визначення конкретних методів і прийомів для реалізації індивідуально-особистісних ресурсів (потенціалів, здібностей, задатків, інтересів). Критеріями ефективного консультування з молодіжного підприємництва стає формування позитивних і активних життєвих установок, в яких уявлення про життєвий успіх інтегруються з прагненням до досягнення високого рівня професіоналізму, успіхом у підприємницькій діяльності; розвиток творчого потенціалу, що реалізується у генерації підприємницьких ідей та їх втіленні в конкретних діях; активізація мотивації самоактуалізації та особистісного зростання; підприємництво розглядається як спосіб власного внеску у добробут родини, розвитку суспільства і безпеку держави.

3.2. Концепція консультування з молодіжного підприємництва у закладах П(ПТ)О (Базиль Л.О.)

У процесі виконання наукового дослідження вперше розроблено й обґрунтовано концепцію консультування з молодіжного підприємництва як складно-системну стратегію мети, завдань, методологічних підходів, принципів, форм організації психолого-педагогічного процесу надання дієвої допомоги майбутнім фахівцям у започаткуванні власної справи й успішного провадження підприємницької діяльності в умовах ринкової економіки, що реалізується в інтелектуальній, дослідницько-аналітичній і проєктній діяльності педагогічних працівників (на основі аналізу проблемних питань підготовки учнівської молоді до самозайнятості й подальшого успішного ведення бізнес-діяльності та розроблення конструктивних рішень розв'язання виявлених проблем), а також у взаємодії зі здобувачами професійної (професійно-технічної) і фахової передвищої освіти задля застосування набутих ними знань і вмінь, зокрема в складанні бізнес-планів. Зважаючи на це, завданнями консультування з молодіжного підприємництва в закладах П(ПТ)О позиціоновано:

- формування позитивних і активних ціннісних переконань, в яких уявлення про життєвий успіх інтегруються з прагненням до досягнення високого рівня професіоналізму, успіху в самозайнятості та подальшій бізнес-діяльності;
- розвиток творчого потенціалу, що реалізується через генерацію підприємницьких ідей та їх втілення в конкретних діях, моделях поведінки;
- планування особистої і професійної кар'єри здобувача професійної (професійно-технічної) освіти;
- активізація мотивації самоактуалізації й особистісного зростання.

Уточнено шляхи реалізації концепції консультування з молодіжного підприємництва й аргументовано, що консультативна діяльність спрямована на актуалізацію й усвідомлення майбутнім суб'єктом підприємницької

діяльності індивідуальних якостей, що здійснюють цілісний вплив на його роботу (започаткування і просування бізнесу) й особистісний розвиток. Зважаючи на це встановлено, консультування дає можливість:

- адекватно оцінити себе, як майбутнього бізнесмена, з позиції критеріїв професійної педагогіки, психології з урахуванням вимог сьогодення;
- виокремити нові напрями, способи й засоби досягнення поставлених цілей майбутніми суб'єктами молодіжного підприємництва;
- визначити конкретні методи і прийоми реалізації індивідуально-особистісних ресурсів (потенціалів, здібностей, задатків, інтересів) здобувачів П(ПТ)О і ФПО.

Ініційована Міністерством економіки України реформа розвитку підприємництва зумовила виникнення сприятливих обставин для заснування об'єктів мікро-, малого і середнього бізнесу, а саме:

- запровадження ефективних інструментів регулювання доступу до ринків;
- розроблення механізмів саморегулювання господарської та професійної діяльності;
- спрощення та цифровізацію дозвільних і ліцензійних процедур;
- розширення доступу до знань, ринків, капіталу, враховуючи тимчасово обмежені можливості фінансової підтримки та значні виклики, що постали перед країною;
- зростання рівня захисту прав споживачів відповідно до принципів, підходів і практик ЄС;
- удосконалення системи державного нагляду та переорієнтування органів державного контролю на ризик-орієнтований підхід у плануванні перевірок підприємців з урахуванням оцінки ризиковості їхньої діяльності.

З запровадженням реформи розвитку підприємництва, актуалізацією форм мікро-, малого і середнього бізнесу, позиціонуванням молоді як одного

з найважливіших стратегічних ресурсів країни, використання якого потребує створення реальних умов для всебічної її самореалізації, зокрема, надання економічних свобод, сприяння впровадженню підприємницьких ініціатив, а також підтримки молодіжного підприємництва на міжнародному, загальнодержавному, регіональному й місцевому рівнях, є необхідність у підвищенні якості підготовки здобувачів професійної (професійно-технічної) і фахової передвищої освіти до забезпечення можливостей модернізації національної економіки у повоєнний час. У зв'язку з цим об'єктивовано необхідність забезпечення готовності суспільства загалом, і науково-освітянської спільноти зокрема, до процесів опанування молоддю ключовими комбінаціями ціннісних орієнтацій, знань, умінь, навичок, способів мислення та діяльності, розвитку комплексу індивідуально-особистісних якостей, що сприятимуть їхній самозайнятості, успішному веденню й адаптуванню власного бізнесу до цивілізаційних обставин на глобальному, всеукраїнському й регіональному рівнях.

Основними проблемами розвитку молодіжного підприємництва, на вирішення яких спрямовано розроблену нами концепцію, є відсутність: законодавчо визнаного розуміння молодіжного підприємництва та його кваліфікаційних ознак; нерозробленість процедур правового регулювання молодіжного підприємництва й, зокрема, захищеності прав його суб'єктів; невизначеність концептуальних засад державної політики у сфері розвитку молодіжного підприємництва, а саме актуальних підходів і принципів консультування молоді щодо започаткування власного бізнесу й адаптування підприємницької діяльності до цивілізаційних обставин; відсутність системи консультування з молодіжного підприємництва майбутніх фахівців різних професій та чітких характеристик (кваліфікаційних ознак) консультування з молодіжного підприємництва в закладах П(ПТ)О; нерозробленість єдиних вимог до освітніх програм з розвитку підприємницької компетентності здобувачів П(ПТ)О, дієвих методик і технологій консультування з

молодіжного підприємництва в закладах П(ПТ)О; несформованість екосистеми підприємництва, бізнес-культури суспільства й чітких механізмів ефективної взаємодії, конструктивної співпраці між представниками науки, освіти і бізнесу; неузгодженість координації дій на рівні органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій у наданні державної і регіональної підтримки розвитку молодіжного підприємництва.

Мета концепції консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти полягає у визначенні стратегічних напрямів, основних завдань, наукових підходів, принципів і способів консультування з молодіжного підприємництва в закладах П(ПТ)О для відновлення національної економіки у воєнний час та її модернізації в повоєнний період.

Основними завданнями концепції є:

– визнання молодіжного підприємництва як соціально-економічного явища на загальнодержавному рівні та забезпечення правового регулювання питань молодіжного підприємництва, зокрема захищеності молодих підприємців;

– розроблення комплексних змін до законодавства з метою визначення кваліфікаційних ознак молодіжного підприємництва та його сутнісних характеристик у різних сферах життя суспільства;

– обґрунтування єдиних вимог до консультування з молодіжного підприємництва в закладах П(ПТ)О, а також кваліфікаційних вимог до професійних консультантів центрів кар’єри;

– організація системного надання дієвої консультаційної допомоги молоді у започаткуванні власної справи, успішному провадженні підприємницької діяльності з урахуванням цивілізаційних викликів;

– підвищення рівня бізнес-культури суспільства й формування культури підприємництва серед молоді, що уможливить підтримку молодіжного підприємництва, розвиток інноваційного потенціалу молоді,

реалізацію її економічних свобод, молодіжних стартапів, креативних індустрій та сприятиме модернізації національної економіки;

– відпрацювання чітких механізмів ефективної взаємодії й конструктивної співпраці між представниками науки, освіти і бізнесу;

– створення системи індикаторів для моніторингу стану розвитку молодіжного підприємництва.

Концепція ґрунтується на ідеї розуміння консультування з молодіжного підприємництва у закладах П(ПТ)О як складно-структурованого психолого-педагогічного процесу своєчасного надання дієвої допомоги майбутнім фахівцям у започаткуванні власної справи й адаптуванні бізнесу до форс-мажорних обставин, що є цілісною, унікальною за змістом системою спільної продуктивної діяльності здобувача професійної освіти і консультанта. Концепцію ж позиціонуємо як складно-системну стратегію мети, завдань, методологічних підходів, принципів, форм організації психолого-педагогічного процесу надання дієвої допомоги майбутнім фахівцям у започаткуванні власної справи, а також адаптування й успішного провадження підприємницької діяльності в умовах ринкової економіки, що реалізується в інтелектуальній, дослідницько-аналітичній і проєктній діяльності педагогічних працівників (на основі аналізу проблемних питань та розроблення конструктивних рішень їх розв’язання) й у взаємодії зі здобувачами професійної освіти задля застосування набутих ними знань і вмінь.

Уточнено суть молодіжного підприємництва, дефініцію якого потрактовано, як соціально-економічне явище, економічний напрям підвищення рівня зайнятості молоді, створення нових підприємств і додаткових робочих місць. У цьому зв’язку консультування з молодіжного підприємництва обґрунтовано як формальну й неформальну освіту для кар’єри, що передбачає: розвиток особистісних якостей і загальновизнаних ключових навичок, котрі є ознакою підприємницького мислення та

поведінки; підвищення обізнаності здобувачів П(ПТ)О з питань самозайнятості та можливостей кар'єрного зростання у підприємництві; розроблення бізнес-проєктів, керування віртуальними міні-підприємствами; оволодіння діловими навичками і знаннями про те, як розпочати, успішно розвивати й адаптувати власний бізнес відповідно до умов воєнного та повоєнного часу.

Наголосимо, що в Законі України «Про освіту» підприємливість визнано, як одну з ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності. Законом України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» визначено правові та економічні засади державної політики у сфері підтримки та розвитку малого і середнього підприємництва, зокрема, передбачено створення сприятливих умов для розвитку цього виду господарювання. Важливо, що одним із завдань молодіжної політики Законом України «Про основні засади молодіжної політики» є розвиток підприємницької компетентності й у назві ст. 22 анонсовано особливі гарантії молоді у сфері підприємництва. Державною стратегією регіонального розвитку на 2021–2027 рр., з-поміж інших загальнодержавних викликів, що стримують розвиток окремих регіонів та держави загалом, вказується низька підприємницька активність населення. Національної економічною стратегією на період до 2030 року з-поміж орієнтирів, принципів і цінностей виокремлено розвиток підприємництва, інновацій і талантів, економічну свободу, що передбачає позиціонування суб'єктів підприємництва як основи економіки. Водночас Стратегією розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року, що узгоджена зі Стратегією розвитку високотехнологічних галузей до 2025 року, Стратегією розвитку промислового комплексу, Енергетичною стратегією України на період до 2035 року, Цілями сталого розвитку (2015-2030 роки), програмами реформування системи державного нагляду (контролю), передбачалося

проведення низки заходів для створення сприятливого середовища щодо розвитку малого і середнього підприємництва, розширення доступу до фінансування, спрощення податкового адміністрування, підвищення його інноваційного потенціалу, популяризації підприємницької культури. Планом заходів реалізації «Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року», анонсовано, з-поміж іншого, популяризацію підприємництва серед молоді, його підтримку й модернізацію існуючої інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва, що передбачало створення Офісу розвитку малого і середнього підприємництва при Міністерстві розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України та регіональних центрів розвитку підприємництва.

Узагальнений досвід зарубіжних країн засвідчив суттєвий вплив здійснюваних заходів щодо молодіжного підприємництва на розвиток національних економік і конкурентоспроможність країн ЄС на міжнародному рівні. Виявлено, що на сьогодні в Україні організовуються заходи, спрямовані на підготовку молоді до підприємництва, проте вони не мають системного характеру, забезпечують формування окремих навичок та не вирішують питань низького рівня сформованості підприємницької компетентності здобувачів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти.

Ключовим результатом консультування прогнозуємо: істотні зрушення на рівні свідомості майбутніх фахівців, зокрема, самоаналіз ставлень до підприємництва як майбутнього результативного різновиду господарювання, а також відповідних ціннісно-світоглядних переконань, мінімізація проблемних аспектів життя, подолання невпевненості, труднощів у оволодінні основами фінансової грамотності та підприємництва, оптимізація загально-емоційного стану, зокрема, індивідуально-особистісних якостей суб’єктів освітнього процесу.

Обґрунтовано основні підходи і способи вирішення означених завдань за виокремленими напрямами проблематики.

Визнання молодіжного підприємництва як соціально-економічного явища на загальнодержавному рівні, забезпечення правового регулювання питань молодіжного підприємництва, розроблення комплексних змін до законодавства, що сприятиме визначенню чітких кваліфікаційних ознак молодіжного підприємництва, його сутнісних характеристик у різних сферах життя суспільства, а також обґрунтуванню єдиних вимог до консультування з молодіжного підприємництва в закладах П(ПТ)О та кваліфікаційних вимог до професійних консультантів центрів кар'єри й підприємництва. Це можливо реалізувати шляхом, по-перше, уведення в науковий обіг понять «молодіжне підприємництво», «суб'єкт молодіжного підприємництва», «об'єкт молодіжного підприємництва», «форми молодіжного підприємництва», «підприємницька освіта», «консультування з молодіжного підприємництва», «консультативна діяльність з молодіжного підприємництва», «консультант з молодіжного підприємництва»; по-друге, розроблення та затвердження опису молодіжного підприємництва, що визначає ключові поняття, структуру молодіжного підприємництва за сферами, обсяг знань, умінь і практичних навичок молодих підприємців, рівні сформованості підприємницької компетентності й може використовуватися з метою визнання і подальшого вдосконалення діяльності суб'єктів молодіжного підприємництва у різних сферах господарювання (рамкова характеристика); по-третє, правового регулювання питань розвитку підприємливості й підприємницької компетентності учнівської і студентської молоді; по-четверте, удосконалення професійних і освітніх стандартів з конкретних професій з урахуванням вимог затверджених рамок професійних і підприємницької компетентностей; по-п'яте, запровадження сертифікації навичок суб'єктів молодіжного підприємництва; по-шосте, розроблення вимог до рівнів володіння підприємницькими навичками педагогічних працівників, які залучаються до консультування здобувачів П(ПТ)О з молодіжного підприємництва, під час виконання професійних та службових обов'язків, проведення сертифікації,

атестації тощо; по-сьоме, створення освітніх (освітньо-професійних) програм підготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників центрів кар'єри та підприємництва з урахуванням вимог професійної рамки підприємницької компетентності.

Організація системного надання дієвої консультаційної допомоги молоді у започаткуванні власної справи, успішному провадженні підприємницької діяльності з урахуванням цивілізаційних викликів здійснюється шляхом: по-перше, визначення й наукового обґрунтування актуальних підходів і принципів консультування молоді щодо започаткування власного бізнесу й успішної підприємницької діяльності, що передбачають: формування позитивних і активних ціннісно-світоглядних настанов, в яких уявлення про життєвий успіх інтегруються з прагненнями досягти високого рівня професіоналізму й успіху в підприємницькій діяльності; розвиток критичного мислення й творчого потенціалу, що проявляється в генеруванні підприємницьких ідей з обов'язковим їх подальшим втіленням у конкретних діях; ефективне планування особистої і професійної кар'єри здобувачів освіти; активізацію мотивації самоактуалізації та особистісного зростання здобувачів П(ПТ)О; по-друге, запровадження програм, спрямованих на підвищення рівня економічної обізнаності, навичок щодо розроблення та презентування бізнес-планів, стартапів, формування в молоді культури підприємництва; по-третє, використання у професійній підготовці майбутніх фахівців бізнес-симуляторів, бізнес-інкубаторів, тренажерів, акселераторів; залучення здобувачів П(ПТ)О до підприємницької діяльності у віртуальних фірмах задля підвищення рівня фінансової грамотності, підприємницьких навичок і компетентності; по-четверте, розроблення та реалізації структурно-функціональної моделі консультування з молодіжного підприємництва в закладах П(ПТ)О; по-п'яте, створення та запровадження технологій, методик консультування з молодіжного підприємництва, що забезпечують актуалізацію й розвиток комплексу індивідуально-особистісних якостей

здобувачів П(ПТ)О, які в своїй цілісності обумовлюють їхній підприємницький успіх та подальший особистісний розвиток відповідно до цивілізаційних викликів; по-шосте, активізації діяльності центрів кар'єри, зокрема проведення тренінгових занять із самоактуалізації індивідуально-особистісних якостей здобувачів П(ПТ)О, що в своїй цілісності обумовлюють їхній підприємницький успіх в розвитку мікро-, малого і середнього підприємництва; по-сьоме, забезпечення безперервного розвитку професійної і підприємницької компетентностей педагогів П(ПТ)О, залучених до консультування з молодіжного підприємництва, в системі підвищення кваліфікації, засобами формальної і неформальної освіти.

Підвищення рівня бізнес-культури суспільства й формування культури підприємництва серед молоді, що уможливить підтримку молодіжного підприємництва, розвиток інноваційного потенціалу молоді, реалізацію економічних свобод, молодіжних стартапів, креативних індустрій та сприятиме модернізації національної економіки, можливо забезпечити на основі: по-перше, популяризації й поширення соціальних ініціатив, спрямованих на підвищення рівня підприємливості й бізнес-культури представників різних цільових груп населення; по-друге, розроблення та запровадження механізмів фінансової інклюзії, тобто забезпечення щоденних фінансових послуг доступних для молодих підприємців за прийнятною ціною; по-третє, створення Єдиного державного веб-порталу консультування з молодіжного підприємництва; по-четверте, постійного проведення масових заходів із використанням цифрових засобів для підвищення рівня поінформованості громадян щодо молодіжного підприємництва (медіа, соціальні мережі, відео-трансляції заходів тощо).

Відпрацювання чітких механізмів ефективної взаємодії й конструктивної співпраці між представниками науки, освіти і бізнесу здійснюється на основі створення Комісії з питань координації взаємодії органів виконавчої влади, Національної академії педагогічних наук України

та громадських організацій щодо розроблення і реалізації стратегії розвитку молодіжного підприємництва, залучення Департаменту регуляторної політики та підприємництва Міністерства економіки України, Департаменту молодіжної політики Міністерства молоді та спорту України, Ради з молодіжних питань при Президентові України.

Створенню системи індикаторів для моніторингу стану розвитку молодіжного підприємництва сприятиме: розроблення методології проведення досліджень з питань розвитку молодіжного підприємництва; проведення моніторингових досліджень щодо стану розвитку молодіжного підприємництва; прогнозування потреб молодих підприємців у провадження власного бізнесу з урахуванням цивілізаційних викликів.

Консультування з молодіжного підприємництва обґрунтовано як своєрідну стратегію своєчасної і дієвої допомоги майбутнім молодим підприємцям у створенні власної справи й адаптуванні бізнесу до різних форс-мажорних обставин, що є цілісною, унікальною за змістом системою спільної продуктивної діяльності здобувача професійної освіти і консультанта. Основним очікуваним результатом такої діяльності є істотні зрушення на рівні свідомості здобувачів професійної освіти, зокрема, перегляд ставлення до майбутньої підприємницької діяльності, мінімізація проблемних аспектів життя, подолання невпевненості, труднощів у оволодінні основами фінансової грамотності і підприємництва, покращення емоційної сфери, оптимізація особистісних якостей.

Загальними ж характерними ознаками консультування позиціоновано уважне, позитивне ставлення педагога-консультанта до індивідуально-особистісних ресурсів і потенційних можливостей здобувачів освіти, які воліють самостійно планувати свою особистісну і професійну сторони життєдіяльності; емпатія і конгруентність суб’єкт-суб’єктних стосунків. Технологічний аспект консультування з молодіжного підприємництва визначено як загальну тактику реалізації окремих освітніх технологій, що

проєктується на врахуванні закономірностей функціонування системи «педагог – соціальне середовище – здобувач освіти – майбутній підприємець» відповідно до певних обставин навчання (індивідуальне, групове, колективне, масове тощо). Технологію консультування з молодіжного підприємництва потрактовано як систему взаємопов'язаних дій суб'єктів освітньої діяльності, що включає методи, засоби навчання і теорії їх використання, забезпечуючи розвиток підприємницької компетентності й формування ділової активності майбутніх фахівців.

Принципами консультування з молодіжного підприємництва обґрунтовано: принцип первинності досвіду (викладач, організовуючи процес навчання або консультування, на початку заняття пропонує здобувачам професійної освіти проблемні питання, суперечливі завдання чи вправи, які необхідно виконати, ініціюючи в такий спосіб процес пошуку знання); принцип інтерактивності (одночасна діяльність усієї групи здобувачів в засвоєнні інформації економічного змісту, їх залучення в діалогове навчання на основі обміну ідеями та способами дії); принцип інтегрованості (взаємозумовлене і взаємопов'язане застосування окремих технологій: особистісно-орієнтованої освіти, проблемного, диференційованого навчання, технології професійного пояснення); принцип керованості (реалізація методів діагностичного цілепокладання, планування, проєктування процесу навчання, поетапної діагностики, варіювання засобами і методами з метою коригування результатів); принцип відтворюваності (можливість відтворювати технологію в інших закладах освіти, різними педагогами); принцип подієвості (використання спеціально організованих освітніх подій (ситуацій) задля здійснення впливу на того, хто навчається, змінюються його уявлення, цінності і життєві смисли.

Зроблено висновок, що концептуальна ідея консультування з молодіжного підприємництва полягає в проєктуванні діяльнісного простору здобувачів професійної освіти задля їхнього професійного розвитку і

саморозвитку, в якому типові дії (стереотипи, алгоритми) є загальними способами виконання окремих операцій із розв'язання певного виду проблемних завдань. Відтак дидактико-методичне забезпечення консультування позиціоновано як інтегровану множину методів, засобів і форм навчання, що реалізуються в процесі безпосередньої взаємодії суб'єктів освітнього процесу, забезпечуючи розвиток підприємницької компетентності і формування ділової активності майбутніх фахівців. Відповідно до цього визначено структуру навчально-методичного комплексу як цілісність таких складників: банк інформаційних листів; портфель кейсів, бізнес-квестів; комплекти завдань індивідуально-особистісної й професійної спрямованості; електронна база презентацій; методичні рекомендації для проведення імітаційно-рольових і організаційно-ділових ігор; навчально-методичні матеріали для організації роботи навчальної фірми; практичні і методичні порадники з розроблення бізнес-плану, проєктування бізнес-моделей; комплекти контрольно-вимірювальних матеріалів для оцінювання рівня набуття змістових компонентів підприємницької і кар'єрної компетентностей тощо.

Формування й реалізація державної політики щодо розвитку молодіжного підприємництва матиме вплив на інтереси громадян Української держави, суб'єктів різних видів господарювання й органів виконавчої влади. Реалізація цієї Концепції матиме позитивний вплив на забезпечення правового регулювання, спрямованого на розвиток молодіжного підприємництва, визначення напрямів і основних завдань у зазначеній сфері, підвищення рівня бізнес-культури населення, підвищення рівня захищеності громадян в умовах ринкової економіки і прискорення процесів відновлення й трансформації національної економіки України, що сприятиме розвитку людського капіталу та конкурентоспроможності країни в цілому.

У результаті комунікативної взаємодії науковців і практиків під час проведення масових заходів, а також ділових зустрічей на базі закладів

П(ПТ)О і ФПО узагальнено: позиціонована розробленою концепцією ідея щодо розуміння консультування з молодіжного підприємництва як психолого-педагогічної діяльності, спрямована на актуалізацію й усвідомлення майбутніми суб'єктами підприємництва індивідуальних якостей, цілісність яких здійснює системний вплив на їхню роботу (започаткування і просування бізнесу) й особистісний розвиток, дає можливість: адекватно оцінити себе як майбутнього бізнесмена з позиції критеріїв професійної педагогіки, психології й вимог сьогодення; виокремити нові напрями, способи й засоби досягнення поставлених цілей; визначити конкретні методи і прийоми для реалізації індивідуально-особистісних ресурсів (потенціалів, здібностей, задатків, інтересів). Відтак, завданнями консультування з молодіжного підприємництва має бути формування позитивних і активних життєвих установок, в яких уявлення про життєвий успіх інтегруються з прагненням до досягнення високого рівня професіоналізму, успіхом у підприємницькій діяльності; розвиток творчого потенціалу, що реалізується у генерації підприємницьких ідей та їх втіленні в конкретних діях; планування особистої і професійної кар'єри здобувача професійної освіти; активізація мотивації самоактуалізації та особистісного зростання.

Реалізація розробленої концепції дасть змогу: прискорити процеси економічного відновлення України; підвищити рівень підприємливості й бізнес-культури в суспільстві, рівень конкурентоспроможності молоді шляхом оволодіння ними новими компетентностями щодо започаткування власної справи й успішної підприємницької діяльності, якість людського капіталу і держави в цілому; запровадити правове регулювання розвитку молодіжного підприємництва; розробити комплексні зміни до законодавства, що забезпечить визнання молодіжного підприємництва як соціально-економічного явища й визначення його кваліфікаційних ознак, а також правове регулювання питань молодіжного підприємництва у різних сферах життя суспільства; визначити єдині вимоги до консультування з молодіжного

підприємництва в закладах П(ПТ)О, а також кваліфікаційні вимоги до професійних консультантів центрів кар'єри й підприємництва; забезпечити функціонування системної консультаційної допомоги молоді в започаткуванні власної справи, успішному провадженні підприємницької діяльності з урахуванням цивілізаційних викликів; істотно підвищити рівень культури підприємництва серед молоді, що уможливить підтримку молодіжного підприємництва, розвиток інноваційного потенціалу молоді, молодіжних стартапів, креативних індустрій та сприятиме модернізації національної економіки; забезпечити відпрацювання чітких механізмів ефективної взаємодії й конструктивної співпраці між представниками науки, освіти і бізнесу; створити індикатори для моніторингу стану розвитку молодіжного підприємництва.

3.3. Модель консультування з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України (Закатнов Д.О.)

Здійснення ефективного консультування з молодіжного підприємництва потребує насамперед визначення його мети та завдань. Аналіз психолого-педагогічних досліджень з проблем підготовки молоді до підприємницької діяльності дозволяє визначити, що метою такого консультування є формування підприємницької компетентності в учнів закладів освіти, здатних та мотивованих до вибору підприємницької діяльності як генерального вектору реалізації власної освітньо-професійної траєкторії. Ефективне розв'язання комплексу проблем, зумовлених формуванням підприємницької компетентності в учнів закладів П(ПТ)О, передбачає створення відповідного освітнього середовища, в якому комплекс організаційних та психолого-педагогічних заходів забезпечуватиме досягнення поставленої мети. При цьому специфіку зазначеного процесу доцільно досліджувати шляхом створення моделі консультування з молодіжного підприємництва.

Моделювання є методом дослідження явищ і процесів, що ґрунтується на зміні конкретного об’єкта досліджень (оригіналу) іншим, подібним до нього об’єктом (моделлю). У широкому сенсі воно є особливим пізнавальним процесом, методом теоретичного, практично опосередкованого пізнання, коли суб’єкт замість безпосереднього об’єкта пізнання вибирає чи створює схожий із ним допоміжний об’єкт – замісник (модель), досліджує його, а здобуту інформацію переносить на реальний предмет вивчення. В українському педагогічному словнику (Гончаренко, С. У. (2011). Український педагогічний словник) моделювання характеризується як метод пізнання й перетворення світу, який дістав поширення з розвитком науки та обумовив створення нових типів моделей, які вплинули на розвиток нових функцій самого методу. В Енциклопедії освіти моделювання в педагогіці визначається як загальнонауковий метод дослідження педагогічних об’єктів, відображуваних у моделях. При цьому результати таких досліджень переносяться з моделі на об’єкт.

Моделювання здійснюється за наступним алгоритмом: постановка завдання → створення або вибір моделі → дослідження моделі → перенесення знань з моделі на оригінал. Моделювання, як науковий метод, ґрунтується на синтетичному підході, який дозволяє виділяти цілісні системи і досліджувати їх функціонування, а головною його перевагою є цілісність інформації. Ефективне педагогічне моделювання включає п’ять основних етапів: 1) вивчення проблеми побудови моделі та визначення функцій об’єкта, який досліджується, його місця та ролі у системі освіти; 2) постановка завдань для з’ясування компонентів моделі, її ефективного функціонування та діагностики; 3) виокремлення необхідних компонентів моделі та визначення критеріїв для їх діагностики; 4) встановлення взаємозв’язків (логічних, функціональних, семантичних, технологічних та ін..) між визначеними раніше компонентами моделі; 5) розробка моделі та передбачення її динаміки.

Педагогічне моделювання полягає у дослідженні та відтворенні у спрощеному вигляді структури багатофакторного явища шляхом штучного створення зразка, що має спеціальну знаково-символічну форму, безпосереднєвивчення якої дає нові знання про об'єкт дослідження. За такого підходу сутність педагогічного моделювання розкривається як відображення характеристик існуючої педагогічної системи у спеціально створеному об'єкті, аналізі певного фрагмента соціальної реальності, який і є педагогічною моделлю. Отже, науково обґрунтована модель певного процесу покликана відтворювати не лише його статику, а й динаміку, що дозволяє прогнозувати його розвиток та майбутній вплив на певний педагогічний феномен.

Модель, як мисленнєво представлена або матеріально реалізована система, яка відображає об'єкт дослідження, здатна замінити його таким чином, що її вивчення дає нам нову інформацію про об'єкт та характеризує його за відповідними ознаками: імітація об'єкта дослідження чи процесу в моделі; здатність до заміщення досліджуваного об'єкта (процесу); отримання нової інформації про об'єкт тощо, розглядав В. Штофф. В. Ягупов під моделлю у педагогіці розуміє знакову систему, за допомогою якої можна відтворити освітній процес як предмет дослідження, показати в цілісності його структуру, функціонування й зберегти цю цілісність на всіх етапах дослідження. За визначенням І. Зязюна, модель являє собою штучно створений зразок у вигляді схеми, фізичних конструкцій, знакових форм чи формул, який, будучи подібним до досліджуваного об'єкта (чи явища), відображає й відтворює у більш простому вигляді структуру, властивості, взаємозв'язки та відношення між елементами цього об'єкта. В. Алфімов вважав, що модель виступає формою абстракції особливого роду, в якій суттєві відношення об'єкта закріплені у зв'язках, які наочно сприймаються й уявляються. Модель є своєрідною єдністю одиничного і загального, при якій на перший план висунуте загальне, суттєве.

Отже, терміном «модель» у педагогічній науці позначають деяку систему, що уявляється в думках, яка, заміщаючи і відображаючи в пізнавальних процесах іншу систему-оригінал, перебуває з нею у відношенні схожості (подібності), завдяки чому створення моделі та її наукове обґрунтування дає змогу отримати нову інформацію про оригінал. У педагогічній науці та практиці використовуються різноманітні моделі, стисла характеристика деяких з яких наведена нижче.

За об’єктом дослідження вирізняють широкий діапазон моделей у відповідності до завдань конкретного дослідження: моделі засобів навчання (планів, програм, підручників, засобів наочності, технічних засобів навчання, лабораторного устаткування тощо); моделі навчальних завдань; моделі-кваліфікаційні характеристики; моделі фахівця тощо. За ознакою розвитку у часі моделі поділяють на статичні та динамічні. Статичні моделі відображають стан досліджуваної системи в певний фіксований момент часу, динамічні моделюють розвиток системи в досліджуваний період часу. Динамічні моделі можуть бути дискретними або безперервними. Дискретні моделі відображають стан системи впродовж ряду фіксованих проміжків або моментів часу, наприклад, по навчальних або календарних роках. Безперервні моделі відтворюють постійні зміни стану педагогічного явища, що досліджується, в залежності від часу.

Консультування з питань молодіжного підприємництва у закладах П(ПТ)О можна розглядати у контексті таких інваріантів: специфічний напрям психолого-педагогічної допомоги майбутнім фахівцям, які планують започаткувати власний бізнес; особливий спектр психолого-педагогічних впливів на здобувачів професійної освіти, спрямований на розвиток їх кар’єрної компетентності; особливий психолого-педагогічний процес у загальній системі професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; напрям кар’єрного консультування здобувачів професійної освіти. Ми вважаємо, що, з точки зору організаційно-педагогічного забезпечення

консультування з молодіжного підприємництва, його доцільно розглядати як напрям кар'єрного консультування учнів закладів П(ПТ)О. Перед молодою людиною по закінченні навчання постає дилема стосовно майбутньої професійної діяльності – праця за наймом або самостійна підприємницька діяльність. При цьому праця за наймом в установі, підприємстві, організації, що належить до державного сектору економіки, та праця за наймом в установі, підприємстві, організації, що належить до альтернативного сектору економіки, принципово не відрізняються. Якщо ж прийдешня освітньо-професійна траєкторія спрямована на підприємницьку діяльність, то вона вимагає від людини, крім наявності професійно необхідних якостей особистості, ще й додаткову сукупність якостей, мотивів, знань, умінь і таке інше, які дозволятимуть учневі самореалізуватися саме як підприємцю, тобто передбачається розвиток як кар'єрної, так і підприємницької компетентності.

Узагальнення результатів аналізу наукових джерел надає змогу визначити підприємницьку компетентність як складний соціально-економічний і психолого-діяльнісний феномен, конкретизований динамічним комплексом ціннісно- світоглядних орієнтацій, знань, умінь, способів діяльності, досвіду, професійно значущих якостей, що цілісно визначають підготовленість особи до підприємницької діяльності в межах реалізації професійно-функціональних завдань, зокрема здатність до самозайнятості (відкриття власної справи), вміння аналізувати ринкові можливості підприємства, опановувати провідні економічні ролі, об'єктивно оцінювати індивідуально-особистісні здібності до підприємництва.

За результати аналізу різних типологій педагогічних моделей ми дійшли до висновку, що характер взаємодії компонентів явища, що вивчається, відповідає характеристиці структурно-функціональної моделі, оскільки в неї можуть бути представлені не лише компоненти формування підприємницької компетентності здобувачів професійної освіти засобами консультування з молодіжного підприємництва та їх взаємозв'язки, а й їх

функціональна орієнтованість. Структурно-функціональна модель представляє інтеграцію взаємопов'язаних компонентів: 1) нормативно-детермінантного; 2) теоретико-методологічного; 3) змістовного; 4) процесуального; 5) критеріально-діагностичного.

Нормативно-детермінантний компонент моделі є системоутворювальним, визначає нормативно-цільове оформлення реалізації моделі та виконує орієнтаційну та цілетворну функції.

Орієнтаційна функція відображає цільові орієнтири формування підприємницької компетентності здобувачів професійного освіти, детерміновані соціальним замовленням, відображеним у вимогах нормативних документів.

Цілеутворювальна функція забезпечує узгодженість передбачуваного результату формування підприємницької компетентності з вимогами сучасних нормативних документів, державним та соціальним замовленням зі специфікою освітнього процесу закладів П(ПТ)О, зокрема – діяльністю Центрів розвитку кар'єри.

У підприємницькому законодавстві України можна виділити три блоки нормативно-правових актів:

– Конституція України, відповідно до ст. 42 якої кожен громадянин має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом;

– блок спеціальних нормативних актів, що регулюють виключно підприємницьку діяльність: Закони України «Про підприємництво», «Про господарські товариства», «Про акціонерні товариства», «Про фермерське господарство», «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців», «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» та інші;

– нормативно-правові акти, що містять окремі норми або їх сукупність, які регулюють підприємництво: Господарський Кодекс України, Цивільний

Кодекс України, Податковий Кодекс України, Закон України «Про власність» тощо.

Щодо можливості здійснення підприємницької діяльності здобувачами професійної освіти зазначимо, що, відповідно до статті 50 Цивільного кодексу України, право на здійснення підприємницької діяльності, яку не заборонено законом, має фізична особа з повною цивільною дієздатністю. Обмеження права фізичної особи на здійснення підприємницької діяльності встановлюються Конституцією та законом. Відповідно до статті 35 Цивільного кодексу України (там само) повна цивільна дієздатність може бути надана фізичній особі, яка досягла шістнадцяти років і яка бажає займатися підприємницькою діяльністю. а за наявності письмової згоди на це батьків (усиновлювачів), піклувальника або органу опіки та піклування така особа може бути зареєстрована як підприємець.

Теоретико-методологічний компонент моделі визначає методологічну стратегію організації процесу формування підприємницької компетентності здобувачів професійної освіти. Даний компонент реалізує визначальну та синтезувальну функції.

Визначальна функція сприяє встановленню вихідних методологічних орієнтирів формування підприємницької компетентності здобувачів професійної освіти.

Синтезувальна функція полягає у побудові процесу формування підприємницької компетентності здобувачів професійної освіти у його єдності відповідно до певної логіки та характеристик цього процесу.

Теоретико-методологічний компонент представлений науковими підходами (компетентнісний, діяльнісний, технологічний тощо) та принципами (системності, диференціації та індивідуалізації, послідовності, єдності теоретичної та практичної діяльності), що є теоретико-методологічним підґрунтям формування підприємницької компетентності здобувачів професійної освіти. Особливості теоретико-методологічного

компоненту моделі консультування з молодіжного підприємництва висвітлено у розділі «Теорія і методологія консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти» цієї монографії.

Змістовий компонент моделі визначає зміст процесу формування підприємницької компетентності учнів закладів П(ПТ)О, спрямований на виконання когнітивної та конструктивної функцій.

Когнітивна функція забезпечує оволодіння здобувачами професійної освіти знаннями про сутність підприємницької діяльності, можливостями її вибору й здійснення як напряму постнавчальної професійної діяльності.

Конструктивна функція спрямована на визначення змістового конструкту формування підприємницької компетентності учнів закладів П(ПТ)О.

Процесуальний компонент моделі відображає форми, методи, методики та технології формування підприємницької компетентності здобувачів професійної освіти, виконує діяльнісну, координаційну та організаційну функції.

Діяльнісна функція передбачає практико-орієнтований характер формування підприємницької компетентності учнів закладів П(ПТ)О, що досягається за допомогою використання різних форм, методів, методик та технологій, що сприяють підвищенню мотивації оволодіння технологічною складовою підприємницької діяльності, самоосвіти та саморозвитку за цим напрямом.

Координаційна функція забезпечує узгодженість та впорядкованість дій суб’єктів педагогічного процесу щодо формування підприємницької компетентності, доцільність та гнучкість регулювання зазначеного процесу.

Організаційна функція реалізується через сукупність заходів, що забезпечують реалізацію педагогічних умов ефективного функціонування

моделі формування підприємницької компетентності здобувачів професійної освіти.

Одним з напрямів реалізації консультування з молодіжного підприємництва є діяльність центрів кар'єри чи інших структурних підрозділах закладів П(ПТ)О, діяльність яких спрямована на розвиток кар'єрної і підприємницької компетентностей здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти та інші.

Водночас, як показує практика, підготовка молоді до підприємництва може реалізовуватися також безпосередньо в освітньому процесі закладу П(ПТ)О: під час вивчення предметів, спеціально введених до навчального плану підготовки здобувачів професійної освіти з метою розвитку в них готовності до підприємницької діяльності («Основи підприємництва», «Основи підприємницької діяльності», «Основи галузевої економіки та підприємництва», «Основи ринкової економіки та підприємництва», «Основи галузевої економіки»); у процесі вивчення окремих модулів, важливих для відкриття і ведення власної справи, включених до змісту різних предметів загальнопрофесійної, професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки; у ході розгляду окремих завдань теоретичного і практичного характеру на різних предметах суспільно-гуманітарного, природничо-математичного тапрофесійного спрямування; на класних годинах (інформаційні години, бесіди, вікторини, круглі столи, дискусії, літературні мікси, творчі зустрічі та інші форми групової роботиз розвитку інтересу здобувачів освіти до молодіжного підприємництва); шляхом участі здобувачів освіти у масових заходах, насамперед – профорієнтаційних, відповідної спрямованості тощо.

Критеріально-діагностичний компонент моделі представлений критеріально-рівневою характеристикою підприємницької компетентності здобувачів професійної освіти. Цей компонент забезпечує реалізацію аналітичної та оцінної функцій.

Аналітична функція забезпечує інтерпретацію діагностичних даних, їх порівняння один з одним, з рівневими характеристиками розвитку підприємницької компетентності учнів, проведення кількісного та якісного аналізу їх результатів.

Оцінна функція дозволяє визначити ступінь відповідності отриманих результатів запланованим шляхом здійснення заходів психолого-педагогічної діагностики.

З позицій ефективності реалізації моделі формування підприємницької компетентності здобувачів професійної освіти чільне місце посідають критерії її сформованості. Зрозуміло, що зазначені критерії повинні характеризуватися мінімально необхідними обсягами та наявністю релевантного діагностичного апарату, інакше виникнуть технологічні проблеми стосовно визначення сформованості підприємницької компетентності і, як наслідок, ефективності моделі. Так, наприклад, у 2016 р. було репрезентовано Європейську рамку підприємницької компетентності для громадян, яку можна використовувати при написанні стандартів та навчальних програм для всіх рівнів освіти, а також у сфері працевлаштування для опису релевантних кваліфікацій. Концептуальна модель EntreComp складається з двох основних вимірів: три сфери компетентностей, які безпосередньо відображають визначення підприємливості як здатності втілювати ідеї в дії, що генерують цінність для інших, а не для себе; та 15 компетентностей, які разом є компонентами підприємливості як компетентності для всіх громадян.

Рамка передбачає розвиток 15-ти складових у межах восьмирівневої моделі формування підприємницької компетентності та пропонує перелік з 442 результатів навчання (дескрипторів). У документі зазначено, що навчальне середовище має значний вплив на формування трьох основних сфер підприємницької компетентності, які визначені в рамці, а кожна сфера складається з п’яти груп компетентностей, які разом становлять складові

підприємливості як ключової компетентності. Зрозуміло, що з суто технологічних міркувань використовувати 442 дескриптори, запропоновані зазначеною моделлю, не є доцільним.

У 2023 році Міністерством цифрової трансформації України, зокрема національним проєктом «Дія. Бізнес» було репрезентовано Рамку підприємницької компетентності молоді в Україні (https://osvita.diia.gov.ua/uploads/1/8011-ramka_pidpriemnic_koi_kompetentnosti_do_obgovorenna.pdf). Зазначена рамка є структурою із 4 сферами компетентності, 20 компонентами, 20 дескрипторами, 4 рівнями майстерності і прикладами використання. Нині всі складові згруповано у чотири сфери підприємницької компетентності [C_0 (передумови), C_1 (формування підприємницького бачення), C_2 (втілення ідей у життя), C_3(трансформація та сталий розвиток)], які безпосередньо відображають визначення підприємливості як здатності втілювати ідеї в дії, що генерують цінність для інших, а не для себе. Сфера C_O стосується створення передумов, готовності до здійснення підприємницької діяльності, а саме самоусвідомлення та самоефективність, мотивація та витримка, емоційна та психологічна готовність. Сфера C_1 стосується формування підприємницького бачення, підготовки, пошуку ідей, планування, оцінювання ризиків тощо. Сфера C_2 вже передбачає втілення ідей у життя, початок діяльності, конкретні дії – мобілізація ресурсів матеріальних (засоби виробництва та фінансові ресурси) або нематеріальних (наприклад, особливі знання, вміння та установки, моральна підтримка тощо). Сфера C_3 містить навички, необхідні для зростання, забезпечення сталого розвитку, розширення або трансформації бізнесу.

Двадцять компонентів, згрупованих за чотирма сферами, є, на думку авторів, описом підприємливості як компетентності для всіх. Серед цих компонентів є інноваційність, лідерство, готовність ризикувати, вирішувати проблеми, адаптуватися, фінансовий менеджмент тощо. Підприємництво не

обмежується лише відкриттям власного бізнесу – підприємницький спосіб мислення та дій можна застосувати в багатьох аспектах життя. Деякі ключові підприємницькі здібності, які часто вважаються важливими для того, щоб молода людина досягла успіху в житті, включають креативність, самомотивацію та прагнення досягати більшого, вміння вирішувати проблеми і критично мислити, стійкість і здатність до адаптації, вміння ефективно комунікувати та взаємодіяти, будувати стосунки, мати підприємницьке мислення, підвищувати рівень власного емоційного та адаптивного інтелекту, знати основи фінансової грамотності, мати позитивне ставлення до навчання та саморозвитку, бажання вчитися та розвиватися, ризикувати та робити помилки. Кожен компонент має детальний опис (дескриптор), який деталізує та розбиває компонент на основні аспекти (знання, вміння, ставлення). Кожен з них супроводжують підказки або рекомендації, приклади, як краще запровадити цей компонент у практику.

Для перевірки підприємницької компетентності молоді передбачається розробити інструмент самооцінювання EntreGram4Youth. Завдання комп'ютерного тесту систематизовані за сферами європейської рамки підприємницької компетентності EntreComp, яка адаптована українськими експертами в Рамку підприємницької компетентності для молоді України. Інструмент буде доступним на порталі Дія. Освіта, що в технологічному плані дозволятиме визначати рівень сформованості підприємницької компетентності учнівської молоді й, опосередковано, ефективність консультування з молодіжного підприємництва.

Напрями розв'язання комплексу проблем, зумовлених визначенням критеріїв та показників підприємницької компетентності, висвітлено в низці досліджень українських науковців.

З урахуванням того, що підприємницька компетентність є системною, якісною, інтегративною, особистісно-професійною характеристикою, цілісним утворенням, що акумулює аксіологічно-мотиваційний,

інформаційно-когнітивний, функційно-діяльнісний та особистісно-рефлексивний компоненти, Т. Бортнюк визначено співвідносні, логічно відповідні кожному компоненту критерії сформованості зазначеного феномену, а саме: спонукально-ціннісний, знаннєво-змістовий, процесуально-операційний, рефлексійно-оцінний. У дослідженнях А. Молдована виокремлено мотиваційно-ціннісний, змістово-процесуальний, суб'єктно-діяльнісний та рефлексивно-оцінний компоненти. На думку М. Ткаченка, сформованість підприємницької компетентності майбутніх фахівців доцільно визначати за когнітивним, мотиваційно-ціннісним, діяльнісно-практичним, розвивальним і адаптованим критеріями. За когнітивним (пізнавальним) критерієм оцінюється рівень теоретичної підготовки; мотиваційно-ціннісним – сформованість професійно-важливих якостей та усвідомлення значущості підприємницької компетентності в структурі особистості фахівця, свідомого ставлення до підприємництва; діяльнісно-практичним – здатність до використання підприємницьких компетенцій на практиці; розвивальним – усталеність потреби до саморозвитку; адаптованим – уміння пристосовуватися до мінливих умов зовнішнього середовища на основі економічних та соціально значимих цілей підприємництва. У дисертаційному дослідженні В. Майковської виділено наступні критерії сформованості підприємницької компетентності: когнітивний, діяльнісний, мотиваційний і рефлексивний.

Пандемія COVID-19, а згодом – широкомасштабне вторгнення рф актуалізували необхідність цифровізації підприємницької діяльності. При цьому вітчизняний малий бізнес характеризується недостатнім рівнем впровадження цифрових технологій порівняно з великими компаніями, і цей цифровий розрив не лише уповільнює зростання його ефективності, але й збільшує розрив між малим та великим бізнесом на користь останнього.

Важливим напрямом консультування з молодіжного підприємства в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України є застосування

інформаційно-комунікативних технологій. Так, наприклад, складовою системи підтримки розвитку підприємництва в Україні є національний проєкт «Дія. Бізнес», ініційований Міністерством цифрової трансформації, що складається з онлайн-порталу та мережі центрів підтримки підприємництва. Портал «Дія. Бізнес» створений у форматі «єдиного вікна», на якому можна знайти всю необхідну інформацію для заснування та розвитку власної справи. На онлайн-платформі для підприємців доступні довідник для підприємця, понад 150 бізнес-ідей, шаблони необхідних юридичних документів для відкриття бізнесу, кейси українських підприємців, актуальні новини, безплатні онлайн- та офлайн-консультації, Національна онлайн-школа для підприємців, виставки в онлайн-форматі, віртуальний центр «Дія. Бізнес», експортний напрям «Дія. Бізнес», маркетплейс фінансових можливостей для бізнесу, аналітика стану українського бізнесу та інші ініціативи.

У 2021 р. було презентовано Рамку цифрової компетентності для підприємців України, у якій визначено п’ять основних сфер цифрової компетентності у процесі підприємницької діяльності, а саме: робота з інформацією та даними в цифровому середовищі у процесі підприємницької діяльності; використання професійних цифрових застосунків та ресурсів в оперативних процесах підприємницької діяльності; бізнес-комунікація та взаємодія в цифровому середовищі у процесі підприємницької діяльності; безпека в цифровому середовищі у процесі підприємницької діяльності; цифрова трансформація бізнесу та професійний розвиток

Використання ІКТ в освітньому процесі закладів П(ПТ)О також має консультаційний аспект, насамперед – в інтересах консультування з професійної кар’єри. Оскільки консультування з молодіжного підприємництва ми розглядаємо як частковий напрям консультування з професійної кар’єри, то це дозволяє екстраполювати загальні напрями використання ІКТ у кар’єрному консультуванні на консультування з молодіжного підприємництва. Отже, модель консультування з молодіжного

підприємництва здобувачів професійної освіти включає нормативно-детермінантний (представлений комплексом цілей і завдань, детермінованих вимогами нормативних документів), теоретико-методологічний (визначає як основу консультування з молодіжного підприємництва та формування підприємницької компетентності наукові підходи та принципи), змістовий (розкриває змістову та варіативну складові консультування з молодіжного підприємництва та формування підприємницької компетентності), процесуальний (відбиває форми, методи, методики, технології консультування з молодіжного підприємництва), критеріально-діагностичний компоненти (включає критерії, показники та рівні сформованості підприємницької компетентності здобувачів професійної освіти як мети консультування з молодіжного підприємництва). Модель педагогічної системи підготовки майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності наведено на рис. 2.1.

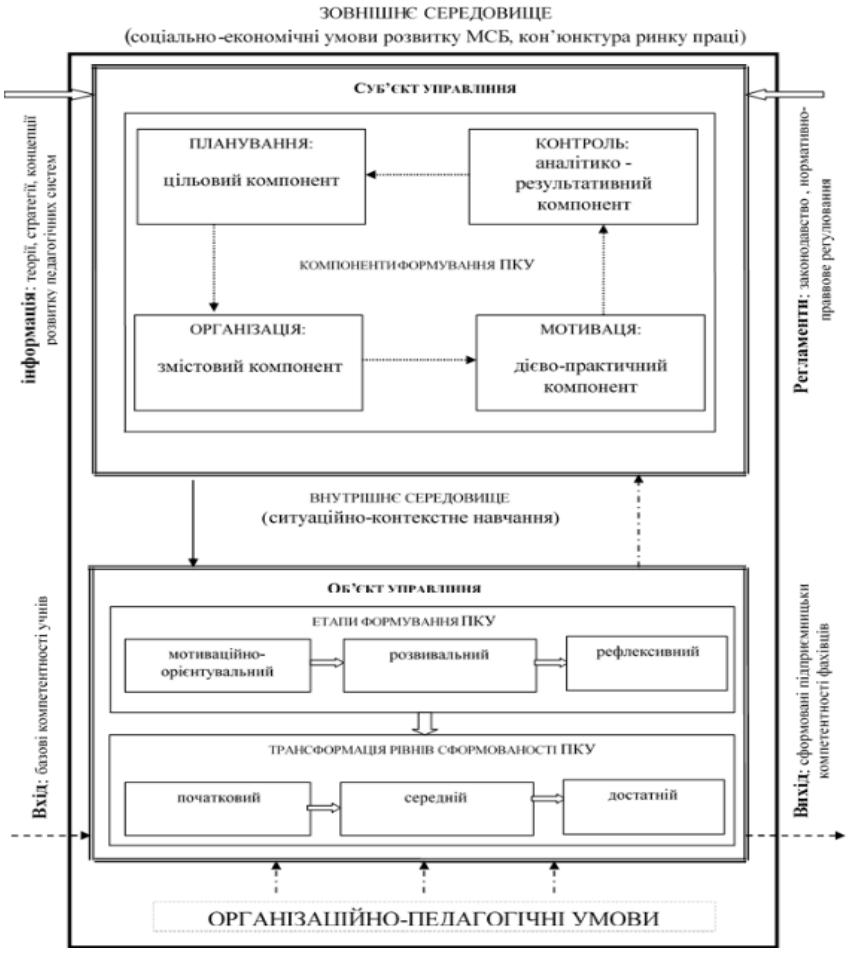


Рис.2.1. .Модель педагогічної системи підготовки майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності

3.4. Соціально-економічні передумови консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти в період воєнного стану та повоєнного відновлення економіки України (Ваніна Н.М.)

Соціально-економічні передумови консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти в період воєнного стану та повоєнного відновлення економіки України — це багатогранний комплекс факторів, які зумовлюють необхідність активної підтримки та стимулювання підприємницьких ініціатив серед молоді в умовах кризових і перехідних періодів. До таких факторів належать: соціально-економічні виклики війни, які спричиняють руйнування інфраструктури, зниження рівня зайнятості, зменшення доходів населення та збільшення нерівності і зменшення традиційних робочих місць, що обумовлює необхідність пошуку альтернативних шляхів зайнятості та самозайнятості, де підприємництво виступає як один із найбільш перспективних напрямів. Особливе значення мають і зміни в економічній політиці, що спрямовані на створення сприятливих умов для розвитку молодіжного підприємництва, зокрема через надання державної підтримки, податкових пільг, грантів і доступу до фінансових ресурсів. Важливим аспектом є інтеграція новітніх технологій та розвиток інновацій, які стають основою конкурентоспроможності молодіжних підприємств як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Актуальність формування соціально-економічних передумов консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти в період воєнного стану та повоєнного відновлення економіки України зумовлена комплексом нагальних потреб. По-

перше, це підвищення економічної стійкості країни, що є ключовим чинником у відновленні її економіки та забезпеченні стабільного зростання. По-друге, важливим є сприяння молодіжній зайнятості, що дозволить запобігти соціальній нестабільності, яка може виникнути через високий рівень безробіття серед молоді. Особливої уваги потребує формування нових компетенцій у молоді, які відповідають викликам сучасного ринку праці, зокрема в умовах цифровізації та технологічних змін. Важливим аспектом також є відновлення та модернізація інфраструктури, яка забезпечить ефективні умови для розвитку молодіжного підприємництва. Не менш значущим є формування культури підприємництва серед молоді, що сприятиме створенню нового покоління підприємців, здатних генерувати інноваційні ідеї та втілювати їх у життя. У цьому контексті залучення міжнародних інвестицій та розвиток співпраці з міжнародними організаціями стають ключовими чинниками для забезпечення підтримки молодіжного підприємництва та реалізації потенціалу молодих фахівців. Консультування з молодіжного підприємництва стає необхідним елементом у системі професійної освіти, спрямованим на створення передумов для сталого розвитку економіки України, зростання добробуту населення та забезпечення інтеграції молоді в економічні процеси.

Основною метою формування соціально-економічних передумов консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти в період воєнного стану та повоєнного відновлення економіки України є створення умов для розвитку підприємницької активності серед молоді, формування вмінь і навичок, необхідних для започаткування і ведення бізнесу, а також надання практичної підтримки у використанні доступних ресурсів і програм допомоги з боку держави та міжнародних партнерів.

Основним завданням формування соціально-економічних передумов консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної

(професійно-технічної) освіти в період воєнного стану та повоєнного відновлення економіки України є створення умов для розвитку підприємницьких компетентностей серед молоді. Це включає формування системи доступу до якісних консультаційних послуг, освітніх та інформаційних ресурсів, які допоможуть молодим людям отримати необхідні знання, навички та підтримку для започаткування та ведення власного бізнесу. Такий підхід сприятиме створенню нових бізнесів, відновленню економічної активності у постраждалих регіонах та забезпеченню інтеграції молодих підприємців у процеси відбудови економіки. Крім того, це сприятиме підвищенню рівня економічної стабільності, соціального добробуту та сприятиме загальному зміцненню економічної стійкості країни. Особлива увага приділяється адаптації консультаційних програм до реальних потреб молодих підприємців, використанню сучасних цифрових інструментів у консультуванні, а також залученню до цього процесу фахівців із досвідом роботи в умовах кризових ситуацій.

Соціально-економічні передумови консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти здобувачі професійної освіти спрямовані на: створення нових робочих місць, молодіжне підприємництво сприяє скороченню безробіття, особливо у молодіжній групі, що підвищує рівень життя та покращує соціально-економічне становище; збільшення податкових надходжень до бюджету; стимулювання молодіжним підприємництвом розвитку інновацій та нових технологій, що сприяє покращенню життя та підвищенню конкурентоспроможності країни на міжнародному рівні; підвищення рівня освіти в галузі бізнесу та економіки, якому сприяє консультування з питань молодіжного підприємництва; зростання громадської свідомості, громадяни мають більше усвідомлювати важливість особистого розвитку та підтримки молоді у період дії воєнного стану та повоєнного відновлення економіки; розвиток підприємницьких компетенцій у молоді, основним завданням є

формування у здобувачів професійної освіти необхідних знань і навичок для започаткування та ведення бізнесу; підвищення рівня підприємницької культури, здобувачі освіти мають отримати розуміння важливості підприємницької діяльності для економіки країни, а також усвідомлення основних принципів підприємництва, таких як відповідальність, ініціативність, самостійність, здатність до прийняття рішень у невизначених умовах; підтримку менторства та мережування молодіжного підприємництва. Консультування передбачає розвиток програм менторства, створення платформ для мережування молодих підприємців з більш досвідченими бізнесменами та експертами, що дозволяє знижувати ризики підприємницької діяльності через обмін досвідом та консультації; пошук джерел фінансування для молодіжних стартапів, враховуючи потребу в капіталі для започаткування бізнесу, важливо навчити молодь знаходити фінансові ресурси, зокрема через гранти, венчурне фінансування або державну підтримку малих підприємств, а також ефективно використовувати ці ресурси для розвитку власного бізнесу; підготовку до адаптації в умовах економічної трансформації, необхідно навчити молодь адаптуватися до змінюваного економічного середовища, оцінювати нові можливості та ризики, правильно реагувати на зовнішні виклики (економічні, політичні, соціальні); активізації участі молоді в економічному відновленні у післявоєнний період, Україні потрібні молоді підприємці, готові до активної участі в процесах відновлення, реконструкції інфраструктури та розвитку інноваційних проектів, що можуть позитивно впливати на економічний розвиток країни.

Очікуваний соціально-економічний ефект полягає у стимулюванні підприємницької активності серед молоді, що сприятиме формуванню нового покоління підприємців, здатних створювати інноваційні бізнеси та адаптуватися до викликів сучасної економіки. Реалізація розроблених рекомендацій сприятиме зниженню рівня безробіття серед молоді, забезпечуючи їхню економічну самореалізацію та соціальну інтеграцію. Це

дозволить не лише створити нові робочі місця, а й стимулювати розвиток малого та середнього бізнесу, який є ключовим драйвером економічного відновлення. Сформовані соціально-економічні передумови для консультування з молодіжного підприємництва стануть вагомим чинником відновлення економіки України в умовах післявоєнного періоду. Завдяки підтримці підприємницької активності серед молоді закладається основа для побудови стійкої економіки, орієнтованої на інновації, технологічний розвиток і глобальну конкурентоспроможність. Крім того, впровадження системи консультування сприятиме розвитку підприємницької культури в суспільстві, що підвищить рівень економічної грамотності молодого покоління. Це забезпечить не лише короткостроковий ефект у вигляді створення нових бізнесів, а й довгострокові позитивні наслідки для соціально-економічного розвитку країни, включаючи зростання ВВП, залучення інвестицій і посилення соціальної стабільності. Реалізація запропонованих рекомендацій створює умови для трансформації молодіжного підприємництва у стратегічний елемент відновлення економіки України та формування інноваційного, стійкого економічного середовища.

3.5. Педагогічні умови, форми і методики консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (Єршова Л.М., Гриценок І.А.)

Методика юридичного та правового консультування у закладах професійної (професійно-технічної) освіти з відкриття і ведення власної справи спрямована на актуалізацію і усвідомлення майбутнім підприємцем тих якостей своєї індивідуальності, що мають впливати на його роботу (бізнес) та особистісний розвиток. Ця методика надає здобувачам професійної освіти можливість адекватно оцінити себе як професіонала в бізнесі з позиції психологічних критеріїв та вимог реалій сьогодення, дозволяє побачити нові напрями і шляхи досягнення своїх цілей і визначити

конкретні методи і прийоми для реалізації свого підприємницького потенціалу.

Структурними компонентами цієї методики є: актуалізація – визначення необхідності такого консультування, схильності до тієї чи іншої діяльності, попереднє вивчення ринку товарів та послуг тощо; визначення форм та методів такого консультування; визначення засобів консультування. Ці компоненти складають етапи та алгоритм юридичного консультування з відкриття і ведення власної справи майбутнім підприємцем.

Методика юридичного та правового консультування у закладах професійної (професійно-технічної) освіти з відкриття і ведення власної справи, спираючись на актуальну законодавчу базу та принципи підприємницької діяльності, визначає зміст, різноманітні форми, методи та засоби такого консультування і може бути представлена у вигляді наступного алгоритму: на першому етапі необхідно актуалізувати процес консультування: визначити необхідність такого консультування, схильність суб'єкта консультування до тієї чи іншої підприємницької діяльності, беручи до уваги його преференції, особисті бажання, схильності та нахили. Далі потрібно обгрунтувати необхідність проведення суб'єктом консультування попереднього вивчення ринку товарів та послуг, ознайомлення із сучасними технологіями виробництва товару чи послуги; проведення моніторингу можливих конкурентів, постачальників ресурсів, сировини чи напівфабрикатів, енергоносіїв, інструментів, обладнання тощо. Провести огляд законодавства з метою виявлення відсутності правових перепон у можливій або майбутній підприємницькій діяльності здобувача професійної освіти.

На другому та третьому етапах, базуючись на отриманій попередньо інформації та ґрунтуючись на особистісних характеристиках суб'єкта юридичного та правового консультування, визначити методи та форми цього процесу.

На четвертому етапі, беручи до уваги матеріально-технічне забезпечення консультанта та суб'єкта консультування, визначити засоби, що будуть використовуватись під час юридичного та правового консультування здобувачів професійної освіти з відкриття власної справи.

Дотримуючись цієї методики, такий юридичний та правовий консалтинг здобувачів професійної освіти з відкриття власної справи матиме позитивні результати. Також *вперше розроблено*

- *технологію розвитку фінансової грамотності*[3] майбутніх кваліфікованих робітників у системі професійної (професійно-технічної) освіти, яка являє собою послідовну сукупність педагогічних дій, спрямованих на стимулювання розвитку в учнів вміння вести облік надходжень і витрат; розпоряджатися грошовими ресурсами, планувати майбутні фінансові рішення; здійснювати вибір фінансових інструментів, створювати заощадження, щоб забезпечити майбутнє і бути готовими до кризових ситуацій.

Мета технології – розвинути та підвищити рівень фінансової грамотності майбутніх кваліфікованих робітників у системі професійної (професійно-технічної) освіти.

Завданням технології є формування і підвищення рівня їх фінансової грамотності; набуття або розширення навичок раціонально управляти фінансовими ресурсами, бути досвідченими користувачами фінансових послуг; набуття знань про грошовий обіг, оподаткування, бюджетну систему, доходи і витрати родини та сімейний бюджет, діяльність фінансово-кредитних установ, призначення та сутність страхування, функції посередників на фондовому ринку і види цінних паперів; забезпечення розуміння здобувачами освіти дії економічних законів та здатності оперувати основними фінансовими категоріями; розвиток навичок ефективного управління власними фінансами та примноження особистого доходу.

Сутність технології полягає в поетапному підвищенні фінансової

грамотності майбутніх кваліфікованих робітників шляхом використання сучасних інноваційних методів навчання, зокрема, кейс методів, інтерактивних методів тощо. У вихованні грамотності здобувачами професійної освіти у сфері фінансів, формуванні корисних звичок у цій сфері, набутті фінансової самостійності, закладенні основ фінансової безпеки протягом побудови майбутньої кар'єри та житті в цілому.

Зміст технології спрямований на розвиток та підвищення рівня фінансової компетентності майбутніх кваліфікованих робітників у системі професійної (професійно-технічної) освіти на основі практико орієнтованого підходу та соціального партнерства у сфері професійно-технічної освіти із залученням партнерів, які представляють банківські та фінансові організації, що дасть змогу забезпечити ефективну та результативну підготовку підростаючого покоління до успішної діяльності у складних та динамічних умовах сучасної економіки.

Оцінювання та розвиток фінансової грамотності майбутніх кваліфікованих робітників у системі професійної (професійно-технічної) освіти складаються із трьох етапів.

Перший етап полягає у виявленні рівня фінансової обізнаності за допомогою емпіричних методів (тестування, анкетування, опитування), що мають охоплювати такі теми: фінансова поведінка (планування, заощадження, порівняння продуктів, звернення за консультацією, обговорення фінансових питань); ставлення до фінансових питань (уподобання: витрати чи заощадження, коротко- або довгострокове мислення); знання фінансових питань та питань захисту прав споживачів (базові поняття: відсоток, інфляція, ризик/дохід, диверсифікація, гарантована сума відшкодування за вкладами в банках); сприйняття опитуваними власного рівня фінансового добробуту (рівні задоволення, стрес, відчуття контролю, здатність зводити кінці з кінцями); знання фінансових продуктів і користування ними (користування банківським рахунком, інвестиції, де

зберігаються заощадження); демографія (вік, дохід, освіта, регіон).

Другий етап – підвищення рівня фінансової обізнаності майбутніх кваліфікованих робітників у системі професійної (професійно-технічної) освіти шляхом впровадження методу case-study або метода конкретних ситуацій у практику навчання, що являє собою метод активного проблемно-ситуаційного аналізу, заснований на навчанні шляхом вирішення конкретних проблем.

Третій етап – проведення моніторингу та оцінювання рівня засвоєння знань і набуття практичних навичок шляхом опитування, тестування, та аналізу отриманих даних.

Очікуваний соціально-економічний ефект впровадження технології розвитку фінансової грамотності майбутніх кваліфікованих робітників у системі професійної (професійно-технічної) освіти полягає в тому що розвиток фінансової грамотності майбутніх кваліфікованих робітників сприятиме розумінню та використанню фінансової інформації в поточний момент та віддаленому майбутньому; набуттю позитивного ставлення до підприємницької діяльності, віри у власні сили та можливість успіху; підвищить рівень відповідальності за фінансові рішення з урахуванням особистої безпеки та благополуччя. Знання, розуміння та навички, набуті на етапі формування особистості, дадуть довготермінові перспективи, допомагаючи молодим підприємцям стати більш впевненими, цілеспрямованими та відповідальними. Ці знання допоможуть зробити вагомий внесок в організацію свого власного бізнесу або у повсякденному житті.

Визначено **педагогічні умови організації консультування з молодіжного підприємництва** у закладах П(ПТ)О в період воєнного стану та повоєнного відновлення економіки України: «Створення сприятливого освітнього середовища у ЗП(ПТ)О для ефективного консультування учнівської молоді з питань молодіжного підприємництва»; «Розроблення

методики організації консультування учнів закладу П(ПТ)О з молодіжного підприємництва»; «Підвищення професійної майстерності викладачів консультування» включає діяльнісний аспект методики організації консультування з питань молодіжного підприємництва для здобувачів професійної освіти ЗП(ПТ)О.

Дослідження підкреслює ключову роль закладів професійної освіти у розвитку підприємницьких здібностей серед молоді в складних соціально-економічних умовах. В умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки заклади професійної освіти у сфері безпеки стикаються з особливими педагогічними викликами. Розглядаються різноманітні форми, за допомогою яких можна організувати консультування в закладах професійної освіти з питань безпеки. Воно підкреслює необхідність міждисциплінарного підходу, що передбачає залучення не лише освітян, а й галузевих експертів, державних установ та організацій громадянського суспільства. Така міждисциплінарна співпраця підвищує якість і застосовність процесу консультування.

Уточнено форми і методи організації консультування з молодіжного підприємництва у ЗП(ПТ)О в період воєнного стану та повоєнного відновлення економіки України: інтеграція в академічні навчальні програми; програми менторства; воркшопи та семінари тощо. Методи консультування: практичні вправи; запрошені лектори; тематичні дослідження тощо.

Методи, що застосовуються при організації консультаційних сесій, мають першорядне значення. У дослідженні розглядаються різні педагогічні методики, які довели свою ефективність у розвитку підприємницьких навичок в учнівської молоді під час воєнного стану та відновлення економіки. Ці методи включають, зокрема, навчання на власному досвіді, аналіз конкретних ситуацій, симуляції та менторські програми. Вибір методів має відповідати конкретним потребам і контексту закладів професійної освіти у сфері безпеки в Україні. Підкреслюється важливість педагогічних умов, форм

і методів у сприянні молодіжному підприємництву в закладах професійної освіти у складні періоди. Відповідаючи на унікальні вимоги воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки, ці заклади професійної освіти можуть зробити значний внесок у зміцнення стійкості та економічне відродження України.

Сучасні суспільні виклики підкреслюють необхідність узгодження інтересів особистості, держави, системи освіти та ринку праці, особливо в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки України. Головною метою професійної освіти є підвищення професійної адаптивності учнівської молоді у відповідь на швидкозмінний ринок праці. Це вимагає від майбутніх кваліфікованих робітників здатності самостійно вирішувати як рутинні, так і складні завдання, будувати міцні міжособистісні стосунки в команді, легко поєднувати лідерські та оперативні ролі, коли це необхідно, брати на себе відповідальність за якість роботи та її результати, а також впроваджувати інновації та підприємницькі ініціативи.

Повномасштабна війна, розв’язана Російською Федерацією проти України, мала глибокі наслідки для бізнес-середовища та економічних перспектив країни. До конфлікту Україна послідовно просувалася до багатьох завдань, визначених у Цілі сталого розвитку 8, таких як підвищення продуктивності, забезпечення якісної зайнятості, заохочення підприємництва та інновацій. Однак війна принесла значні виклики, включаючи територіальну окупацію, руйнування виробничої інфраструктури, втрату кваліфікованої робочої сили та зміну споживчих пріоритетів. Ці фактори створили величезні бар’єри для малого бізнесу, серйозно впливаючи на його здатність ефективно працювати.

У цій постраждалій від війни економіці, позначеній руйнівним безробіттям, для системи професійної (професійно-технічної) освіти України вкрай важливо надати учнівській молоді навички та знання, необхідні для самозайнятості, зокрема для створення та управління власним бізнесом. Це

вимагає докорінної зміни підходу до професійної освіти, де розвиток підприємництва стає основним, системним завданням, що охоплює всі аспекти освітнього процесу та позанавчальної діяльності у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Підготовка викладачів закладів П(ПТ)О до навчання учнівської молоді підприємництву вимагає комплексної стратегії, що поєднує педагогічний досвід, знання предмета, професійний розвиток та співпрацю через мережу. Навчальна програма має поглибити розуміння викладачами підприємницької освіти та забезпечити їх інструментами і підтримкою, необхідними для ефективного викладання цього предмета здобувачам професійної освіти.

У загальному рейтингу педагогічних умов ефективного консультування учнів з питань молодіжного підприємництва перше місце посіло «Створення сприятливого освітнього середовища у ЗП(ПТ)О для ефективного консультування учнівської молоді з питань молодіжного підприємництва». Кілька ключових аспектів освітнього середовища впливають на ефективність консультування з питань підприємництва для учнівської молоді ЗП(ПТ)О. До них належать фізичні та матеріальні компоненти, такі як аудиторії, лабораторії, обладнання та програмне забезпечення, що використовуються під час консультацій; соціальний вимір, що включає адміністраторів, викладачів, партнерів та представників влади, які формують ставлення учнів до підприємництва та сприяють розвитку підприємницького мислення і культури; комунікативний компонент, який підкреслює важливість взаємодії між учасниками консультування.

Другою педагогічною умовою була «Розроблення методики організації консультування учнів закладу П(ПТ)О з молодіжного підприємництва». Третя умова була «Підвищення професійної майстерності викладачів консультування» включає діяльнісний аспект методики організації консультування з питань молодіжного підприємництва для здобувачів професійної освіти ЗП(ПТ)О.

У досліджені розглядаються основні педагогічні умови, необхідні для ефективного консультування учнів з питань молодіжного підприємництва у ЗП(ПТ)О. Ці умови, визначені в результаті експериментального дослідження, стосуються трьох основних аспектів: створення сприятливого освітнього середовища, яке сприяє розвитку підприємливості серед учнів, розробка спеціальних методів організації консультаційних сесій, пристосованих до потреб учнів ЗП(ПТ)О, зацікавлених у підприємництві, та підвищення професійної компетентності консультантів для надання ретельних та персоналізованих консультацій. У дослідженні підкреслюється, що ці три умови відіграють вирішальну роль у забезпеченні успіху ініціатив з консультування молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Виклики, пов’язані з воєнним станом та післявоєнним відновленням економіки України, вимагають виваженого підходу до використання консультування як інструменту сприяння молодіжному підприємництву на місцевому рівні. Це дослідження має на меті вивчити стратегії та методи, що застосовуються в цьому контексті. Для глибшого розуміння теми було застосовано якісну методологію, що включає аналіз документів, інтерв’ю із зацікавленими сторонами та всебічний огляд існуючої літератури.

За умов соціально-політичних потрясінь, пов’язаних з воєнним станом та вимогами післявоєнної відбудови економіки в Україні, сприяння молодіжному підприємництву набуває все більшої актуальності. Заклади професійної (професійно-технічної) освіти, як наріжний камінь розвитку людського капіталу, відіграють ключову роль у формуванні підприємницького мислення серед учнів ЗП(ПТ)О. Це дослідження мало на меті визначити конкретні форми та методи консультування, які можуть ефективно підтримати молодіжне підприємництво в ЗП(ПТ)О в ці складні часи.

Контекстуалізація молодіжного підприємництва в Україні. Розуміння ролі консультування в ЗП(ПТ)О вимагає усвідомлення

економічного простору України під час воєнного стану та етапу відновлення. Нестабільність, спричинена цими умовами, підкреслює нагальну потребу сприяння самодостатності та економічному оновленню. Молодіжне підприємництво стало життєво важливим інструментом для стимулювання економічного зростання, створення робочих місць та зміцнення стійкості суспільства.

Роль закладів професійної освіти. Заклади П(ПТ)О несуть ключову відповідальність за підготовку учнів до підприємницької діяльності. Їхня роль виходить за рамки поширення знань і включає в себе діяльність в якості центрів інновацій та розвитку практичних навичок. Вони слугують постачальниками знань, інкубаторами ідей та фасилітаторами практичного навчання.

Форми консультування. Інтеграція контенту, пов'язаного з підприємництвом, в академічні навчальні програми гарантує, що підприємництво буде включено в їх зміст. Програми менторства дозволяють учням отримати цінну інформацію від досвідчених підприємців, створюючи середовище співпраці та динамічного навчання. Крім того, воркшопи та семінари на такі теми, як бізнес-планування, аналіз ринку та фінансовий менеджмент, пропонують учням практичне знайомство з реальними викликами та рішеннями, що ще більше збагачує їхні підприємницькі здібності.

Методи консультування. Включення практичних вправ, таких як створення та реалізація бізнес-планів, моделювання ринкових ситуацій або реалізація малих підприємницьких проєктів під наглядом викладача, дає учням безцінний практичний досвід. Запрошення успішних підприємців та професіоналів галузі в якості запрошених лекторів збагачує освітній процес, надаючи учням ЗП(ПТ)О практичні знання та можливості для налагодження контактів. Крім того, використання кейсів, що містять реальні приклади як успішних, так і невдалих підприємницьких проєктів, дозволяє учням

аналізувати складні сценарії, приймати обґрунтовані рішення та глибше розуміти динаміку ринку.

Адаптивність у кризові часи. Консультування в закладах професійної освіти під час воєнного стану та післявоєнної відбудови має демонструвати високий рівень адаптивності. За умов невизначеності та економічних коливань ці заклади повинні бути гнучкими, адаптуючи свої програми консультування до нових викликів і можливостей, що з'являються.

Сприяння молодіжному підприємництву на непідконтрольних уряду територіях (НПУТ) стає ключовою стратегією під час відновлення економіки України. Представлені тут форми та методи консультування є дорожньою картою, яка ілюструє, як підприємництво, навіть в умовах несприятливих обставин, може вкоренитися та відігравати трансформаційну роль у відродженні та зміцненні української економіки та суспільства.

Надання підприємницьких консультацій учням ЗП(ПТ)О пропонує численні переваги. Це допомагає зменшити безробіття та зменшує залежність від державних субсидій для підтримки безробітних. Крім того, це сприяє створенню більшої кількості легально зареєстрованих малих підприємств, що, у свою чергу, збільшує надходження до державного бюджету. Мережі малого бізнесу в кожному регіоні також продемонстрували свою адаптивність та ефективність у швидкому відновленні логістичних ланцюгів у воєнний час. Крім економічних переваг, консультування з питань підприємництва позитивно впливає на психологічний стан учнів ЗП(ПТ)О, особливо в періоди військової невизначеності. Розвиваючи мислення, яке розглядає виклики як можливості, це консультування допомагає стабілізувати та покращити психічний стан молодих людей.

3.6. Зміст і методи консультування здобувачів професійної освіти з актуальних питань фінансового та нормативно-правового забезпечення молодіжного підприємництва (Байдулін В.Б.)

Сьогодні існує ціла низка перспективних сфер, у яких є сенс і можливість почати власну справу. Це і можливості у сільському господарстві (вирощування фруктів та овочів на продаж), освіті (курси іноземних мов), сфері краси (перукарня чи манікюрний салон) тощо. Ще понад сотню ідей з покроковим алгоритмом дій можна знайти у державному додатку «Дія бізнес». На цій платформі розміщені не лише поради для початку власної справи, але й перелік необхідних документів для запуску бізнесу та шаблони усіх робочих документів.

Фахівці IT-компанії HUBBER, яка об'єднує понад 1200 підприємств України, підкреслюють, що зараз також цілком реально почати власну справу у сфері e-commerce (продаж товарів через інтернет). Не обов'язково мати власний товар, щоб його продавати. Багато підприємців в Україні працюють по моделі дропшипінгу, тобто продають товари сторонніх постачальників і з кожної продажі отримують свою комісію. Є багато офлайн-бізнесів, які взагалі не представлені в інтернет-магазинах. Дропшипер приходить до цього бізнесу, домовляється про співпрацю і свою комісію, оцифровує товар (робить якісні фото, текстові описи), завантажує потім цей товар на маркетплейси і продає. Це працююча модель, яка популярна у всьому світі.

Ідеї для бізнесу можна знайти на спеціальній онлайн-платформі ua.depositphotos.com. Водночас, як підкреслюють експерти, зараз краще починати бізнес у тій сфері, де у людини є досвід і розуміння процесів. Безумовно, ведення бізнесу під час воєнного стану несе за собою цілу низку додаткових ризиків, про які потрібно також чесно говорити.

Зараз серед основних підводних каменів для підприємців є утруднення роботи правоохоронних, судових, податкових та інших органів влади зі зрозумілих причин. Можлива також і недобросовісна поведінка певних

постачальників та можливих бізнес-партнерів підчас воєнного стану. Окрім того, в умовах воєнного стану має місце зменшення попиту на товари та послуги і платоспроможності українців загалом. Можливі також затримки в ланцюгах поставок продукції, матеріалів, ресурсів. Ще однією перепоною для ефективної підприємницької діяльності є неможливість довгострокового планування своєї роботи.

Так в умовах воєнного стану держава створила достатньо велику кількість можливостей як для діючих підприємців, так і для тих, хто тільки починає свою власну справу. Але при цьому слід зважити наявні ризики та скористатися всіма доступними стимулами та перевагами для продовження поточного або створення нового бізнесу. Економіка повинна працювати: тільки так зможемо дати заробити нашим людям, наповнити державний бюджет та наблизити нашу перемогу.

Методика юридичного консультування з відкриття і ведення власної справи. Враховуючи специфіку підприємницької діяльності в умовах воєнного стану, консалтинговий простір пропонує громадянам, які зацікавилися можливістю відкриття власної справи, наступні послуги: інформування про ресурси та можливості започаткування власної справи; професійне тестування з метою виявлення нахилів до підприємництва, у тому числі із застосуванням психодіагностичних методик; консультування з питань законодавства щодо державної реєстрації суб'єктів господарювання; проведення навчальних семінарів з питань організації підприємницької діяльності, у тому числі із залученням представників органів влади, державних структур та організацій, які за напрямами діяльності сприяють розвитку і підтримці малого та середнього бізнесу; індивідуальне консультування з питань бізнес-планування; професійне навчання за курсом «Організація малого бізнесу» або напрямками, що передбачають самозайнятість.

Методика юридичного консультування у закладах професійної (професійно-технічної) освіти з відкриття і ведення власної справи має бути спрямована на актуалізацію і усвідомлення майбутнім підприємцем тих якостей своєї індивідуальності, що мають впливати на його роботу (бізнес) та особистісний розвиток. Вона повинна надавати здобувачам професійної освіти можливість адекватно оцінити себе як професіонала в бізнесі з позиції психологічних критеріїв та вимог реалій сьогодення, дозволяє побачити нові напрями і шляхи досягнення своїх цілей і визначити конкретні методи і прийоми для реалізації свого підприємницького потенціалу.

Структурними компонентами цієї методики є:

актуалізація – визначення необхідності такого консультування, схильності до тієї чи іншої діяльності, попереднє вивчення ринку товарів та послуг тощо;

визначення форм та методів такого консультування;

визначення засобів консультування.

Ці компоненти складають етапи та алгоритм юридичного консультування з відкриття і ведення власної справи майбутнім підприємцем.

Сутність підприємництва повніше розкривається через його функції, роль у суспільстві – творчу, ресурсну, організаційну, мотиваційну, соціальну:

творча (інноваційна) функція полягає в тому, що підприємці реалізовують нові ідеї, упроваджують наукові розробки, пов’язані з господарським ризиком. Ресурсна функція передбачає, що підприємці націлені найефективніше використовувати задіяні в бізнесі ресурси – матеріальні, трудові, фінансові, інтелектуальні, інформаційні тощо. Організаційна функція полягає в організації виробництва та збуту товарів або послуг. Стимулювальна функція полягає у формуванні механізму, що мотивує і ефективно використовувати ресурси, і максимально задовольняти потреби споживачів. Соціальна функція передбачає вироблення товарів і послуг,

необхідних суспільству. Особистісна функція зводиться до самореалізації підприємця, отримання задоволення від своєї діяльності.

У процесі своєї діяльності підприємець повинен передбачати можливість отримання збитків замість прибутку і навіть банкрутство. Повністю запобігти ризику неможливо, тому що складно прогнозувати розвиток подій на товарних ринках або дії фірм-партнерів, конкурентів чи покупців. Отже, підприємництво – це тип господарської поведінки, пов'язаний з ризиком неотримання прибутку та соціального ефекту. Особливо такі ризики зростають в умовах війни.

Принципами підприємницької діяльності є:

– вільний вибір підприємцем видів підприємницької діяльності;

– самостійне формування підприємцем програми своєї діяльності, переліку постачальників і споживачів своєї продукції, джерел залучення ресурсів тощо;

– самостійне встановлення цін на продукцію (товари, послуги) відповідно до законодавства країни;

– вільний найм підприємцем працівників;

– комерційний розрахунок та власний комерційний ризик;вільне розпорядження прибутком, що залишається у підприємця після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом.

Здійснення підприємницької діяльності визначається економічними, політичними, юридичними, психологічними передумовами.

Основною економічною передумовою є розмаїття форм власності (на ринку діють приватні, державні, кооперативні, колективні власники), а рішення з ведення бізнесу, пошуку партнерів, використання ресурсів приймаються власниками на свій ризик. В Україні такі економічні передумови виникли у зв'язку з проведенням приватизації, демонополізації господарської діяльності, умовами воєнного стану. Ще одна умова –

існування необхідної ринкової інфраструктури (банки, кредитні спілки, біржі, транспортна система тощо).

Політичні передумови передбачають створення сприятливого політичного клімату для підприємництва: захист з боку влади всіх форм власності; ефективна податкова, кредитна, митна та інша політика держави.

Юридичні передумови ґрунтуються на законодавстві, нормативних актах України, які однакові для всіх учасників ринку.

Психологічні передумови проявляються у створенні позитивного ставлення членів суспільства до підприємництва.

Перелічені умови підприємницької діяльності передбачені Конституцією України, Господарським кодексом України та низкою законів.

Для розвитку підприємницької діяльності дуже важливо, щоби держава не втручалася безпосередньо у діяльність підприємця, а лише здійснювала її економічне регулювання через законодавство, фінансово-кредитні механізми.

Здійснення підприємницької діяльності забороняється співробітникам органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Існують також обмеження щодо реалізації фізичними особами права на підприємницьку діяльність. Вона обмежується законом щодо депутатів, посадових і службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування. До того ж забороняється займатися підприємницькою діяльністю військовослужбовцям, службовим особам органів внутрішніх справ, прокуратури, суду, органів державної безпеки України тощо.

Для того, щоби отримувати прибуток, підприємець повинен придбати (купити чи орендувати) та поєднати необхідні фактори виробництва – приміщення, обладнання, матеріали, розробити ефективну технологію, найняти працівників, організувати виробництво та збут продукції (послуги). Кошти, що витрачаються на це, називають витратами. Реалізація продукту або послуги за певну ціну дасть змогу отримати виторг від реалізації, або ж дохід. Різниця між виторгом від реалізації продукції та сумою витрат на її

виробництво та реалізацію складає прибуток. Якщо витрати вищі за виторг – підприємець має збитки. Отже, успіх бізнесової діяльності не гарантований.

Для започаткування та ведення власної справи майбутньому підприємцю необхідно мати підприємницькі, організаційні здібності; досвід у певній сфері діяльності, у спілкуванні з контрагентами; економічні, юридичні знання, знання з менеджменту, маркетингу, психології; мати такі індивідуальні індивідуальні риси, як відповідальність, цілеспрямованість, ініціативність, наполегливість, працездатність, дисциплінованість;, ну, і, звичайно, особисте здоров'я. Майбутньому підприємцю необхідно бути рішучим, відданим своєму бізнесу, самостійним у прийнятті та реалізації рішень. Йому слід думати стратегічно, системно, логічно, оперативно та безумовно дотримуватися законів, рішень уряду та органів місцевої влади.

За статистикою лише 5–10 % населення має схильність до підприємницької діяльності. Проте підприємницький хист – це, здебільшого, талант, помножений на наполегливу працю та достатні знання. Деякі необхідні якості підприємця − природжені властивості, інші – результат розвитку природних здібностей, навчання та практичного досвіду.

Якщо вирішено започаткувати власну справу, необхідно вчитися знаходити, накопичувати і аналізувати інформацію про: потенціальний ринок свого товару чи надання послуги; споживачів, конкурентів; сучасні технології виробництва товару чи послуги; постачальників ресурсів (сировини чи напівфабрикатів, енергоносіїв, інструментів, обладнання тощо); методи управління таким бізнесом; організаційну структуру подібного бізнесу; структуру персоналу і способи мотивації до праці; систему відносин свого бізнесу із споживачами товару (замовниками), конкурентами на ринку сировини, енергетичних ресурсів, банками, підприємствами, фірмами, інспекціями (податковою, охорони праці, екологічною, санітарною, пожежною, митною, профспілковою), громадськими організаціями.

Разом з тим важливо постійно оцінювати та удосконалювати такі уміння, як ставити реальні цілі та завдання, аналізувати ситуації, планувати, передбачати, ризикувати; приймати відповідні рішення; співпрацювати, керувати; йти на компроміс.

За результатами досліджень спеціалістами та психологами визначено риси майбутнього успішного підприємця:

– готовий долати перешкоди, змінювати свою лінію поведінки заради досягнення мети;
– має знаходити способи, як виробляти краще, швидше та дешевше;
– чітко формулює ціль (цілі), бачить перспективу;
– добре володіє інформацією (щодо покупців, постачальників, конкурентів);
– планує та спостерігає за показниками своєї підприємницької діяльності, аналізує їх і використовує для прийняття рішень;
– спроможний переконувати, встановлювати ділові та особисті зв'язки;
– прагне незалежності, вірить у свою здатність розв'язувати складні завдання).

Виходячи з цього, можна оцінити свої здатність та можливості до започаткування своєї справи, накреслити план майбутньої діяльності[109].

Шанси на успіх і свою здатність до майбутньої підприємницької діяльності можна визначити за спеціальними тестами, розробленими з цією метою.

Вербальні методи консультування.

Дидактична розповідь – це виклад матеріалу в оповідній формі. Призначенням розповіді є забезпечення загального, широкого уявлення про законотворчу діяльність держави та уряду, ознайомлення із нормативно-правовими підвалинами підприємницької діяльності, можливі наслідки неправомірних дій у цій сфері. Застосовується широко в процесі підготовчих консультацій щодо відкриття власної справи майбутнім підприємцем.

Пояснення – послідовний, чіткий в логічному відношенні виклад складних понять, законів, правил, фактів і узагальнень. Застосовується з метою ознайомлення з тим, що і як потрібно робити при виконанні поставленого завдання. При поясненні використовується юридична та правова термінологія. Пояснення повинно бути логічним, чітким, конкретним.

Бесіда – форма обміну інформацією між консультантом та майбутнім підприємцем у вигляді питання-відповідь або обмін думок чи дискусія..

Розбір – форма бесіди, що проводиться консультантом після здійснення будь-якої практичної чи учбової дії, де здійснюється аналіз і оцінка результату і намічаються шляхи подальшої діяльності.

Лекція – системне, всебічне, послідовне висвітлення певної теми (проблеми).

Інструктування – точний, конкретний виклад консультантом запропонованих дій, кроків.

Коментарі та зауваження – оцінка якості виконання завдання в процесі або відразу після завершення в короткій формі або акцентування уваги на помилкових діях.

Розпорядження, команди, вказівки – основні засоби оперативного управління діяльністю майбутнього підприємця. Розпорядження – вербальний примус на виконання будь-якої дії. Наприклад, підготувати перелік необхідних документів для реєстрації в якості фізичної особи-підприємця, сформулювати перелік запланованих видів підприємницької діяльності.

Команда має певну форму, встановлений порядок і точний зміст. Подається з метою спонукання до негайному виконання або припинення тих чи інших дій.

Вказівка – вербальний вплив з метою внесення відповідних поправок до алгоритму дій майбутнього підприємця, наприклад, у формуванні

черговості завдань з реєстрації, ліцензування, отримання необхідних дозволів на здійснення підприємницької діяльності.

Коучінг, онлайн-консультування, інші методи, що об'єднані завданням щодо формування необхідних бізнес-якостей особистості. До цієї групи методів організації юридичного та правового консультування майбутніх підприємців належать методи, що дають можливість діагностичного цілепокладання, планування, проєктування процесу підготовки до бізнес-кар'єри та базуються на практичній діяльності. До таких методів відносяться тренування, привчання, правова та педагогічна вимога.

З цією метою використовується метод конкретних ситуацій, що заснований на вивченні та обговоренні конкретних проблемних ситуацій; метод емоційного стимулювання, що ґрунтується на принципі формування пізнавального інтересу шляхом створення позитивних емоцій до майбутньої діяльності, підвищення зацікавленості та мотивації до процесу; метод створення ситуації пізнавальної дискусії, що є дієвим методом активізації процесу, адже в дискусії народжується істина, а пошук істини завжди викликає посилену зацікавленість темою; метод розподілу обов'язків у групі тих, кого консультують, коли розподіл здійснюють самі здобувачі професійної освіти. Такий вид діяльності змушує здобувачів професійної освіти самостійно, без допомоги викладача-коуча, розподіляти обов'язки в групі та нести за даний розподіл відповідальність.

Метод проєктів – це метод, що виводить діяльність здобувачів професійної освіти на новий навчально-науковий рівень. На цьому рівні кожен зі здобувачів професійної освіти здійснює значний обсяг самостійної роботи та навчається самоконтролю, що сприяє самоосвіті. А навчити здобувачів професійної освіти самостійно отримувати і застосовувати знання на практиці є чи не найголовнішою та найскладнішою метою сучасної освіти.

Коучинг в онлайн-консультуванні майбутніх фахівців та майбутніх підприємців передбачає системний супровід здобувачів професійної освіти.

Він спрямований на ефективне досягнення важливих для них цілей у конкретні терміни, в результаті чого у суб'єкта формується гнучкість і адаптивність до змін, здатність швидко і ефективно реагувати в критичних ситуаціях, формується партнерське комунікативне співробітництво, що допомагає досягати значних результатів у різних сферах життєдіяльності. Також забезпечує безперервний процес розвитку, вдосконалення, розкриття потенціалу особистості для досягнення максимального результату. Формує систему взаємодії з коучем, із самим собою, з навколишнім світом, технологію, що дозволяє переміститися із зони проблеми в зону ефективного рішення. Являє собою засіб сприяння, допомоги особистості в пошуку її власних рішень у будь-якій складній для неї ситуації, модель взаємодії суб'єктів, завдяки якій коуч-викладач підвищує рівень мотивації і відповідальності як у себе, так і у суб'єктів консультування: «вчиться сам і вчить інших». Забезпечує особливе підтримувальне ставлення до здобувача професійної освіти, згідно з яким він сам досягає своєї мети, сам вирішує проблеми, реалізуючи власні здібності і можливості. Є видом індивідуальної підтримки особи, що ставить своїм завданням професійне і особистісне зростання, підвищення персональної ефективності.

До групи методів мотивації онлайн-консультування належать методи, що переводять майбутніх фахівців з рівнів негативності і байдужості до зрілих форм позитивного мислення.

У процесі юридичного та правового консультування здобувачів професійної освіти з відкриття власної справи доцільним є застосування таких методів мотивації, як комунікативна атака, доведення та переконування, сугестія (навіювання). Так, комунікативна атака – це метод швидкого включення, мобілізації, зацікавлення аудиторії у процесі консультування. Комунікативна атака ґрунтується на активізації емоційної сфери, викликання захоплення через використання ефекту новизни, несподіваності. У процесі юридичного та правового консультування

здобувачів професійної освіти з відкриття власної справи прийомами комунікативної атаки є ефектна цитата; несподівана дія, цікава історія, гостре проблемне запитання; парадокс; особисте зацікавлення, опис ситуації з власного життя, театралізація. Комунікативна атака у процесі юридичного та правового консультування здобувачів професійної освіти з відкриття власної справи може здійснюватися на будь-якому етапі мотиваційного циклу, але найефективнішою вона є на вступно-мотиваційному етапі. Найбільшого ефекту цей метод досягає серед емоційних, допитливих слухачів, із переважанням мимовільної уваги, а від консультанта потрібні творчі здібності й артистизм.

Щодо методу доведення та переконування у процесі юридичного та правового консультування здобувачів професійної освіти з відкриття власної справи, то слід відзначити, що застосування цього методу вимагає розвитку високого рівня свідомості, логічного мислення, розвиненої сили волі, зосередженої уваги. Немає сенсу доводити щось особі, яка байдужа до свого майбутнього, постійно відволікається від логіки міркувань. Від консультанта це потребує впевненості поведінки, логічності й доведеності його міркувань, володіння відповідними прийомами, а саме: посилання на негативні наслідки незнання, позитивні наслідки знання. Використання індукції (від конкретних прикладів до загального ствердження про необхідність) та дедукції (навпаки). Посилання на несуперечливі факти та відомості; посилання на авторитети та авторитетні джерела в даній сфері. Використання аналогій і порівнянь; підкреслення актуальності й практичності (дієвість, актуальність знань з теми у житті, можливість на практиці перевірити свої знання, легке впровадження, засіб розв’язання особистих проблем, складова професійності, компонент ділової кар’єри). Виявлення суперечностей у критичних зауваженнях аудиторії; прийом «так, але…» (прийняття думки аудиторії із подальшим поверненням до думки викладача); прийом «бумеранга» – відповідь запитанням на запитання, аргументом на аргумент.

У процесі юридичного та правового консультування здобувачів професійної освіти з відкриття власної справи доцільно використовувати і метод мотивації сугестії (навіювання). Цей метод полягає в опосередкованому формуванні думки про певну необхідність через апеляцію до підсвідомості. У цьому контексті важливою є переважна орієнтація на ті чи інші стратегії чи види мотиваційного впливу, зокрема підтримувальну або завершальну мотивацію. На етапі підтримувальної мотивації має здійснюватися підтримка зацікавленості й активності через постановку конкретних завдань. Це можливо, зокрема, завдяки таким методам, як долання перешкод і делегування. Метод долання перешкод зумовлює активізацію розумової діяльності через створення спеціальних умов виконання завдань та потребує достатньої свідомості й зрілості, здатності до подолання ускладнень. Прийоми застосування цього методу пов’язані із завданням на розв’язання певних навчальних задач, ситуацій, виконання тестів.

У процесі юридичного та правового консультування здобувачів професійної освіти з відкриття власної справи використовується і метод делегування, що дає можливість залучення до будь-якого етапу управління. Прийомами реалізації цього методу є: особистісно-довірче звернення до аудиторії; договір з аудиторією; звернення за порадою до аудиторії; формування почуття «ми»; гра, конкурс, змагання; спільне планування навчання (відбір змісту, форм та методів навчання, контролю); взаємоперевірка; взаєморецензування; взаємовикладання («метод змінних пар»); індивідуальний вибір завдань; самоперевірка; організаційно-мотиваційна гра. На завершальному етапі мотиваційного циклу важливо забезпечити мотиваційну готовність суб’єкта консультування до прийняття необхідних рішень. Для цього доречно застосовувати метод закріплення позитивного враження як спосіб мотивації й стимулювання подальшої самостійної роботи, підтримки позитивного враження. Найчастіше цей метод

застосовується на завершальному етапі мотиваційного циклу, але може бути ефективним на етапах початкової та підтримувальної мотивації. Можливі прийоми: узагальнення основних думок, підбиття підсумків, резюме; заклик до дії; комплімент слухачам, подяка; створення гумористичних ситуацій; ефектна цитата; нагнітання та кульмінація – розрядження (наостанок залишається найважливіше); ефект відтермінування закінчення.

У процесі юридичного та правового консультування здобувачів професійної освіти з відкриття власної справи важливим є дотримання певних принципів, що значно підвищать ефективність цього процесу, зокрема, принцип гнучкості, принцип партнерства, принцип усвідомлення і відповідальності. Реалізація цих принципів передбачає встановлення партнерських стосунків між консультантом та суб'єктом консультування. А отже, у процесі юридичного та правового консультування здобувачів професійної освіти з відкриття власної справи важливим є комунікативне співробітництво. Відомо, що комунікативні умови досягаються за допомогою спеціальних умінь, прийомів з урахуванням соціально-особистісних чинників та комунікативної поведінки учасників комунікативного акту, враховуючи і консультанта. До спеціальних вмінь відносяться ті, що дозволять зняти напругу і створити ситуацію відкритості, зокрема, уміння керувати процесом взаємодії і фазами контакту, бути відкритим і комунікабельним у взаємодії із суб'єктом консультування, переводити спілкування на духовний, особистісний рівень, долати сугестивні характеристики, визначати «небезпечні зони» для спілкування, проявляти у відносинах зі студентами терпимість, повагу, успішно взаємодіяти зі студентами, знімати нервову напругу.

У процесі юридичного та правового консультування здобувачів професійної освіти з відкриття власної справи використовуються різні форми організації цього процесу. Пропонуємо деякі з них.

Комп’ютерні дискурси, що можуть бути персональними, особистісно-орієнтованими (листування електронною поштою, спілкування в чатах), інституційними або статусно-орієнтованими (спілкування на конференціях, участь у форумах, рекламно- інформаційні дошки оголошень).

Аналіз та оцінка сильних та слабких сторін суб’єкта консультування. Зростання конкуренції на ринку в умовах війни дозволяє роботодавцям більш прискіпливо обирати кандидатів на посади, а підприємцям більше уваги приділяти економічному аналізу, маркетингу, вивченню перспективних напрямів можливої діяльності та ін., отже, боротьба за омріяну роботу і зусилля з відкриття власної справи стають складнішими та затратнішими. В цьому випадку майбутнім підприємцям вкрай важливо чітко усвідомлювати свої сильні сторони як професіонала, адже саме вони допоможуть скласти гідну конкуренцію на ринку. Ця потреба є особливо гострою у молодих спеціалістів, які мають конкурувати зі значно досвідченішими кандидатами, а також для кандидатів, які змінюють професійний напрям чи сферу діяльності. Ефективною формою визначення сильних сторін суб’єкта консультування є детальний аналіз особистості та аналіз його попереднього професійного досвіду.

Пошук та підбір можливих варіантів з відкриття власної справи здобувачами професійної освіти. Допомога суб’єкту консультування з пошуком та аналізом можливих варіантів з відкриття власної справи може допомогти підібрати найбільш релевантні з них та вберегти суб’єкта консультування від небажаних дій або вкладення коштів. Проте важливо, щоби основну частину цієї роботи майбутній підприємець виконував самостійно і лише отримував консультацію фахівця у разі потреби. В іншому випадку відповідальність за все буде повністю покладена на консультанта, що не сприятиме пошуковій активності суб’єкта консультування.

Консультування з питань створення бізнес-планів та написання мотиваційних карт. Ця форма консультування є актуальною як для молодих

спеціалістів із мінімальним досвідом роботи, так і для здобувачів професійної освіти, які тільки планують відкрити власну справу. Особливу увагу необхідно звернути на структуру та адаптацію змісту бізнес-плану до поточної ситуації на ринку в регіоні, де майбутній підприємець планує розпочати свою діяльність, виокремивши саме той напрям, який нині є найбільш затребуваним. Мотиваційна карта не має дублювати бізнес-план, а має лише доповнювати його, відповідаючи на запитання: «Чому саме цей напрям або вид діяльності має обрати майбутній підприємець?».

Побудова кар'єрних планів. Велику кількість внутрішньо переміщених людей війна змушує починати все спочатку на новому місці проживання. Досить часто застосувати свій попередній досвід у новому регіоні проживання стає вкрай складно, особливо для тих, чиє навчання було пов'язано з певним видом промисловості чи специфічного виробництва. У такому випадку здобувач професійної освіти потребує допомоги консультанта у визначенні поточних кар'єрних цілей та розробленні планів з їх досягнення. . Важливою умовою для успішного вирішення таких питань є і емоційний стан здобувача професійної освіти, його мотивація, стресостійкість та готовність долати можливі труднощі. В умовах війни важливо пам'ятати, що ефективне підприємництво можливе лише за умови стабілізації емоційного стану людини та відновлення її психологічних ресурсів, саме тому важливими є опції участі отримання емоційної та соціальної підтримки, участі у групах психологічної підтримки або звернення до психолога за необхідності.

Підготовка установчих документів, проходження співбесіди у дозвільних органах та установах. Деякі службовці мають певні упередження щодо внутрішньо переміщених осіб або, взагалі, нових облич, зокрема і випускників закладів професійної освіти. Джерелом цього є те, що досить часто навіть самі внутрішньо переміщені особи не можуть передбачити тривалість свого перебування на тому чи іншому місці та умови, за яких вони

будуть готові повернутися додому або залишитися в новому регіоні на постійній основі. Питанню часової перспективи необхідно приділити особливу увагу під час підготовки до подання документів, співбесіди, підготовки до можливих питань, які можуть цікавити держслужбовця, адже саме від цього буде залежати успіх в отриманні необхідних дозволів, ліцензій тощо.

Цікавою формою юридичного та правового консультування здобувачів професійної освіти з відкриття власної справи є вебквести. Вебквест – це сайт в мережі з певною організацією розміщення інформації. Наприклад, частина або вся інформація для самостійної або групової роботи міститься на різних вебсайтах. Така форма юридичного та правового консультування здобувачів професійної освіти з відкриття власної справи сприятиме формуванню вміння знаходити кілька варіантів рішень проблемної ситуації, визначати найбільш раціональний варіант, обґрунтовувати свій вибір. Характерними особливостями вебквесту, як форми юридичного та правового консультування здобувачів професійної освіти з відкриття власної справи, є, по-перше, заздалегідь визначені ресурси, в яких є інформація, що необхідна для підготовки до відкриття власного бізнесу. По-друге, вебквест чітко визначає порядок дій, який має виконати суб'єкт консультування для одержання необхідного результату. По-третє, виконання вебквесту сприятиме формуванню тих знань, умінь і навичок, які зможуть набути суб'єкти консультування, виконавши певні дії.

Розвиток та модернізація вебквестів, впровадження нових структурних елементів привели до зникнення чітких кордонів між видами вебквестів, тобто різні види вебквестів можуть комбінувати схожі елементи і завдання. Наприклад, Judgment tasks – завдання на думку, власний погляд. Мета вебквеста полягає у збиранні даних щодо подій з метою подальшої презентації думки про майбутню кар'єру у професійній або підприємницькій діяльності. Persuasion tasks – завдання на переконливість. Майбутній фахівець

одержує уявну бізнес-ситуацію або ситуацію із залучення партнерів, після вивчення якої вони мають скласти переконливу пропозицію чи знайти економічно обгрунтоване рішення. Mystery tasks – детективне завдання. Виконуючи детективне завдання, майбутні підприємці стикаються з певною проблемою виробничого конфлікту, що мають розв'язати. Analytical tasks – аналітичне завдання. Необхідно здійснити аналіз ринку праці з метою встановлення причинно- наслідкових зв'язків. Self-knowledge tasks – завдання на самопізнання. Використання різних форм юридичного та правового консультування здобувачів професійної освіти з відкриття власної справи дає можливість підняти на вищий рівень мотивацію, якість формування знань, умінь і навичок майбутніх підприємців, покращити і забезпечити їхнє самостійне навчання, а в цілому – підвищити якість підготовленості майбутніх бізнесменів до кар'єрного розвитку. Такий підхід зумовлює підготовку консультантів до юридичного та правового консультування здобувачів професійної освіти з відкриття власної справи.

Визначені форми юридичного та правового консультування здобувачів професійної освіти з відкриття власної справи мають цілу низку позитивних динамічних характеристик, а саме: гнучкість, зручність, модульність, відповідність здібностям окремого суб'єкта консультування, раціональність з можливістю використання великого обсягу поданої інформації, інтерактивність і активне спілкування, відсутність психологічних бар'єрів, географічна необмеженість.

Отже, методика юридичного та правового консультування здобувачів професійної освіти з відкриття власної справи може бути представлена у вигляді наступного алгоритму: на першому етапі необхідно актуалізувати процес консультування: визначити необхідність такого консультування, схильність суб'єкта консультування до тієї чи іншої підприємницької діяльності, беручи до уваги його преференції, особисті бажання, схильності та нахили. Обгрунтувати необхідність проведення суб'єктом консультування

попереднього вивчення ринку товарів та послуг, ознайомлення із сучасними технологіями виробництва товару чи послуги; проведення моніторингу можливих конкурентів, постачальників ресурсів, сировини чи напівфабрикатів, енергоносіїв, інструментів, обладнання тощо. Провести огляд законодавства з метою виявлення відсутності правових перепон у можливій або майбутній підприємницькій діяльності здобувача професійної освіти.

На другому та третьому етапах, базуючись на отриманій попередньо інформації та ґрунтуючись на особистісних характеристиках суб'єкта юридичного та правового консультування, визначити методи та форми цього процесу.

На четвертому етапі, беручи до уваги матеріально-технічне забезпечення консультанта та суб'єкта консультування, визначити засоби, що будуть використовуватись під час юридичного та правового консультування здобувачів професійної освіти з відкриття власної справи.

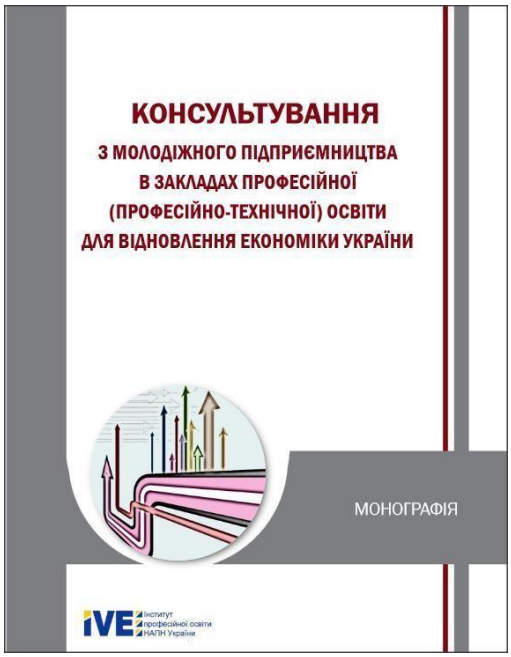
Дотримуючись цієї методики, такий юридичний та правовий консалтинг здобувачів професійної освіти з відкриття власної справи матиме позитивні результати.

4. Упровадження результатів наукового дослідження

4.1. . Кількість упроваджених результатів наукового дослідження

Кількість упроваджених результатів наукового дослідження «**Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти**» (державний реєстраційний номер 0122U000541), що виконувалося у 2022-24 рр **за видами продукції:**

– **наукової продукції – 1**, монографія *«Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України»*[21], електронне видання;



– **виробничо-практичної продукції – 2**, методичний посібник *«Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України»*[22], електронне видання;

[21] Базиль, Л.О., Ваніна, Н.М., Гриценок, І.А., Закатнов, Д.О. (Ред.), Орлов, В.Ф. (Ред.), & Тітова О. А. (2024). *Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України : монографія*. Київ: ІПО НАПН України. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743674/1/

[22] Байдулін, В.Б., Ваніна, Н.М., Гриценок, І.А., Закатнов, Д.О., Єршова, Л.М. & Савченко, М. О. (2023). *Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України: методичний посібник.* Київ: ІПО НАПН України. https://lib.iitta.gov.ua/738714/

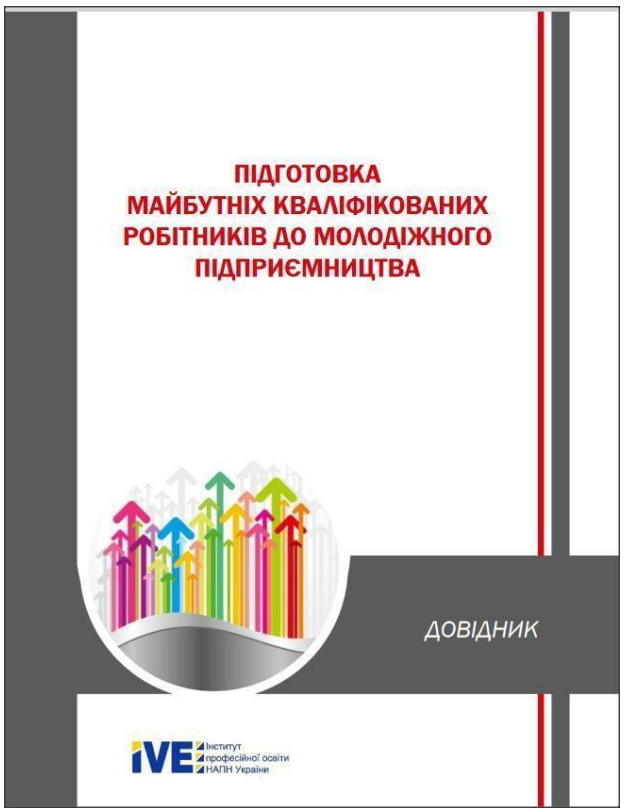


практичний порадник «Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану»[23], електронне видання;



– **довідкової продукції – 1**, довідник[24] *«Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва»*, електронне видання.

[23] Базиль, Л.О., Байдулін. В.Б., Гриценко, І.А., Єршова, Л.М., Орлов, В.Ф., Савченко, М.О., & Теловата, М.Т.; Тітова, О.А. (ред.). (2022). *Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану: практичний порадни*к. Київ: ІПО НАПН України. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735025/



Усі кінцеві результати наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», державний реєстраційний номер 0122U000541, розміщено в Електронній бібліотеці НАПН України.

В Електронній бібліотеці НАПН України розміщено 123 наукові праці, оприлюднені у 2022-2024 рр. Загальна кількість завантажень результатів наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», державний реєстраційний номер 0122U000541, у **2022-2025 рр**. – **9732 (2024 р. – 3188, 2025 – 5063)**. Загальна кількість завантажень наукової продукції лабораторії професійної кар'єри – понад **66660,** у т. ч. у 2022-25 рр. **– 49373 (у 2022- 2024 р. – 36,5 тис.)**.

[24] Базиль, Л.О., Байдулін. В.Б., Гриценко, І.А., Єршова, Л.М., Орлов, В.Ф., Савченко, М.О., & Теловата, М.Т.; Тітова, О.А. (ред.) (2022). Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва: довідник. Київ: ІПО НАПН України. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733742/

Завантаження кінцевих результатів наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», державний реєстраційний номер 0122U000541

Продукція наукового дослідження	Електронна адреса в ЕБ НАПН України	Кількість завантажень (станом на 31.12.24/31.12.25)
наукова		
Базиль, Л.О., Ваніна, Н.М., Гриценок, І.А., Закатнов, Д.О. (Ред.), Орлов, В.Ф. (Ред.), & Тітова О. А. (2024). *Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України : монографія*. Київ: ІПО НАПН України.	https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743674/	**26/155**
виробничо-практична		
Базиль, Л.О., Байдулін. В.Б., Гриценко, І.А., Єршова, Л.М., Орлов, В.Ф., Савченко, М.О., & Теловата, М.Т.; Тітова, О.А. (ред.). (2022). *Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану: практичний порадник*. Київ: ІПО НАПН України.	https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735025/	**323/431**
Байдулін, В.Б., Ваніна, Н.М., Гриценок, І.А., Закатнов, Д.О., Єршова, Л.М. & Савченко, М. О. (2023). *Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України: методичний посібник.* Київ: ІПО НАПН України.	https://lib.iitta.gov.ua/738714/	**211/841**

https://lib.iitta.gov.ua/738714/		
довідкова		
Базиль, Л.О., Байдулін. В.Б., Гриценко, І.А., Єршова, Л.М., Орлов, В.Ф., Савченко, М.О., & Теловата, М.Т.; Тітова, О.А. (ред.) (2022). *Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва: довідник*. Київ: ІПО НАПН України.	https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733742/	**242/434**
Разом		**802/1861**

Цільові групи користувачів продукції: : педагогічні працівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти, курівники і працівники науково(навчально)-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти, наукові працівники, науково-педагогічні працівники та студенти закладів фахової передвищої та вищої освіти, аспіранти і докторанти.

4.2. Загальна характеристика використання результатів наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок під час підготовки:

– документації на відкриття прикладного наукового дослідження «Зміст і методики професійної орієнтації та консультування з кар'єри здобувачів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти», що виконуватиметься у 2025-2026 рр. відповідно до постанови Президії НАПН України «Про затвердження напрямів (тематики) наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок НАПН України, виконання яких розпочинається в 2025 р.» від 25 січня 2024 року № 1-2/2-10

– пропозиціях до: Державної цільової соціальної програми розвитку П(ПТ)О на 2022-2027 роки, Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України до 2025 р., Плану відновлення України, проєкту Закону України «Про професійну освіту»;

– отримано **18 довідок** про впровадження результатів наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» [від **закладів фахової передвищої освіти** – **4;** від **закладів професійної освіти** – **13; від інших установ – 1**(НМЦ ПТО), див. Додаток 2], а саме:

від **закладів фахової передвищої освіти** – **4**:

Білоцерківський фаховий коледж сервісу та дизайну;

Відокремлений структурний підрозділ «Фаховий коледж мистецтв та дизайну Київського національного університету технологій та дизайну»;

Житомирський агротехнічний фаховий коледж;

Мистецький коледж ім. Сальвадора Далі;

від **закладів професійної освіти** – **13:**

Вище професійне училище № 25 м. Хмельницького;

Вище професійне училище № 92 м. Сєвєродонецька;

Вище професійне училище № 94;

Державний навчальний заклад «Сєвєродонецьке вище професійне училище»;

ДНЗ «Вище професійне училище № 11 м. Хмельницького»;

ДНЗ «Запорізьке вище професійне училище»;

ДНЗ «Черкаський професійний автордорожній ліцей»;

ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг»;

ДПТНЗ «Привільський професійний ліцей»;

Золотівський професійний ліцей;

Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування;

Професійне училище № 8, м. Чернівці;

Професійний коледж технічних інновацій міста Житомира;

від інших установ – 1:

Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Луганській області;

– отримано 9 рецензій на кінцеві результати наукового дослідження;

– результати наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» репрезентовано на міжнародних спеціалізованих виставках «Освіта та кар'єра – День студента» (2023, 2024, 2025 рр.), «Освіта та кар'єра» (2023, 2024 р.);

– результати наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» подано на конкурс НАПН України на кращі наукові роботи створені у 2022 і 2024 рр.;

– практичний порадник «Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану» та довідник «Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва» використовувалися на заключному етапі експерименту всеукраїнського рівня за темою «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності» (вересень 2019-грудень 2022 року, наказ МОН України № 742 від 28.05.2019 р.), інформація про який висвітлено на офіційних сайтах НМЦ ПТО у Хмельницькій обл., НМЦ ПТО у Харківській області; ДНЗ «Вінницький центр професійно-технічної освіти переробної промисловості»; ДНЗ «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування».

На кінцеві результати наукового дослідження отримано свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір (див. Додаток 3).

4.3. Опис впливу результатів діяльності наукової установи на

розвиток науки, суспільства та економіки

4.3.1. Основний вид впливу: на розвиток освіти.

Перелік основних наукових результатів, які дали змогу досягти впливу: концепція консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти; модель консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти; методики консультування з молодіжного підприємництва в закладах П(ПТ)О; комплекс навчально-методичного забезпечення консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти; перспективи консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

4.3.2. Опис основних наукових результатів, які дали змогу досягти цього впливу

Концепцію консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти спрямовано на вирішення проблем: підготовки молоді до підприємницької діяльності й законодавчого забезпечення захисту прав його суб'єктів; правового регулювання державної політики у сфері розвитку молодіжного підприємництва; координації дій на рівні органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій у наданні державної і регіональної підтримки розвитку молодіжного підприємництва; конкретизації методологічних підходів і принципів консультування молоді щодо започаткування власного бізнесу; усвідомлення механізмів ефективної взаємодії, конструктивної співпраці між представниками науки, освіти і бізнесу. *Модель консультування з молодіжного підприємництва* у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, основу якої склали нормативно-детермінантний; теоретико-методологічний; процесуальний; критеріально-діагностичний компоненти. *Методики консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти:* методика психологічного

консультування майбутніх кваліфікованих робітників з питань готовності до підприємницької діяльності; методика бізнес-консультування майбутніх кваліфікованих робітників щодо підприємницької діяльності; методика юридичного консультування здобувачів професійної освіти з відкриття і ведення власної справи.

4.3.3. Роль наукової установи у досягненні впливу

Інститут забезпечив дотримання принципу наступності у доборі тем наукових досліджень з метою ефективного використання кадрового і наукового потенціалу установи в реалізації пріоритетних напрямів наукових досліджень НАПН України. НД «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» є логічним продовженням попередніх досліджень з підготовки майбутніх кваліфікованих кадрів до підприємницької діяльності, до вибору професійної кар'єри, проєктування системи кар'єрного консультування. Забезпечено фінансування дослідження, матеріально-технічне оснащення, науково-організаційний супровід, контроль за якістю наукових результатів та їх упровадження, цифровий супровід експериментальної перевірки наукових результатів. Організовано різнорівневе обговорення отриманих емпіричних даних і видавничої продукції, її рецензування й оприлюднення у відкритому доступі (на сайті Інституту в розділах «Продукція наукових досліджень», «Педагогічні інновації», новинній рубриці «Нові видання»; у фаховому журналі «Професійна педагогіка», у рубриці «Підготовка до підприємництва» електронного продовжуваного видання «Інноваційна професійна освіта» (3 випуски). Для популяризації отриманих результатів передбачено створення web-порталу з моніторингу освітньо-професійних досягнень здобувачів та кар'єрного зростання випускників (https://dgtl-portfolio.ivet.edu.ua/), розробленого в рамках річної наукової теми (0122U000851), до якого звернулося 3216 користувачів.

4.3.4. Опис впливу

Концепція консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти[25,26], розглядається як системна стратегія мети, завдань, методологічних підходів, принципів, форм організації психолого-педагогічного процесу надання дієвої допомоги здобувачам професійної освіти в започаткуванні власної справи, а також адаптування й успішного провадження підприємницької діяльності в умовах ринкової економіки, що реалізується в інтелектуальній, дослідницько-аналітичній і проєктній діяльності педагогічних працівників (на основі аналізу проблемних питань і пошуку конструктивних рішень їх розв'язання), а також у взаємодії з майбутніми фахівцями задля застосування набутих знань і умінь. *Модель консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти*[27,28,29], складається з низки компонентів: нормативно-детермінантний (комплекс цілей та завдань, зумовлений соціальним замовленням щодо підготовки молоді до підприємницької діяльності для повоєнного відновлення України, вимогами освітніх та професійних стандартів); теоретико-методологічний (підходи та принципи здійснення консультування з молодіжного підприємництва у

[25] Базиль, Л. (2023). Концепція консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 7 (131), 180-196. https://pedscience.sspu.edu.ua/?page_id=5533

[26] Базиль, Л. (2024). .Концепція консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. *Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України : монографія*. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 87-107. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743674/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84i%D1%8F_%D0%9B%D0%9F%D0%9A_2024_merged.pdf

[27] Закатнов, Д. (2023). Психолого-педагогічне обґрунтування моделі консультування з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України. *Інноваційна професійна освіта*, 2(9), 387-391. https://conference.ivet.edu.ua/index.php/2022-1/issue/view/10

[28] Закатнов, Д. (2023). Модель консультування з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України. *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи: мат-ли XII міжнар. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 19–20 жовт. 2023.).* (с. 91-92). Хмельницький: ХНУ. https://drive.google.com/file/d/1O96NK1wpgLd7wmLuPLv7bcAdX3lgO6WJ/view

[29]Закатнов, Д. (2024). Модель консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти для повоєнного відновлення економіки України. *Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України : монографія*. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 107-137. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743674/

закладах професійної (професійно-технічної) освіти); змістовний (компоненти кар'єрної компетентності здобувачів професійної освіти та їх готовності до вибору підприємницької діяльності як напряму реалізації подальшої освітньо-професійної траєкторії); процесуальний (форми, методи та методики консультування з молодіжного підприємництва); критеріально-діагностичний (критерії та показники педагогічної ефективності консультування з молодіжного підприємництва). Детальний опис компонентів та їх складників надає змогу організувати та реалізувати консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. *Комплекс навчально-методичного забезпечення консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти*[30,31,32,33], розкриває: *теоретичні* (основні категорії консультування з молодіжного підприємництва; закономірності консультування з молодіжного підприємництва між: якістю нормативно-правового забезпечення та інтенсивністю впровадження педагогічних інновацій; фінансовим і ресурсним забезпеченням діяльності структурних підрозділів, що здійснюють консультування, й ефективністю консультаційної діяльності; включеністю консультування з молодіжного підприємництва в освітній процес, у загальну систему позанавчальних заходів і результативністю консультативної діяльності; наявністю в закладі освіти програми мотивації всіх суб'єктів освітнього процесу до участі в консультуванні та результативністю

[30] Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України : монографія / Базиль Л. О., Ваніна Н. М., Гриценок І. А., Закатнов Д. О., Орлов В. Ф., & Тітова О. А. [за наук. ред. В. Ф. Орлова, Д. О. Закатнова]. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2024. 243 с. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743674/1/

[31] Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва : довідник. / Автори-упорядники: Базиль Л.А., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т., & Тітова О.А. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2022. 196 с. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733742/ .

[32] Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану: практичний порадник. / Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., & Теловата М.Т. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2022. 96 с. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735025/

[33] Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України: методичний посібник. / Закатнов Д. О. (ред.), Байдулін В. Б., Ваніна Н. М., Гриценок І. А., Єршова Л. М., Закатнов Д. О., & Савченко М. О. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2023. 67 с. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738714/

підготовки молоді до підприємницької діяльності; результативністю консультування з молодіжного підприємництва та системністю координації діяльності усіх суб'єктів консультування; принципи консультаційної діяльності з підготовки здобувачів професійної освіти до відкриття й ведення власної справи); *практичні* (створення організаційно-педагогічних умов, застосування ефективних видів консультаційної діяльності з підготовки молоді до підприємницької діяльності та форм організації консультування з молодіжного підприємництва; забезпечення відповідності змісту консультаційної діяльності й специфіки галузі, для якої здійснюється підготовка майбутніх кваліфікованих робітників; чітке визначення умінь і навичок, які необхідно сформувати у майбутніх кваліфікованих робітників для підвищення їхньої готовності і здатності до відкриття і ведення власної справи) й *технологічні* (методики психологічного, юридичного і бізнес-консультування) його аспекти.

4.3.5. Перелік підтверджень впливу

Отримано: 9 рецензій на кінцеві результати наукового дослідження та 18 довідок про їх впровадження. Результати наукового дослідження репрезентовані на міжнародних спеціалізованих виставках «Освіта та кар'єра – День студента» (2023, 2024, 2025 рр.) та «Освіта та кар'єра» (2023, 2024 р.). Результати наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» відзначено Дипломами міжнародних спеціалізованих виставок «Освіта та кар'єра – День студента 2023» і «Освіта та кар'єра – День студента 2024» за активну роботу з упровадження педагогічних інновацій в освітній процес відзначено наукових працівників лабораторії професійної кар'єри.


ДИПЛОМ
Інститут професійної освіти
Національної академії
педагогічних наук України
нагороджується
за участь у міжнародній виставці
«Освіта та кар'єра – День студента 2023»
Національна академія педагогічних наук України
Президент
В. Г. КРЕМЕНЬ
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України
Директор
Є. В. БАРБІНОВ
міжнародна виставка
«Освіта та кар'єра –День студента 2023»
листопад 2023 року
Видавництво «Преса України», Тел. (044) 454-81-70.



Інститут професійної освіти НАПН України та всі наукові співробітники лабораторії професійної кар'єри відзначено дипломами міжнародної виставки «Освіта та кар'єра – День студента 2025» за активну

роботу з упровадження педагогічних інновацій, розроблених у процесі виконання наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», в освітній процес.



ДИПЛОМ

Інститут професійної освіти Національної академії педагогічних наук України

нагороджується

за участь у міжнародній виставці «Освіта та кар'єра – День студента 2025»

Президент Національної академії педагогічних наук України, Президент ВГО Товариство «Знання» України

В. Г. КРЕМЕНЬ

Голова оргкомітету виставки, Голова правління ВГО Товариство «Знання» України

В. І. КУШЕРЕЦЬ

міжнародна виставка «Освіта та кар'єра – День студента 2025» 14-15 листопада 2025 року

ДИПЛОМ

Орлов Валерій Федорович

головний науковий співробітник відділу виховання і професійної кар'єри
Інституту професійної освіти НАПН України,
доктор педагогічних наук, професор

нагороджується

за активну роботу з упровадження педагогічних інновацій в освітній процес

Президент Національної академії педагогічних наук України,
Президент ВГО Товариство «Знання» України

В. Г. КРЕМЕНЬ

Голова оргкомітету виставки,
Голова правління
ВГО Товариство «Знання» України

В. І. КУШЕРЕЦЬ

міжнародна виставка
«Освіта та кар'єра – День студента 2025»
14-15 листопада 2025 року

ДИПЛОМ

Закатнов Дмитро Олексійович

завідувач відділу виховання і професійної кар'єри
Інституту професійної освіти НАПН України,
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник

нагороджується

за активну роботу з упровадження педагогічних інновацій в освітній процес

Президент Національної академії педагогічних наук України
Президент ВГО Товариство «Знання» України

В. Г. КРЕМЕНЬ

Голова оргкомітету виставки,
Голова правління
ВГО Товариство «Знання» України

В. І. КУШЕРЕЦЬ

міжнародна виставка
«Освіта та кар'єра – День студента 2025»
14-15 листопада 2025 року



ДИПЛОМ

Базиль Людмила Олександрівна

учений секретар Інституту професійної освіти НАПН України доктор педагогічних наук, професор

нагороджується

за активну роботу з упровадження педагогічних інновацій в освітній процес

Президент Національної академії педагогічних наук України, Президент ВГО Товариство «Знання» України

В. Г. КРЕМЕНЬ

Голова оргкомітету виставки, Голова правління ВГО Товариство «Знання» України

В. І. КУШЕРЕЦЬ

міжнародна виставка «Освіта та кар'єра – День студента 2025» 14-15 листопада 2025 року

ДИПЛОМ

Гриценок Інна Антонівна

старший науковий співробітник відділу виховання і професійної кар'єри
Інституту професійної освіти НАПН України,
кандидат педагогічних наук, доцент

нагороджується

за активну роботу з упровадження педагогічних інновацій в освітній процес

Президент Національної академії педагогічних наук України,
Президент ВГО Товариство «Знання» України

В. Г. КРЕМЕНЬ

Голова оргкомітету виставки,
Голова правління
ВГО Товариство «Знання» України

В. І. КУШЕРЕЦЬ

міжнародна виставка
«Освіта та кар'єра – День студента 2025»
14-15 листопада 2025 року



Довідник **«Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до**

молодіжного підприємництва» відзначено дипломом ІІІ ступеня (2023 р.) За результатами конкурсу НАПН України на кращі наукові роботи, створені у 2022 р., за номінацією «краща енциклопедія, словник, довідник».



ДИПЛОМ

ІІІ СТУПЕНЯ

нагороджується

БАЗИЛЬ
ЛЮДМИЛА ОЛЕКСАНДРІВНА,
доктор педагогічних наук, доцент, вчений секретар, провідний науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України

за довідник
«Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва»

Президент НАПН України В.Г. Кремень

Квітень 2023 року

ДИПЛОМ

III СТУПЕНЯ

нагороджується

БАЙДУЛІН
ВАЛЕРІЙ БОРИСОВИЧ,
науковий співробітник лабораторії
професійної кар'єри Інституту професійної
освіти НАПН України

за довідник
«Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва»

Президент
НАПН України **В.Г. Кремень**

Квітень 2023 року



Довідник «Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва» відзначено золотою медаллю міжнародної виставки «Освіта та кар'єра – День студента 2023».



За результатами конкурсу НАПН України на кращі наукові роботи, створені у 2024 р. ,за номінацією «краща монографія» **монографію «Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України»** відзначено дипломом ІІІ ступеня (2025 р.).



ДИПЛОМ

ІІІ СТУПЕНЯ

нагороджується

ВАНІНА
НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА,
кандидат економічних наук,
доцент, науковий співробітник
відділу виховання і професійної кар'єри
Інституту професійної освіти НАПН України

за монографію
«Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України»

Президент
НАПН України **В.Г. Кремень**

Березень 2025 року



ДИПЛОМ

III СТУПЕНЯ

нагороджується

ГРИЦЕНОК
ІННА АНТОНІВНА,
кандидат педагогічних наук, доцент,
старший науковий співробітник
відділу виховання і професійної кар'єри
Інституту професійної освіти НАПН України

за монографію
«Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України»

Президент
НАПН України
В.Г. Кремень

Березень 2025 року

У п. 3 ст. 36 Закону України «Про професійну освіту» (прийняття від 21.08.2025 р.) центр професійної кар'єри визначено як структурний підрозділ

закладу професійної освіти»;

Два проєкти, розроблені за участю виконавців наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» («Ефективна мережа закладів професійної світи для повоєнних потреб особистості, суспільства, економіки». «Єдина система професійної освіти. Об'єднання професійно-технічної та фахової передвищої освіти») включені до Плану відновлення України (https://recovery.gov.ua/); участь лабораторії професійної кар'єри в реалізації Програми спільної діяльності НАПН України з МОН України та Плані заходів на 2020-2027 роки із запровадження Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року відображена на сайті Верховної Ради України.

19 листопада на засіданні Президії Національної академії педагогічних наук України було представлено результати фундаментального наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» (2022–2024 рр.). За підсумком обговорюваного питання Президія НАПН України одноголосно схвалила результати фундаментального дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» (2022–2024 рр.). https://naps.gov.ua/ua/press/releases/3781/ .

ВИСНОВКИ

У 2024 році в умовах російсько-української війни і воєнного стану завершено роботу над науковим дослідженням «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», державний реєстраційний номер 0122U000541, що виконувалося у 2022–2024 рр. За результатами дослідження отримані наступні наукові результати: теоретично обґрунтовано та розроблено концепцію консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти; обґрунтовано модель консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти; розроблено та апробовано методики консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти; створено та впроваджено комплекс навчально-методичного забезпечення консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти; обґрунтовано перспективи консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Згідно з технічним завданням на виконання наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», державний реєстраційний номер 0122U000541, у 2022-2024 рр. **підготовлено та оприлюднено**:

наукової продукції – 1 (монографія):

Базиль Л. О., Ваніна Н. М., Гриценок І. А., Закатнов Д. О., Орлов В. Ф. (Ред.), & Тітова О.А. (2024). Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України : монографія Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743674/1/

виробничо-практичної продукції – 2 (практичний порадник, методичний посібник):

Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., & Теловата М.Т. (2022). Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану: практичний порадник. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735025/;

Закатнов Д. О. (ред.), Байдулін В. Б., Ваніна Н. М., Гриценок І. А., Єршова Л. М., Закатнов Д. О., Савченко М. О.Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України: методичний посібник. / Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2023. 67 с. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738714/ ;

довідкової продукції – 1 (практичний порадник):

Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва : довідник. / Автори-упорядники: Базиль Л.А., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т., Тітова О.А. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2022. 196 с. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733742/ .

Усього у 2022-24 рр.. опубліковано **100 одиниць** (6 англ., 1 польск. мовами) **планової продукції**, у тому числі: **наукової продукції – 1** (монографія); **виробничо-практичної продукції – 2** (методичний посібник, практичний порадник); **довідкової продукції – 1** (довідник); **статей – 22** (у наукових зарубіжних виданнях, що **індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection – 3**; 3 анг. мовою; у наукових вітчизняних **фахових виданнях – 14**, 2 анг. мовою; у наукових **зарубіжних виданнях, що індексуються в інших наукометричних базах даних – 5**, 1 польск. мовою); **матеріалів конференцій – 72** (у т. ч. індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection – 1, анг. мовою), інформаційно-аналітичні матеріали – 1.

Водночас є низка питань, які залишаються нерозв'язаними: недостатній рівень публікаційної активності у зарубіжних виданнях, що входять до наукометричних баз даних Scopus та Web of Science Core Collection та вітчизняних наукових періодичних фахових виданнях; налагодження лише окремими працівниками міжнародних зв'язків, встановлення партнерських наукових контактів із профільними установами інших країн, участь у міжнародних проєктах; організація підвищення кваліфікації наукових працівників за кордоном тощо.

Актуальні завдання на найближчу перспективу: розроблення технічної документації щодо наукового дослідження, що розпочинається у 2025 р.; своєчасне подання якісних рукописів планової продукції та висвітлення проміжних результатів дослідження; підвищення публікаційної активності у наукових фахових виданнях та виданнях, що входять до наукометричних баз даних Scopus та WoS; упровадження та моніторинг упровадження результатів наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», державний реєстраційний номер 0122U000541, що виконувалося у 2022–2024 рр.; активізація міжнародного співробітництво відповідно до індикаторів Стратегії інтернаціоналізації НАПН України на 2021–2025 рр.; забезпечення участі у вітчизняних і міжнародних проєктах/грантах/конкурсах; підвищення фахового рівня наукових працівників.

Додаток 1

Список основних наукових праць

Наукова продукція

Базиль, Л.О., Ваніна, Н.М., Гриценок, І.А., Закатнов, Д.О. (Ред.), Орлов, В.Ф. (Ред.), & Тітова О. А. (2024). *Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно*-технічної*) освіти для* відновлення *економіки України : монографія*. Київ: ІПО НАПН України. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743674/

Алєксєєва, С.В., Базиль, Л.О., Байдулін, В.Б., Гриценок, І.А., Єршова, Л.М., Закатнов, Д.О. (Ред.), Орлов, В.Ф., Сохацька, Г.В. (2023). Теоретичні і методичні основи підготовки майбутніх кваліфікованих кадрів до підприємницької діяльності в умовах розвитку малого бізнесу: монографія. Київ: ІПО НАПН України. https://lib.iitta.gov.ua/735406/

Preparing vocational education students for entrepreneurship: monograph / [edited by. D. Zakatnov].– Kyiv: Ludmila Publisher, 2023. 193 c. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743882/1/%D0%9C%D0%9E%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%A0%D0%90%D0%A4%D0%86%D0%AF_%D0%9B%D0%9F%D0%9A20.12.24_%D0%B1%D0%B5%D0%B7-1.pdf

Basil, L., Orlov, V., & Pryhodii, M. (2024). Professional development of vocational teachers in the context of society digitalization. In O. Blaha, I. Ostopolets (Eds) *Exploring the digital landscape: interdisciplinary perspectives : monograph.* The University of Technology in Katowice Press, Katowice, 796-818. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741638

Bazyl, L., Orlov, V. & Nestorenko, T. (2024). Preparation of future specialists for a career in youth entrepreneurship: realities and perspectives: *monograph*. In O. Blaha, I. Ostopolets (Eds) *Exploring the digital landscape: interdisciplinary perspectives*. The University of Technology in Katowice Press, Katowice P. 782-795 http://www.wydawnictwo.wst.pl/uploads/files/f22f3113112eb3a985d36ee5fcdb67

47.pdf ISBN 978-83-969890-9-3, DOI: 10.54264/M036

Довідкова продукція

Базиль, Л.О., Байдулін. В.Б., Гриценко, І.А., Єршова, Л.М., Орлов, В.Ф., Савченко, М.О., & Теловата, М.Т.; Тітова, О.А. (ред.) (2022). *Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва: довідник*. Київ: ІПО НАПН України. http://lib.iitta.gov.ua/729005/

Виробничо-практична продукція

Базиль, Л.О., Байдулін. В.Б., Гриценко, І.А., Єршова, Л.М., Орлов, В.Ф., Савченко, М.О., & Теловата, М.Т.; Тітова, О.А. (ред.). (2022). *Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану: практичний порадни*к. Київ: ІПО НАПН України. http://lib.iitta.gov.ua/728126/

Байдулін, В.Б., Ваніна, Н.М., Гриценок, І.А., Закатнов, Д.О., Єршова, Л.М. & Савченко, М. О. (2023) Методичні основи організації у закладах професійної (професійно-технічної) освіти консультування з молодіжного підприємництва: методичний посібник. Київ: ІПО НАПН України. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738714/

Статті у виданнях, що індексуються Scopus, Web of Science Core Collection

Kulalaieva, N., Romanov, L., Yershov, M-O., Romanova, G., & **Yershova, L.** (2024) The Application of Technologies for Developing Critical Thinking Skills of Vocational Education Learners in the Process of Teaching Economics, *Youth Voice Journal*, 14(3), 77-85. ISBN (ONLINE): 978-1-80463-004-4, https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742591/ (*Web of Science Core Collection)*

Seredina, I., **Bazyl, L.**, **Orlov, V.**, Klymenko, M., & Spitsyna, A. (2024). Development of entrepreneurial competence among future specialists in the face of social changes. *Amazonia Investiga,* 13(74), 81-89. https://doi.org/10.34069/AI/2024.74.02.7 (Web of Science Core Collection)

Titova, O., Ishchenko, T., Yershova, L., Bazyl, L., Kruchek, V. (2023). Entrepreneurial Mindset Development in Engineering Students Through a Business Canvas Approach = Розвиток підприємницького мислення у студентів інженерних спеціальностей за допомогою підходу бізнес-канви. In: Ivanov, V., Trojanowska, J., Pavlenko, I., Rauch, E., Piteľ, J. (eds). Advances in Design, Simulation and Manufacturing VI. DSMIE 2023. Lecture Notes in Mechanical Engineering. Springer, Cham, 400-409. Retrieved from https://doi.org/10.1007/978-3-031-32767-4_38 (in Scopus).

Матеріали конференцій (інших науково-практичних заходів), що індексуються у Scopus і Web of Science Core Collection

Yershova, L., Alieksieva, S., Kulalaieva,N., Odnoroh,G., & Yershov, M-O. (2022). Technologizing youth training for entrepreneurship to fulfil sustainable development goals. In Hamaniuk, V., Semerikov, S., & Shramko, Y. (Eds.) 3rd International Conference on History, Theory and Methodology of Learning (ICHTML 2022). Kryvyi Rih, Ukraine, May 16-17, 2022. SHS Web of Conferences 142, 01004 (2022). DOI: https://doi.org/10.1051/shsconf/202214201004. (Web of Science)

Статті у переодичних наукових фахових видання

1. Yershova, L. (2024). Principles of counseling vocational education students on youth entrepreneur-ship. *Professional Pedagogics,* 1(28), 69-79. https://doi.org/10.32835/2707-3092.2024.28.69-79

2. Yershova, L., & Titova, O., Zakatnov, D. (2022). Determination of the pedagogical conditions for organization of youth entrepreneurship consulting in vocational (vocational and technical) education institutions. *Professional Pedagogics*, 2(25). https://jrnls.ivet.edu.ua/1/article/view/804/1008

3. Zakatnov, D. (2024). Theoretical analysis of dissertation research on the issues of preparing youth for entrepreneurial activity. *Professional Pedagogics*,

2(29), pp. 38-46. *https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742978/*

4. Базиль Л. (2023). Концепція консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2023, № 7 (131). С.180-196. https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/11/%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%B8%D0%BB%D1%8C.pdf

5. Базиль Л., Орлов В. (2023). Концептуально-парадигмальні виміри підготовки здобувачів професійної освіти до молодіжного підприємництва. Вісник Глухівського національного педагогічного університету Імені Олександра Довженка. Вип. 3 (53). С.31-39. http://visn-ped.gnpu.edu.ua/index.php/uk/arkhiv-publikatsij

6. Базиль, Л. (2021). Психолого-педагогічні умови кар'єрного розвитку викладачів закладів професійної освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, № 8 (112). С.76-95. https://doi.org/10.24139/2312-5993/2021.08/076-095.

7. Базиль, Л., Орлов, В. (2023). Консультування з молодіжного підприємництва: методологія і концепція. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Вип. 3(127), 149-163. Взято з https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/09/%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%B8%D0%BB%D1%8C.pdf

8. Базиль, Л.О. (2021). Підготовка майбутніх фахівців до підприємницької діяльності: реалії і перспективи. *Інститут професійно-технічної освіти НАПН України; Радкевич, В. О. (Ред.). (2021). Professional Pedagogics, 2 (23). DOI: https://doi.org/10.32835/2707-3092.2021.23.*

9. Базиль, Л.О., Орлов, В.Ф. (2022). Проблеми консультування з питань розвитку молодіжного підприємництва**.** *Інститут професійно-технічної освіти НАПН України; Радкевич, В. О. (Ред.). Professional Pedagogics:*

електронний фаховий журнал категорії Б, 1(24). DOI: https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.24.18-26.

10. Ваніна, Н. (2024). Соціально-економічна ефективність інноваційного консультування з молодіжного підприємництва. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології,* 4 (138), 370-384. https://repository.sspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d7c9b879-cd39-4f84-9591-3bd145e3b9c1/content

11. Гриценок, І.А., & Єршова, Л.М. (2022). Інтерактивні форми й методи підготовки майбутніх фахівців до підприємницької діяльності. Професійна педагогіка, 1(24), с.81-90. https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.24.81-90. *(наукометричні бази Ulrich's Periodicals Directory, Index Copernicus*).– URL: https://jrnls.ivet.edu.ua/index.php/1/article/view/720/940.

12. Гриценок, І.А. (2022). Методика розвитку підприємницької активності учнівської молоді засобами проєктної діяльності. Наукові записки Малої академії наук України, 2(24), с. 19-27. http://doi.org/10.51707/2618-0529-2022-24-03 , http://lib.iitta.gov.ua/731900/.

13. Орлов, В. (2023). Підготовка майбутніх фахівців до підприємництва: теорія і практика. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2023, № 7 (131). С. 84-98. DOI 10.24139/2312-5993/2023.07/084-098. https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/11/%D0%BE%D1%80%D0%BB%D0%BE%D0%B2.pdf

Статті у зарубіжних періодичних наукових виданнях

1. **Bazyl, L.**, Nestorenko, T., **Orlov, V.,** & Ostenda, A. (2024). Entrepreneurial education from the perspectives of self-determination and self-development for future engineers (kształcenie przedsiębiorczości z perspektywy samostanowienia i samorozwoju przyszłego inżyniera). *Zeszyty naukowe wyższej szkoły technicznej w katowicach*, nr 18. str. 85-102, DOI:10.54264/0090 http://www.wydawnictwo.wst.pl/oferta_wydawnicza_oraz_zakup_publikacji/zeszy

ty_naukowe/zeszyty_naukowe_wyszej_szkoy_technicznej_w_katowicach_nr_18/134

2. Bazyl, L., Orłow W. (2022). Doradztwo w zakresie przedsiębiorczości młodzieży jako obiecującego kierunku rozwoju edukacji zawodowej i ustawicznej na powojennej Ukrainie = Консультування з питань розвитку молодіжного підприємництва як перспективний напрям розвитку професійної освіти в післявоєнній Україні. *Kształcenie zawodowe i ustawiczne. Polsko-Ukraiński Rocznik Naukowy* nr 7/2022 Warszawa. S. 401-412. Взято з http://www.aps.edu.pl/media/pe4jsavw/ezu_7_2022_e-book.pdf

3. Байдулін, В.Б. (2024). Особливості консультування здобувачів професійної освіти з бізнес-кар`єри в інформаційному просторі в сучасних умовах. *Colloquium-journal*, № 29 (222), Warszawa, Polska, 56-60. https://colloquium-journal.org/wp-content/uploads/2024/10/Colloquium-journal-2024-222-1.pdf

4. Ваніна, Н. (2023). Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти: система політичних дій та соціально-*економічних* ефектів. *Colloquium-journal*., 26(185), 12-16. Взято з https://colloquium-journal.org/wp-content/uploads/2023/10/Colloquium-journal-2023-185-1.pdf

5. Гриценок, І.А. (2023). Педагогічні умови, форми і методи організації консультування з молодіжного підприємництва у ЗП(ПТ)О в період воєнного стану та повоєнного відновлення економіки України. *Colloquium-journal,* 25(184), с. 3-7. Взято з https://colloquium-journal.org/wp-content/uploads/2023/10/Colloquium-journal-2023-184-1.pdf

Матеріали конференцій

1. Базиль Л. (2024) *Підготовка здобувачів професійної освіти до молодіжного підприємництва: проблеми і здобутки*, Модернізація змісту професійної освіти в умовах євроінтеграції України - 2024: матеріали IV

Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції (м. Київ, 17 квітня 2024 р.) / упорядн.: Сафонов Ю. М., Заєць С. В., Паржницький В. В., Савенко О. О., Шевчук Л. І., Шнюкова І. В., (електронне видання). Київ : ДНУ «ІМЗО», 2024, 28-33. https://drive.google.com/file/d/18Jhvyz_tMht0tu7wjcuRpeXN86R3ony4/view

2. Базиль Л. (2024) *Реалізація коучингового підходу в консультуванні здобувачів професійної* освіти *з молодіжного підприємництва*, Технологічна і професійна освіта: проблеми і перспективи: мат-ли IV Міжнародної науково-практичної конференції, 9 травня 2024 р. Глухів : Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2024,214–218. http://tpgnpu.ho.ua/images/kafedra_TPO/2023-2024/konf_09-05-2024/Zbirnyk%20materialiv%20Tehnol%20osv%20Hlukhiv%202024.pdf

3. Базиль Л. (2024) Реалізація коучингового підходу в підготовці здобувачів професійної освіти до молодіжного підприємництва. Інноваційна професійна освіта, Науково-*методичне* забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної), Київ, 26 лютого-7 березня 2024. 1(14), 9-16. https://doi.org/10.32835/2786-619X.2024.1.14.9-16

4. Базиль Л. (2023). *Концепція консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної освіти*. Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи : матеріали XII *міжнар*. наук.-практ. конференції (м. Хмельницький, 19–20 жовт. 2023 р.). Хмельницький : ХНУ. 83-86. Взято з https://drive.google.com/file/d/1O96NK1wpgLd7wmLuPLv7bcAdX3lgO6WJ/view

5. Базиль, Л. (2022). Розвиток здатності здобувачів професійної освіти до підприємницької діяльності у повоєнний період. Електронне продовжуване видання «Інноваційна професійна освіта». ISSN 2786-619X. Випуск 1(2): Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали

XVI Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної) Інституту професійної освіти НАПН України (29 квітня, 17-20 березня 2022 р.)/ За ред. В.О. Радкевич. https://conference.ivet.edu.ua/index.php/1/issue/view/2

6. Базиль, Л. (2023). *Концепція консультування з молодіжного підприємництва у закладах* професійної *(професійно-технічної) освіти*. (2023). Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали XVII Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної) Інституту професійної освіти НАПН України (27 – 30 березня 2023 р.). Київ: ІПО НАПН України. 343-347. Взято з https://doi.org/10.32835/2786-619-X/2023/2.9

7. Базиль, Л. (2023). Концепція *консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва*. Сучасна наука та освіта: стан, проблеми, перспективи: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (20-21 березня 2023 р., м. Полтава). Полтава: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». 234-237. DOI: https://doi.org/10.12958/978-617-8016-78-4-2023

8. Базиль, Л. *Молодіжне підприємництво і професійна освіта України в умовах воєнного стану*. (2023). Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції (7 квітня 2023 р.). / Глухів, Глухівський НПУ ім. О. Довженка. 19-25. Взято з https://drive.google.com/file/d/1eLVQhuFJKuYsvn53ZB0grZstPMeDLE0j/view

9. Базиль, Л., Орлов, В., (2022, жовтень 27-28). Молодіжне підприємництво – ефективний напрям відновлення повоєнної економіки Української держави. Відкрита наука та інновації в Україні 2022: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, Київ. http://www.uintei.kiev.ua/sites/default/files/zb_2022.pdf

10. Базиль, Л.О. (2022). Зарубіжний досвід створення і функціонування центрів кар'єри та підприємництва. Електронне продовжуване видання

«Інноваційна професійна освіта». ISSN 2786-619X. Випуск 3(4): Професійна освіта для сталого розвитку: виклики в умовах воєнного стану, результати і перспективи (20 жовтня 2022 року): Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції Інституту професійної освіти НАПН України / За ред. В.О. Радкевич. Київ: ІПО НАПН України. Київ: ІПО НАПН України https://conference.ivet.edu.ua/index.php/2022-1/index.

11. Байдулін, В.Б (2023, березня 30). *Аспекти консультування з молодіжного підприємництва в умовах діяльності у воєнний та повоєнний періоди.* Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали XVII Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної), Київ, 27-30. 353-357. Інноваційна професійна освіта. Випуск 2(9). Київ: ІПО НАПН України. Взято з https://lib.iitta.gov.ua/736078/

12. Байдулін, В.Б. (2022, жовтень 20). Консультування з молодіжного підприємництва в сучасних умовах. Інноваційна професійна освіта. Випуск 3(4). Професійна освіта для сталого розвитку: виклики в умовах воєнного стану, результати і перспективи: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. Інститут професійної освіти НАПН України; за ред. П.Г.Лузана. Київ: ІПО НАПН України, 2022. С. 20-23. https://conference.ivet.edu.ua/index.php/1/issue/view/4

13. Байдулін, В.Б. (2022, травень 20). Актуальні питання консультування з молодіжного підприємництва в умовах сучасності. В.О. Радкевич (Ред.). Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали XVI Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної), Київ, 17-20. 12-16. https://conference.ivet.edu.ua/index.php/1/issue/view/2

14. Байдулін, В.Б. (2023). *Нормативно-правова база інноваційної* підприємницької *діяльності в Україні*. Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Глухів. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка. 92-96. 135-137. Взято з

https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735605

15. Байдулін, В.Б. (2024, березня 7). *Особливості використання цифрових технологій в освітньому процесі закладів професійної (професійно-технічної) освіти*, Науково-*методичне* забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної), Київ, 26 лютого-7 березня. 17-25. https://lib.iitta.gov.ua/741112

16. Байдулін, В.Б. (2024, квітень 5). *Консультування із змін у законодавстві України для майбутніх підприємців на час дії воєнного стану*, Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Глухів, http://tpgnpu.ho.ua/images/vidavnictvo_new/2024/Material_konf_05_04_2024.pdf

17. Байдулін, В.Б. (2024, травень 9). *Проблеми інформатизації кар`єрного зростання майбутніх спеціалістів та молодих підприємців*, Технологічна і професійна освіта: проблеми і перспективи: матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції, м. Глухів, 238-240. http://tpgnpu.ho.ua/images/kafedra_TPO/2023-2024/konf_09-05-2024/Zbirnyk%20materialiv%20Tehnol%20osv%20Hlukhiv%202024.pdf

18. Байдулін, В.Б. (2024, 29-31 травня). *Актуальні питання інформатизації кар`єрного зростання майбутніх спеціалістів та молодих підприємців*, Розвиток сучасної науки та освіти: реалії, проблеми якості, інновації: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 484-488. http://elar.tsatu.edu.ua/handle/123456789/17897

19. Байдулін, В.Б., (2022). Консультування учнівської молоді з бізнес-кар`єри в сучасному інформаційному просторі. Інститут професійно-технічної освіти НАПН України; Ничкало, Н. Г. (Ред.) (2022). Професійна освіта: науково-методичний журнал, 4(97). Київ: Педагогічна преса. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734223/1/PTO_4_2022.pdf

20. Ваніна, Н. (2023). *Консультування з молодіжного підприємництва як*

умова самореалізації особистості. Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції професійне становлення особистості: проблеми і перспективи. Хмельницький: ХНУ. Взято з https://drive.google.com/file/d/1WnJhnYU9Vxc0nRn3iSpvJRAQ-Mdc25rO/view

21. Ваніна, Н. (2023). *Консультування з молодіжного підприємництва як умова* самореалізації *особистості*. Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи : матеріали XII міжнар. наук.-практ. конференції (м. Хмельницький, 19–20 жовт. 2023 р.). Хмельницький : ХНУ. 86-88. Взято з https://drive.google.com/file/d/1O96NK1wpgLd7wmLuPLv7bcAdX3lgO6WJ/view

22. Ваніна, Н. (2023). *Консультування молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти в умовах економічної та соціальної модернізації України*. Матеріали III Всеукраїнської науковопрактичної конференції «Розвиток *педагогічної* майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій». Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка. Взято з https://drive.google.com/file/d/15nrDIP2kB0cwJGYNF46fgCRx1ETTPGp0/view

23. Ваніна, Н. (2023). *Консультування як ресурс для підтримки інноваційної діяльності молодіжного підприємництва у повоєнний час.* Матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Розвиток сучасної науки та освіти: реалії, проблеми якості, інновації». Запоріжжя: ТДАТУ, 354-361. Взято з http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/17005/1/MATERIALS%20of%20the%20%D0%86V%20International%20Scientific_%202023_177-183.pdf

24. Ваніна, Н. (2023). *Науково-методичне забезпечення функціонування центрів кар'єри і бізнесу для* розвитку *молодіжного підприємництва.* Матеріали XVII Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної) «Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання». Київ: ІПО НАПН України, 348-353. Взято з

https://lib.iitta.gov.ua/735583/1/%D0%86%D0%9F%D0%9E_%D0%92%D0%B8%D0%BF_2(9)_%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D0%B0%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84_2023.pdf

25. Ваніна, Н. (2023). *Роль молодіжного підприємництва у вирішенні соціально-економічних проблем в процесі післявоєнної відбудови*. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасна наука та освіта: стан, проблеми, перспективи». Полтава: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 486-488. Взято з http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/9720?show=full

26. Ваніна, Н. (2024). *Консультування здобувачів професійної освіти з питань молодіжного підприємництва та його вплив на соціально-економічний розвиток економіки України*. In: Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій». Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 39-41. http://tpgnpu.ho.ua/images/vidavnictvo_new/2024/Material_konf_05_04_2024.pdf

27. Ваніна, Н. (Ред.). (2024). *Інновації як чинник соціально-економічної ефективності консультування з молодіжного підприємництва*. In: Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток сучасної науки та освіти: реалії, проблеми якості, інновації». Запоріжжя: ТДАТУ, 452-457. http://www.tsatu.edu.ua/vmf/wp-content/uploads/sites/17/zbirnyk-2024-29-31.05_tdatu-1.pdf#page=453

28. Ваніна, Н. (Ред.). (2024). *Консультування самозайнятої молоді як фактор зниження рівня безробіття.* In: Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Технологічна і професійна освіта: проблеми і перспективи». Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 220-222. http://tpgnpu.ho.ua/images/kafedra_TPO/2023-2024/konf_09-05-2024/Zbirnyk%20materialiv%20Tehnol%20osv%20Hlukhiv%202024.pdf

29. Ваніна, Н. (Ред.). (2024). *Методи та етапи консультування з*

молодіжного підприємництва. In: Матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної) «Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання». Інноваційна професійна освіта 1(14), 61-65. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741153/1/1%2814%292024_%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D0%B0%2B%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%8F-62-66.pdf

30. Гриценок І. (2023). *Форми і методи організації консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти в умовах воєнного стану*. Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи : матеріали XII міжнар. наук.-практ. конференції (м. Хмельницький, 19–20 жовт. 2023 р.). Хмельницький : ХНУ. 88-89. Взято з https://drive.google.com/file/d/1O96NK1wpgLd7wmLuPLv7bcAdX3lgO6WJ/view

31. Гриценок, І.А. (2022, травень 20). Розвиток навичок малого підприємництва в учнівській молоді закладів професійної (професійно-технічної) освіти. В В.О. Радкевич (Ред.). Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали XVI Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної), Київ, 17-20. С.68-70. https://conference.ivet.edu.ua/index.php/1/issue/view/2

32. Гриценок, І.А. (2023). *Ефективні стратегії консультування для просування підприємництва серед учнівської молоді ЗП(ПТ)О.* Розвиток сучасної науки та освіти: реалії, проблеми якості, інновації матеріали IV Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції. Запоріжжя : ТДАТУ, 345-348. Взято з https://lib.iitta.gov.ua/735844/

33. Гриценок, І.А. (2023). *Молодіжне підприємництво – кар'єрний вибір серед учнівської молоді ЗП(ПТ)О. Сучасна* наука та освіта: стан, проблеми, перспективи: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, Полтава. Полтава: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». 772-775. Взято з https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735602

34. Гриценок, І.А. (2023). *Молодіжне підприємництво як фактор розвитку економіки України. Науково*-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали XVII Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної), Київ, 27-30. Інноваційна професійна освіта. Випуск 2(9). Київ: ІПО НАПН України. 353-357. Взято з https://lib.iitta.gov.ua/736078/

35. Гриценок, І.А. (2023). *Подолання бар'єрів на шляху до успішного молодіжного підприємництва в програмах професійно-технічної освіти.* Розвиток педагогічної майстерності *майбутнього* педагога в умовах освітніх трансформацій: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Глухів. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка. 96-100. Взято з https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735605

36. Гриценок, І.А. (2024, 29-31 травня). *Механізми зворотного зв'язку в консультуванні здобувачів професійної освіти з питань молодіжного підприємництва.* In: Розвиток сучасної науки та освіти: реалії, проблеми якості, інновації: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, С. 422-427. https://drive.google.com/file/d/1ldr-afAVsXLodXsflN0er1fH5i4_eBgb/view

37. Гриценок, І.А. (2024, березня 7). *Особливості формування змісту консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва.* In: Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної), Київ, 26 лютого-7 березня. 113-117. https://lib.iitta.gov.ua/741112

38. Гриценок, І.А. (2024, квітень 5). *Основні форми й методи консультування майбутніх кваліфікованих робітників з молодіжного підприємництва*. In: Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Глухів, 74-78. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742825/

39. Гриценок, І.А. (2024, травень 9). *Форми й методи консультування з*

молодіжного підприємництва. In: Технологічна і професійна освіта: проблеми і перспективи: матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції, м. Глухів, 228-230. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742824/

40. Єршова, Л. (2022). Перспективи підготовки молоді до підприємницької діяльності у повоєнний час. Інноваційна професійна освіта, 1(2): Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали XVI Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної) Інституту професійної освіти НАПН України (29 квітня, 17-20 березня 2022 р.), 91-94. https://doi.org/10.32835/2786-619-X/2022/1.2.

41. Єршова, Л. (2022). Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності. In Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (13 травня 2022 р.) (с. 94-101). Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка. http://tpgnpu.ho.ua/images/my_images/doc_pdf/vidavnictvo/2022/zbirnik_maket_SG-13-05-2022.pdf

42. Єршова, Л. (2023). *Методика консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва.* Інноваційна професійна освіта, 2(9): Науково-методичне забезпечення професійної освіти: матеріали XVII Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної) Інституту професійної освіти НАПН України (27 – 30 березня 2023 р.), 358-362. . Взято з https://conference.ivet.edu.ua/index.php/2022-1/issue/view/10

43. Єршова, Л. (2023). *Методичні аспекти консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва.* In Професійне становлення особистості:проблеми і перспективи: матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 19 – 20 жовтня 2023 р.). Хмельницький: ХНУ. 89-91. Взято з https://drive.google.com/file/d/1O96NK1wpgLd7wmLuPLv7bcAdX3lgO6WJ/view

44. Єршова, Л. (2023). *Підготовка педагогів для здійснення консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва. In Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій*: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції (7 квітня 2023 року), (с. 129-132). Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка. https://drive.google.com/file/d/1eLVQhuFJKuYsvn53ZB0grZstPMeDLE0j/view

45. Єршова, Л. (2023). *Підготовка педагогів професійної школи до здійснення консультування з молодіжного підприємництва.* In Сучасна наука освіта: стан, проблеми, перспективи: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (20-21 березня 2023 року, м. Полтава, Україна), (с. 518-520). Полтава: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/2e5474a6-092b-4c1f-9226-4514b98e73cd/content

46. Єршова, Л. (2023). Уплив молодіжної політики України на підготовку здобувачів *професійної* освіти до підприємницької діяльності. In Розвиток сучасної науки та освіти: реалії, проблеми якості, інновації: матеріали IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (29-31 травня, 2023 р.), (с. 260-264). Запоріжжя: ТДАТУ. https://drive.google.com/file/d/1TMQEkP0jf3DrMhYx0GSVHnoOt_8fEyBz/view

47. Єршова, Л. (2024). *Самозарадність фахівця як соціогуманітарний феномен упливу на повоєнне відновлення України*. In: Орієнтири національної освіти в умовах сьогодення: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (17 травня 2024 р.), 147-150. Луцьк: ВІППО. http://vippo.org.ua/files/conference/----1-1722282707878755.pdf

48. Єршова, Л. (2024). *Самозарадність фахівця як фактор розвитку молодіжного підприємництва і повоєнного відновлення України*. In: Інноваційна професійна освіта, 1(14), 146-148. https://conference.ivet.edu.ua/index.php/2022-1/article/view/304/277

49. Єршова, Л., Турчиняк, Н., Захарчук, Ф., Ткаченко, М., Сердюченко, Н., Сологуб, Н., & Гончарова, О. (2022). Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності: результати експерименту всеукраїнського рівня. Інноваційна професійна освіта, 3(4): Професійна освіта для сталого розвитку: виклики в умовах воєнного стану, результати і перспективи: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (20 жовтня 2022 р.). https://conference.ivet.edu.ua/index.php/2022-1/issue/view/4/4.

50. Єршова, Л.М., Шевчук, Л.І., & Шамралюк, О.Л. (ред.) (2022). Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності: матеріали експерименту всеукраїнського рівня (2019-2021), Інноваційна професійна освіта, 2(3). https://conference.ivet.edu.ua/index.php/2022-1/issue/view/3/3.

51. Закатнов Д. (2023*). Модель консультування з молодіжного підприємництва для* повоєнного *відновлення економіки України*. Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи : матеріали XII міжнар. наук.-практ. конференції (м. Хмельницький, 19–20 жовт. 2023 р.). Хмельницький : ХНУ. 91-92. Взято з https://drive.google.com/file/d/1O96NK1wpgLd7wmLuPLv7bcAdX3lgO6WJ/view

52. Закатнов, Д. (2023). *Дисертаційні дослідження з проблем економічної підготовки учнівської молоді*. Формування онлайнових віртуальних колекцій електронних освітніх *ресурсів* в умовах російської агресії: зб. матеріалів круглого столу, 17 трав. 2023 р. Вінниця : ТВОРИ, 20-21. Взято з http://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2023/07/Formuvannya_onlaynovykh_virtualnykh_kolektsiy_elektronnykh_osvitnikh_resursiv-2023.pdf

53. Закатнов, Д. (2023). *Дисертаційні дослідження з проблем* формування *в учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти підприємницької*

компетентності. Сучасна наука та освіта: стан, проблеми, перспективи. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 20-21 березня 2023 року). Полтава: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». 281-282. Взято з https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/2e5474a6-092b-4c1f-9226-4514b98e73cd/content

54. Закатнов, Д. (2023). *Консультування з професійної кар'єри: європейські практики*. Розвиток сучасної науки та освіти: реалії, проблеми якості, інновації: матеріали IV Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. (м. Запоріжжя, 29-31 травня 2023 р.). Запоріжжя : ТДАТУ. 322-327. Взято з https://drive.google.com/file/d/1TMQEkP0jf3DrMhYx0GSVHnoOt_8fEyBz/view

55. Закатнов, Д. (2023). *Психолого-педагогічне обґрунтування моделі* консультування *з молодіжного підприємництва для повоєнного* відновлення *економіки України*. Науково-методичне забезпечення професійної освітиі навчання: матеріали XVII Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної) Інституту професійної освіти НАПН України (27 – 30 березня 2023 р.). Інноваційна професійна освіта. Випуск 2(9). Київ: ІПО НАПН України. 387-391. Взято з https://conference.ivet.edu.ua/index.php/2022-1/issue/view/10

56. Закатнов, Д. (2024). *Консультування з молодіжного підприємництва засобами ІКТ: досвід США*. In: Сучасні технології візуалізації колекцій цифрових освітніх ресурсів : зб. матеріалів круглого столу (до Всеукраїнського фестивалю науки), 14 трав. 2024 р. Вінниця : Нілан-ЛТД, 19-20. https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2024/08/VTSTKZ_zbirnyk_tez_KS-2024.pdf

57. Закатнов, Д.О. (2024) Інформатизація професійної орієнтації та консультування з професійної кар'єри учнівської молоді: вітчизняні та зарубіжні практики *Профільна середня освіта: виклики і шляхи реалізації: збірник матеріалів*. Київ : Видавничий дім «Освіта»стор, 163-168. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740089/

58. Закатнов, Д.О. (2024) *Методика психологічного консультування*

майбутніх кваліфікованих робітників з питань готовності до підприємницької діяльності. In: Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної) Інституту професійної освіти НАПН України (26 лютого – 07 березня 2024 р.), Інноваційна професійна освіта 1(14), 163-167. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741113/

59. Закатнов, Д.О. (2024) *Онлайн-консультування з молодіжного підприємництва*. In: Технологічна і професійна освіта: проблеми і перспективи. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, 9 травня 2024 р. . Глухівський НПУ ім. О. Довженка, м. Глухів, Україна, 228-230. https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/pll/2024.html

60. Закатнов, Д.О. (2024) *Технологічні аспекти консультування з молодіжного підприємництва*. In: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції пам'яті професора Володимира Юрженка «Інтернаціоналізація технологічної та професійної освіти: досвід та перспективи», 15-16 квітня 2024 року, 116-118. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740794/

61. Закатнов, Дмитро (2024). *Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва в умовах цифрової трансформації суспільства*, Модернізація освітніх програм підготовки здобувачів вищої освіти в контексті глобальних і національних викликів: матеріали VI Всеукраїнського науково-практичного семінару / [за ред. В.О. Радкевич; М.А. Пригодія]. Київ: ІПО НАПН України, 130-135. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743888

62. Лупаренко, Лілія (2024). *Використання цифрових технологій для консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти*, Модернізація освітніх програм підготовки здобувачів вищої освіти в контексті глобальних і національних викликів: матеріали VI Всеукраїнського науково-практичного семінару / [за ред. В.О.

Радкевич; М.А. Пригодія]. Київ: ІПО НАПН України, 315-330. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743888

63. Орлов В. (2023). *Консультування як стратегія допомоги майбутнім молодим* підприємцям. Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали XVII Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної) Інституту професійної освіти НАПН України (27 – 30 березня 2023 р.) Київ: ІПО НАПН України. 387-391. Взято з https://doi.org/10.32835/2786-619-X/2023/2.9

64. Орлов В. Консультування *з кар'єри і підприємництва у професійній* освіті. Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи : матеріали XII міжнар. наук.-практ. конференції (м. Хмельницький, 19–20 жовт. 2023 р.). Хмельницький : ХНУ. 101-103. Взято з https://drive.google.com/file/d/1O96NK1wpgLd7wmLuPLv7bcAdX3lgO6WJ/view

65. Орлов В. Ф. (2023). *Деякі проблеми розвитку молодіжного підприємництва в Україні.* Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції (7 квітня 2023 р.). Глухів, Глухівський НПУім. О. Довженка. 277-280. Взято з http://tpgnpu.ho.ua/images/vidavnictvo_new/2023/7-04-2023/Zbirnik_konf_2023.pdf

66. Орлов В. Ф. (2023). *Нова парадигма підготовки майбутніх фахівців до кар'єри у* молодіжному підприємництві. Сучасна наука та освіта: стан, проблеми, перспективи: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (20-21 березня 2023 р., м. Полтава) 131-133. DOI: https://doi.org/10.12958/978-617-8016-78-4-2023.

67. Орлов, В. (2022). Розвиток ділової активності майбутніх кваліфікованих робітників. Інноваційна професійна освіта. Випуск 1(2) Радкевич, В.О. (ред.). Науково-методичне забезпечення професійної освіти і

навчання: матеріали XVI Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної) Інституту професійної освіти НАПН України (29 квітня, 17-20 травня 2022 р.), 178-181. https://conference.ivet.edu.ua/index.php/1/issue/view/2

68. Орлов, В. (2024). *Підприємницька освіта як складова освітньої політики України.* In: Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: матеріали XVIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної) Інституту професійної освіти НАПН України (26 лютого – 07 березня 2024 р.), Інноваційна професійна освіта, 1(14), 278-282. https://conference.ivet.edu.ua/index.php/1/article/view/333/307

69. Орлов, В.Ф. (2024). *Парадигмальні зміни методології консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва.* In:Технологічна і професійна освіта: проблеми і перспективи. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, 9 травня 2024 р. Глухів : Глухівський НПУ ім. О. Довженка. http://tpgnpu.ho.ua/images/kafedra_TPO/2023-2024/konf_09-05-2024/Zbirnyk%20materialiv%20Tehnol%20osv%20Hlukhiv%202024.pdf#page=214

70. Тітова, О., & Веньонь, Н. (2022, жовтень 21). Розвиток підприємницької компетентності майбутніх інженерів під час виконання навчальних проєктів Технологічна і професійна освіта: проблеми і перспективи: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (21 жовтня 2022 р.) / Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, С. 29-33. http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/9565/1/The_%20potential_of%20_using%20_story%20_role-playing%20_games_%20as_%20interactive_%20technologies%20_for_%20professional_%20training%20_of%20_future%20_preschool_%20teachers.pdf

71. Тітова, О., & Єршова, Л. (2022). Розвиток молодіжного

підприємництва на основі кластерних ініціатив. Інноваційна професійна освіта, 3(4): Професійна освіта для сталого розвитку: виклики в умовах воєнного стану, результати і перспективи: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (20 жовтня2022 р.). https://conference.ivet.edu.ua/index.php/2022-1/issue/view/4/4.

72. Тітова, О.А. (2022). Всеукраїнський науково-практичний вебінар «Концептуальні засади молодіжного підприємництва». Інститут професійно-технічної освіти НАПН України; Ничкало, Н. Г. (Ред.) (2022). Професійна освіта: науково-методичний журнал, 4(97). Київ: Педагогічна преса. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734223/1/PTO_4_2022.pdf

Інформаційно-аналітичні матеріали

Закатнов, Д., & Орлов, В. (2024). Інформаційно-аналітичні матеріали За результатами наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» (2022–2024 рр.). Zenodo. https://doi.org/10.5281/zenodo.18062644

Додаток 2
Довідки про впровадження результатів наукового дослідження

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ВІННИЦЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ

ДЕРЖАВНИЙ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ВІННИЦЬКЕ ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ СФЕРИ ПОСЛУГ»

вул. Хмельницьке шосе 145, м. Вінниця, 21029, тел. (0432)56-14-23 e-mail: vpusp@ukr.net

№500 від 23.10.2025
на №_____

ДОВІДКА

про впровадження результатів наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» в освітній процес ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг»

У ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» в освітній процес упроваджено результати наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», виконаного науковими співробітниками лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України.

Результати дослідження, оприлюднені в Електронній бібліотеці НАПН України та на офіційному сайті Інституту професійної освіти НАПН України, використовуються педагогічними працівниками училища під час планування, організації та реалізації освітнього процесу, зокрема в межах роботи щодо формування у здобувачів освіти підприємницької компетентності та готовності до відкриття власної справи.

Під час консультування з молодіжного підприємництва активно використовуються наукові, методичні та практичні напрацювання, підготовлені за результатами вказаного дослідження, а саме:

- **«Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану: практичний порадник»** / Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т. – Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2022. https://lib.iitta.gov.ua/735025
- **«Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва: довідник»** / Автори-упорядники: Базиль Л.А., Байдулін В.Б.,

Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т., Тітова О.А. – Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2022. https://lib.iitta.gov.ua/733742

- **«Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України: методичний посібник»** / За ред. Д.О. Закатнова; автори: Байдулін В.Б., Ваніна Н.М., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Савченко М.О. – Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2023. https://lib.iitta.gov.ua/738714
- **«Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України: монографія»** / Базиль Л.О., Ваніна Н.М., Гриценок І.А., Закатнов Д.О., Орлов В.Ф. (ред.), Тітова О.А. – Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2024.

У зазначених працях розкрито концептуальні засади, модель і методики консультування з молодіжного підприємництва, представлено інноваційні підходи до формування підприємницької компетентності в учнівської молоді, а також методичні рекомендації для педагогічних працівників щодо організації відповідної діяльності у закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Використання результатів наукового дослідження в освітньому процесі сприяло:

- підвищенню ефективності консультування з молодіжного підприємництва;
- розвитку в здобувачів освіти підприємницького мислення, ініціативності та відповідальності;
- усвідомленому вибору ними сфери підприємницької діяльності як перспективного напряму реалізації власної кар'єри;
- збагаченню навчально-методичного забезпечення закладу освіти сучасними науковими напрацюваннями.

Отже, упровадження результатів наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» у діяльність ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг» позитивно вплинуло на якість освітнього процесу та рівень сформованості підприємницької компетентності майбутніх фахівців сфери послуг.

Директор Валентина БАЛИЦЬКА

Міністерство освіти і науки України
ЖИТОМИРСЬКА МІСЬКА РАДА
ПРОФЕСІЙНИЙ КОЛЕДЖ ТЕХНІЧНИХ ІННОВАЦІЙ
міста ЖИТОМИРА

10009 м. Житомир, вул. Селецька, 5

Приймальня (0412) 48-20-35
Навчальна частина 098-494-87-67
Електронна пошта (E-mail): zt_cpto@ukr.net, ztcpto@qmail.com
Веб-сайт: http: //cpto.zt.ua

Вих. № 220
від «23» 10 2025 р.

ДОВІДКА

про впровадження результатів наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» в освітній процес Державного навчального закладу Професійного коледжу технічних інновацій міста Житомира

Державний навчальний заклад Професійний коледж технічних інновацій міста Житомира використовує в освітньому процесі оприлюднені в електронній бібліотеці НАПН України та на сайті Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України результати наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», підготовлені науковцями лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України. Для здійснення консультування з молодіжного підприємництва педагогічними працівниками використовувалися основні положення, концепції, моделі, методики тощо, які висвітлено у практичному порадник «Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану» (автори: Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т.), https://lib.iitta.gov.ua/735025; довіднику «Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва» (автори-упорядники: Базиль, Л.А., Байдулін, В.Б., Гриценок, І.А., Єршова, Л.М., Орлов, В.Ф., Савченко, М.О., Теловата, М.Т., Тітова, О.А.), https://lib.iitta.gov.ua/733742; методичному посібнику «Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України» (автори: Закатнов Д. О. (ред.), Байдулін В.,

Ваніна Н.М., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Савченко М.О.), https://lib.iitta.gov.ua/738714/; монографії «Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України» (автори: Базиль Л.О., Ваніна Н.М., Гриценок І.А., Закатнов Д.О., Орлов В.Ф. (ред.), Тітова О.А.).

Використання зазначених праць зумовило можливість реалізувати педагогічно ефективне консультування з молодіжного підприємництва, що позитивно вплинуло на результативність формування у здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти підприємницької компетентності та здійснення ними вибору сфери підприємницької діяльності як перспективного напряму реалізації подальшої освітньо-професійної траєкторії.

Директор ПКТІ м. Житомира,
к.е.н. **Микола ПЕРЕЛИГІН**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ЗАПОРІЗЬКЕ ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ»
(ДНЗ «Запорізьке ВПУ»)
вул. Заводська, 9, м. Запоріжжя, 69035, тел. (061) 222-98-52, факс (061) 222-98-51
e-mail: dnzzvpu@gmail.com
Код ЄДРПОУ 05536544

16.10.2025 № 01-21/277 На № _____ від _____

ДОВІДКА
про впровадження результатів наукового дослідження в освітню діяльність Державного навчального закладу «Запорізьке вище професійне училище»

Інтеграція сучасних наукових досліджень в освітню практику є стратегічним пріоритетом для системи професійної освіти. Такий підхід є ключовим інструментом для підвищення якості підготовки майбутніх фахівців, забезпечення їхньої конкурентоспроможності на ринку праці та активної участі у повоєнному відновленні економіки України.

Цією довідкою засвідчується, що Державний навчальний заклад «Запорізьке вище професійне училище» (далі – ДНЗ «Запорізьке ВПУ») успішно впровадив у свою освітню діяльність результати наукового дослідження на тему «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти».

Дане дослідження було виконано провідними науковцями лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України. Для реалізації поставлених завдань у роботі закладу було використано комплекс науково-методичних продуктів, розроблених у межах цього дослідження.

Для забезпечення системного підходу до розвитку консультування з молодіжного підприємництва, освітній процес ДНЗ «Запорізьке ВПУ» було збагачено комплексом наукових, довідкових та виробничо-практичних видань. Ці матеріали, розроблені за результатами дослідження, формують цілісну навчально-методичну базу, що дозволяє ефективно організовувати роботу з учнівською молоддю. Основу для впровадження склав комплекс взаємодоповнюючих науково-методичних праць:

Методичний посібник «Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України» (Автори: Закатнов Д.О. (ред.), Байдулін В.Б., Ваніна Н.М., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Закатнов Д.О., Савченко М.О.).

Практичний порадник «Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану» (Автори: Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т.).

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ ТА НАУКИ
ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ № 11 м. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО»
вул. Тернопільська, 15/2, м. Хмельницький, 29016 тел./факс (0382) 67-01-86
E-mail: vpu11khm@ukr.net Код ЄДРПОУ 02548372

№ 01-19/548 від 03.12.2024 р.

ДОВІДКА
про впровадження результатів наукового дослідження
«Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти»

Державний навчальний заклад «Вище професійне училище № 11 м. Хмельницького» використовує наукову, виробничо-практичну та довідкову продукцію, підготовлену за результатами виконання наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», що здійснювалося науковими працівниками лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України у 2022-2024 рр. В освітньому процесі, при плануванні навчально-методичної роботи, підвищенні кваліфікації педагогічних працівників закладу освіти тощо, використовуються такі кінцеві результати зазначеного наукового дослідження, що розміщено на сайті Інституту професійної освіти (https://ivet.edu.ua/produkcziya-naukovyh-doslidzhen/) та в Електронній бібліотеці НАПН України (https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/pll/):

Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва: довідник / Автори-упорядники: Базиль Л.А., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т., Тітова О.А. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2022. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733742/;

Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану: практичний порадник / Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л..М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т. – Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2022. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/735025/;

Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України: методичний

посібник. / Закатнов Д. О. (ред.), Байдулін В. Б., Ваніна Н. М., Гриценок І. А., Єршова Л. М., Закатнов Д. О., Савченко М. О. – Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2023. https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738714/;

Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України : монографія / Базиль Л. О., Ваніна Н. М., Гриценок І. А., Закатнов Д. О., Орлов В. Ф. (ред.), Тітова О. А. – Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2024.

Використання зазначених оприлюднених праць у практиці роботи ДНЗ «Вище професійне училище № 11 м. Хмельницького» сприяло підвищенню рівня готовності педагогічних працівників закладу освіти до здійснення консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва та вдосконаленню підготовки педагогів професійної школи до здійснення консультаційної діяльності за зазначеним напрямом. Здійснення консультування з молодіжного підприємництва в межах діяльності Центру розвитку кар'єри ВПУ № 11 м. Хмельницького дозволило суттєво підвищити рівень підприємницької ініціативи майбутніх кваліфікованих фахівців.

Директор
ДНЗ «ВПУ №11м. Хмельницького» Василь СЕЛІЗАР

Міністерство освіти і науки України
Хмельницька обласна державна адміністрація
Департамент освіти та науки
ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ № 25 м. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Україна, 29017, м. Хмельницький, вул. Проспект Миру 61/3,

02.09. 2025 р. № 01-15/410

ДОВІДКА
про впровадження результатів дослідження теми НДР «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» в освітній процес Вищого професійного училища № 25 м. Хмельницького

У процесі підготовки здобувачів освіти до підприємницької діяльності педагогічні працівники Вищого професійного училища № 25 м. Хмельницького активно впроваджують результати наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти». Зокрема, в освітньому процесі використовуються наукові, навчальні, виробничо-практичні та довідкові матеріали, підготовлені науковцями лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України та розміщені в електронній бібліотеці НАПН України й на офіційному сайті установи, а саме: практичний порадник «Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану» (автори: Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т.) https://lib.iitta.gov.ua/735025; методичний посібник «Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України» (автори: Закатнов Д.О. (ред.), Байдулін В.Б., Ваніна Н.М., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Савченко М.О.) https://lib.iitta.gov.ua/738714; довідник «Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва» (упорядники: Базиль Л.А., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т., Тітова О.А.) https://lib.iitta.gov.ua/733742; монографія «Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України» (автори: Базиль Л.О., Ваніна Н.М., Гриценок І.А., Закатнов Д.О., Орлов В.Ф. (ред.), Тітова О.А.).

Зазначені матеріали сприяли вдосконаленню системи консультування з питань молодіжного та соціального підприємництва в училищі та формуванню у здобувачів освіти підприємницької компетентності, готовності до започаткування власної справи.

Результати впровадження наукових напрацювань за темою НДР «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» в освітній процес ВПУ № 25 м. Хмельницького були розглянуті та схвалені на засіданні педагогічної ради закладу (протокол № 1 від « 27» серпня 2025 р.).

Директор
ВПУ №25 м. Хмельницького,
канд. пед. наук Олена ЗАГІКА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ № 92 м. Сєвєродонецька
вул. Новікова, 6, м.Сєвєродонецьк, Сєвєродонецький р-н, Луганська обл., 93405, Україна
тел.прийм. 0668812073, 0973290615
E-mail: vpu92sever@ukr.net сайт: vpu92sever.lg.ua Код ЄДРПОУ 02541190

Від 11.12.2025 №156-в/с

ДОВІДКА
про впровадження результатів наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» в освітній процес Вищого професійного училища № 92 м. Сєвєродонецька

Вище професійне училище № 92 м. Сєвєродонецька впроваджує у власний освітній процес результати наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», розроблені науковцями лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України. Зазначені матеріали оприлюднені в електронній бібліотеці НАПН України та на офіційному сайті Інституту професійної освіти НАПН України.

У процесі консультування здобувачів освіти з питань молодіжного підприємництва педагогічні працівники закладу використовують ключові положення, концептуальні засади, моделі та методики, викладені у таких науково-методичних джерелах:

Практичний порадник «Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану» (автори: Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Грищенок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т.) – https://lib.iitta.gov.ua/735025

Довідник «Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва» (автори-упорядники: Базиль Л.А., Байдулін В.Б., Грищенок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т., Тітова О.А.) – https://lib.iitta.gov.ua/733742

Методичний посібник «Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України»

(автори: Закатнов Д.О. (ред.), Байдулін В., Ваніна Н.М., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Савченко М.О.) – https://lib.iitta.gov.ua/738714

Монографія «Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України» (автори: Базиль Л.О., Ваніна Н.М., Гриценок І.А., Закатнов Д.О., Орлов В.Ф. (ред.), Тітова О.А.) –https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743674/

Застосування зазначених наукових напрацювань забезпечило ефективну реалізацію процесу консультування з молодіжного підприємництва, що сприяло формуванню у здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти підприємницької компетентності та орієнтації на вибір сфери підприємницької діяльності як перспективного напряму подальшої освітньо-професійної траєкторії.

В.о. директора ВПУ № 92
Катерина КУДРЯ



м. Сєвєродонецька

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ № 94
кв. Дружби народів, 100, м. Лисичанськ, Луганська обл., Україна, 93107, тел. (063) 521-62-91
E-mail: lvpy94@ukr.net, https://lvpy94.wixsite.com/index код ЄДРПОУ 02541119

10.12.2025 № 335
на № ____ від _____

ДОВІДКА
про впровадження результатів наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти»

Вище професійне училище № 94 у процесі планування та організації навчально-методичної роботи впроваджує результати наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», виконаного науковими співробітниками лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України. Зазначене дослідження стало основою для розроблення комплексу науково-методичних матеріалів, які активно використовуються в освітньому процесі та методичній діяльності закладу.

Зокрема, практичний порадник «Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану» (автори: Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т.) та довідник «Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва» (автори-упорядники: Базиль Л.А., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т., Тітова О.А.) використовуються як джерела для

формування змісту навчальних занять, індивідуального консультування та позааудиторної роботи.

Емпіричні матеріали, отримані в ході експериментального впровадження, дозволили виявити низку проблем, пов'язаних із підготовкою здобувачів професійної освіти до підприємницької діяльності. Шляхи їх вирішення були відображені у подальших результатах дослідження, зокрема у методичному посібнику «Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України» (автори: Закатнов Д.О. (ред.), Байдулін В.Б., Ваніна Н.М., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Савченко М.О.) та монографії «Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України» (автори: Базиль Л.О., Ваніна Н.М., Гриценок І.А., Закатнов Д.О., Орлов В.Ф. (ред.), Тітова О.А.).

Усі зазначені матеріали знаходяться у відкритому доступі на сайті Інституту професійної освіти НАПН України (https://ivet.edu.ua/produkcziya-naukovyh-doslidzhen/) та в електронній бібліотеці НАПН України (https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/pll/), що забезпечує їх широке використання в освітньому середовищі. Застосування результатів дослідження в освітньому процесі позитивно вплинуло на формування підприємницької компетентності здобувачів освіти, сприяло їхньому усвідомленому вибору освітньо-професійної траєкторії, орієнтованої на підприємницьку діяльність, та забезпечило високу педагогічну ефективність консультування з молодіжного підприємництва.

Директор ВПУ № 94 **Максим БУНЕГІН**

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«СЄВЄРОДОНЕЦЬКЕ ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ»
пр.Центральний, 17, м. Сєвєродонецьк, Луганська область, Україна, 93404
інд.код 02540479. тел.+380509192111, тел. бухг. +380502277910
E-mail: sed_VPU@ukr.net, http://www.SVPU-profi.Lg.ua

10.12.2025 № 328
На №_____від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» в освітній процес Державного навчального закладу «Сєвєродонецьке вище професійне училище»

Державний навчальний заклад «Сєвєродонецьке вище професійне училище» активно впроваджує у свій освітній процес наукові напрацювання, що були підготовлені науковцями лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України. Зокрема, заклад використовує результати дослідження на тему «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти». Це дослідження було оприлюднене на офіційному вебсайті Інституту професійної освіти НАПН України, а також розміщене в електронній бібліотеці НАПН України. Матеріали наукової праці стали важливим ресурсом для формування змісту освітніх програм, спрямованих на розвиток підприємницьких компетентностей серед учнівської молоді. Для здійснення консультування з молодіжного підприємництва педагогічними працівниками використовувалися основні положення, концепції, моделі, методики тощо, які висвітлено у практичному пораднику «Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану» (автори: Базиль Л.О., Байдулін В.Б.,

Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т.), https://lib.iitta.gov.ua/735025; довіднику «Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва» (автори-упорядники: Базиль, Л.А., Байдулін, В.Б., Гриценок, І.А., Єршова, Л.М., Орлов, В.Ф., Савченко, М.О., Теловата, М.Т., Тітова, О.А.), https://lib.iitta.gov.ua/733742; методичному посібнику «Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України» (автори: Закатнов Д. О. (ред.), Байдулін В., Ваніна Н.М., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Савченко М.О.), https://lib.iitta.gov.ua/738714/; монографії «Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України» (автори: Базиль Л.О., Ваніна Н.М., Гриценок І.А., Закатнов Д.О., Орлов В.Ф. (ред.), Тітова О.А.).

Використання означених наукових напрацювань стало підґрунтям для впровадження ефективного з педагогічної точки зору процесу консультування здобувачів освіти з питань молодіжного підприємництва. Завдяки цим матеріалам вдалося забезпечити цілеспрямоване формування підприємницької компетентності, що включає розвиток ініціативності, креативності, здатності до самостійного прийняття рішень та відповідального ставлення до власної професійної діяльності. Отримані знання, уміння і навички сприяли не лише кращому розумінню основ підприємництва, а й мотивували молодь до вибору саме підприємницької діяльності як однієї з реальних і перспективних траєкторій їхнього подальшого освітнього та професійного зростання. У результаті, процес консультування не лише підвищив загальний рівень обізнаності учнів **ДНЗ «Сєвєродонецьке вище професійне училище»** у сфері підприємництва, але й виконав важливу роль у підтримці їхньої особистісної та професійної самореалізації.

Директор
ДНЗ «Сєвєродонецьке ВПУ» **Юрій КУЗЬМІНОВ**

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ДЕРЖАВНИЙ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ПРИВІЛЬСЬКИЙ ПРОФЕСІЙНИЙ ЛІЦЕЙ»
(ДПТНЗ «Привільський професійний ліцей»)
вул. Пушкіна, будинок 21, м. Привілля, м. Лисичанськ, Луганська область, 93191
e-mail: ppl55@ukr.net, сайт - http://privilly.wixsite.com/ppl55
код ЄДРПОУ 02540752

ДОВІДКА

про впровадження результатів наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти»

Упродовж 2022–2024 рр. в освітній процес **ДПТНЗ «Привільський професійний ліцей»** було впроваджено результати фундаментального наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», виконаного науковими співробітниками лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України.

У практику було впроваджено наукові, виробничо-практичні та довідкові матеріали, створені за результатами цього дослідження та оприлюднені на офіційному сайті Інституту професійної освіти НАПН України і в Електронній бібліотеці НАПН України, зокрема:

Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва: довідник (Базиль Л.А., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т., Тітова О.А., 2022, https://lib.iitta.gov.ua/733742);

Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану: практичний порадник (Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т., 2022, https://lib.iitta.gov.ua/735025);

Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України: методичний

посібник (Закатнов Д.О. [ред.], Байдулін В.Б., Ваніна Н.М., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Савченко М.О., 2023, https://lib.iitta.gov.ua/738714);

Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України: монографія (Базиль Л.О., Ваніна Н.М., Гриценок І.А., Закатнов Д.О., Орлов В.Ф., Тітова О.А.; за наук. ред. В.Ф. Орлова, Д.О. Закатнова, 2024, https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743674/).

Отримані матеріали стали основою комплексу навчально-методичного забезпечення, що дало змогу підвищити педагогічну ефективність консультування з молодіжного підприємництва та сприяло зростанню рівня підприємницької компетентності майбутніх кваліфікованих фахівців.

Впровадження результатів дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» сприяло зростанню професійної компетентності учнів ДПТНЗ «Привільський професійний ліцей», їх готовності до відкриття й ведення власної справи та стало важливим чинником ефективної реалізації освітньої діяльності.

Директор ДПТНЗ «Привільський професійний ліцей» **Олексій ЖУКОВ**

Олена Шевченко 954195005

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
Золотівський професійний ліцей

Від 10.12.2025
№ 285

Золотівський професійний ліцей
93295, Луганська область,
Сіверськодонецький р-н,
м. Золоте, вул. Молодіжна, буд. 37
E-mail: zpl_83@ukr.net

ДОВІДКА
про впровадження результатів фундаментального наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», що виконувалося лабораторією професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України у 2022-2024 рр.

Упродовж 2022–2024 рр. в освітній процес **Золотівського професійного ліцею** було інтегровано підсумкові результати фундаментального наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», виконаного науковими співробітниками лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України. Отримані результати застосовувалися педагогами закладу під час планування й реалізації освітнього процесу, а також на завершальній стадії проведення всеукраїнського експерименту за темою «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності» (наказ МОН України № 742 від 28.05.2019 р.). У практику було впроваджено наукові, виробничо-практичні та довідкові матеріали, створені за результатами зазначеного дослідження та розміщені на офіційному сайті Інституту професійної освіти НАПН України й в Електронній бібліотеці НАПН України, зокрема:

Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва: довідник. / Автори-упорядники: Базиль Л.А., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т., Тітова О.А. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2022;

Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану: практичний порадник. / Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т. – Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2022;

Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України: методичний посібник. / Закатнов Д. О. (ред.), Байдулін В. Б., Ваніна Н. М., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Закатнов Д О., Савченко М.О. – Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2023;

Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України : монографія / Базиль Л.О., Ваніна Н.М., Гриценок І.А., Закатнов Д.О., Орлов В.Ф., Тітова О.А. [за наук. ред. В.Ф. Орлова, Д.О. Закатнова]. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2024.

У представлених працях розкрито: стан досліджуваної проблеми у вітчизняній і зарубіжній педагогічній теорії та практиці; концептуальні засади консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти; модель організації консультування з цього напряму; методики його проведення тощо. Сукупність цих матеріалів формує цілісне навчально-методичне забезпечення консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, застосування якого дало змогу значно підвищити педагогічну результативність цього процесу та позитивно вплинути на формування підприємницької компетентності майбутніх фахівців.

Реалізація результатів наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах

професійної (професійно-технічної) освіти» забезпечила зростання рівня професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, сприяючи їхній готовності до започаткування та ведення власної підприємницької діяльності в освітньому процесі.

Директор Золотівського професійного ліцею Тетяна **КІЯЩЕНКО**

ДОВІДКА

про впровадження результатів наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» в освітній процес Державного навчального закладу «Черкаський професійний автодорожній ліцей»

З метою підвищення рівня підготовки педагогічних працівників Державного навчального закладу «Черкаський професійний автодорожній ліцей» до здійснення консультуванні з молодіжного підприємництва використовувалися наукові, довідкові і виробничо-практичні видання, які оприлюднено за результатами наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», що виконувалося науковцями лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України. При організації освітнього процесу, навчально-методичної роботи й підвищення кваліфікації педагогічних працівників за цим напрямом використовувалися наступні оприлюднені видання, підготовлені науковими працівниками Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України:

виробничо-практичні видання: **методичний посібник «Консультування** здобувачів **професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України»** (автори: Закатнов Д.О. (ред.), Байдулін В.Б., Ваніна Н.М., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Закатнов Д.О., Савченко М.О.), https://lib.iitta.gov.ua/738714/; **практичний порадник «Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану»** (автори: Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т.), https://lib.iitta.gov.ua/735025;

довідкові видання: **довідник «Підготовка майбутніх кваліфікованих** робітників **до молодіжного підприємництва»** (автори-упорядники: Базиль Л.А., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т., Тітова О.А.), https://lib.iitta.gov.ua/733742;

наукові видання: **монографія «Консультування з молодіжного** підприємництва **в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України»** (автори: Базиль Л.О., Ваніна Н.М., Гриценок І.А., Закатнов Д.О., Орлов В.Ф. (ред.), Тітова О.А.).

Зазначені вище праці знаходяться у вільному доступі в Електронній бібліотеці НАПН України та на сайті Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України.

Основні результати наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» використовувалися на заключному етапі експерименту Всеукраїнського рівня за темою «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності», що здійснювався ДНЗ «Черкаський професійний автодорожній ліцей». Також вони

застосовувалися у практиці роботи Центру професійної кар'єри, відкритому у ДНЗ «Черкаський професійний автодорожній ліцей» в червні 2022 року. Отримані результати свідчать про позитивний вплив консультування з молодіжного підприємництва на результативність підготовки учнів ДНЗ «Черкаський професійний автодорожній ліцей» до майбутньої підприємницької діяльності. Таким чином, упровадження наукової, довідкової та виробничо-практичної продукції, підготовленої науковими працівниками лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України за результатами наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», що виконувалося у 2022-24 рр., дозволило суттєво підвищити результативність консультування з молодіжного підприємництва майбутніх кваліфікованих фахівців, сприяло підвищенню рівня організації консультування з молодіжного підприємництва й методичної й самоосвітньої компетентності педагогічних працівників та адміністрації закладу освіти, їхньої готовності до організації консультування з молодіжного підприємництва.

Директор
ДНЗ «Черкаський професійний
автодорожній ліцей» Ольга ФІЛІПОВА

Департамент освіти і науки Одеської обласної державної адміністрації
Державний навчальний заклад
«ОДЕСЬКЕ ВИЩЕ ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ ТОРГІВЛІ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ХАРЧУВАННЯ»
65101, м. Одеса, вул.. Інглезі, 6-а. Тел: 745-96-10

26.06.2025 № 236

ДОВІДКА
ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ
результатів наукового дослідження за темою «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» до практики роботи Державного навчального закладу «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування»

Державний навчальний заклад «Одеське вище професійне училище торгівлі та технологій харчування» у процесі організації та планування навчально-методичної роботи стосовно консультування з молодіжного підприємництва використовує результати наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», що виконувалася науковцями Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України й оприлюднені в електронній бібліотеці НАПН України:

методичний посібник «Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України» (автори: Закатнов Д. О. (ред.), Байдулін В. Б., Ваніна Н. М., Гриценок І. А., Єршова Л. М., Закатнов Д. О., Савченко М. О.);

практичний порадник «Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану» (автори: Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т.);

довідник «Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва» (автори-упорядники: Базиль Л.А., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т., Тітова О.А.);

монографія «Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України» (автори: Базиль Л. О., Ваніна Н. М., Гриценок І. А., Закатнов Д. О., Орлов В. Ф. (ред.), Тітова О. А.).

Упровадження цих видань дало змогу підвищити рівень методичної компетентності педагогічних працівників закладу освіти, їхньої готовності до організації консультування з молодіжного підприємництва, формування підприємницької культури, здатності до самовдосконалення тощо.

Директор
ДНЗ «ОВПУТТХ» Людмила Висоцька

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНЕ УЧИЛИЩЕ № 8

вул. Руська, 198, м. Чернівці, 58023, тел. (0372) 50-61-38, 50-61-46
E-mail: ptu8_@ukr.net Код ЄДРПОУ 05537957

17.10.2025 № 228

ДОВІДКА

про впровадження результатів фундаментального наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», що виконувалося лабораторією професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України у 2022-2024 рр.

В освітній процес Професійно-технічного училища № 8 (м. Чернівці) впродовж 2022-24 рр. упроваджено кінцеві результати фундаментального наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», яке виконувалося у зазначений період науковими працівниками лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України у 2022-2024 рр. Кінцеві результати наукового дослідження використовувалися педагогічними працівниками закладу освіти при плануванні та здійсненні освітнього процесу, а також на завершальному етапі експерименту Всеукраїнського рівня за темою «Формування готовності майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності» (наказ МОН України № 742 від 28.05.2019 р.). Було впроваджено наукову, виробничо-практичну та довідкову продукцію, підготовлену за результатами наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» та оприлюднену на офіційному сайті Інституту професійної освіти НАПН України й Електронної бібліотеки НАПН України, а саме:

Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва: довідник. / Автори-упорядники: Базиль Л.А., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т., Тітова О.А. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2022.

Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану: практичний порадник. / Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т. – Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2022.

Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України: методичний

посібник. / Закатнов Д. О. (ред.), Байдулін В. Б., Ваніна Н. М., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Закатнов Д О., Савченко М.О. – Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2023.

Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України : монографія / Базиль Л.О., Ваніна Н.М., Гриценок І.А., Закатнов Д.О., Орлов В.Ф., Тітова О.А. [за наук. ред. В.Ф. Орлова, Д.О. Закатнова]. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2024.

У зазначених роботах висвітлено: стан проблеми у вітчизняній та зарубіжній педагогічній теорії та практиці; концепцію консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти; модель консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти; методики консультування з молодіжного підприємництва тощо. Вони утворюють комплекс навчально-методичного забезпечення консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти, впровадження якого дозволило суттєво підвищити його педагогічну ефективність та позитивно вплинути на рівень сформованості підприємницької компетентності майбутніх кваліфікованих фахівців.

Впровадження результатів наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» сприяло підвищенню рівня професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників у процесі підготовки до відкриття й ведення власної справи у процесі реалізації освітньої діяльності.

В. о. директора
Професійно-технічного училища № 8 **Роман ЦВІРІНЬКО**

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ СЕРВІСУ ТА ДИЗАЙНУ
вул. Шевченка, 91, м. Біла Церква, 09117 тел. (067) 188 53 55,
e-mail: reception_bksd@ukr.net, КОД ЄДРПОУ 05536707

Від 10.10.2025 № 127

ДОВІДКА
ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ
результатів наукового дослідження за темою «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» у практику діяльності Білоцерківського фахового коледжу сервісу та дизайну

Білоцерківський фаховий коледж сервісу та дизайну у процесі організації та планування навчально-методичної роботи стосовно консультування з молодіжного підприємництва використовує результати наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», що виконувалася науковцями Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України.

Усі зазначені результати наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» знаходяться у вільному доступі на сайті Інституту професійної освіти НАПН України (https://ivet.edu.ua/produkcziya-naukovyh-doslidzhen/) та в електронній бібліотеці НАПН України (https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/pll/), а саме:

методичний посібник «Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України» (автори: Закатнов Д. О. (ред.), Байдулін В. Б., Ваніна Н. М., Гриценок І. А., Єршова Л. М., Закатнов Д. О., Савченко М. О.);

практичний порадник «Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану» (автори: Базиль Л. О., Байдулін В. Б., Гриценок І. А., Єршова Л. М., Орлов В. Ф., Савченко М. О., Теловата М. Т.);

довідник «Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва» (автори-упорядники: Базиль Л. А., Байдулін В. Б., Гриценок І. А., Єршова Л. М., Орлов В. Ф., Савченко М. О.,

Теловата М. Т., Тітова О. А.);

монографія «Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України» (автори: Базиль Л. О., Ваніна Н. М., Гриценок І. А., Закатнов Д. О., Орлов В. Ф. (ред.), Тітова О. А.).

У представлених роботах висвітлено: стан проблеми у вітчизняній та зарубіжній педагогічній теорії та практиці; концепцію консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти; модель консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти; методики консультування з молодіжного підприємництва тощо. Вони утворюють комплекс навчально-методичного забезпечення консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти, впровадження якого дозволило підвищити його ефективність, рівень методичної компетентності педагогічних працівників закладу освіти, їхньої готовності до організації консультування з молодіжного підприємництва, формування підприємницької культури учнів Білоцерківського фахового коледжу сервісу та дизайну, здатності до самовдосконалення тощо.

В.о. директора
БФКСД

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ СЕРВІСУ ТА ДИЗАЙНУ
Ідентифікаційний код 05536707

Людмила ЛЕМЕШКО

ДОВІДКА

про впровадження результатів НД «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» у роботу Житомирського агротехнічного фахового коледжу

Житомирський агротехнічний фаховий коледж при плануванні та організації навчально-методичної роботи використовує результати наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», що виконувалося науковими працівниками лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України.

Практичний порадник «Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану» (автори: Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т.) та **довідник «Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва»** (автори-упорядники: Базиль, Л.А., Байдулін, В.Б., Гриценок, І.А., Єршова, Л.М., Орлов, В.Ф., Савченко, М.О., Теловата, М.Т., Тітова, О.А.) використовуються в освітньому процесі Житомирського агротехнічного фахового коледжу.

Отримані в процесі експериментальної роботи емпіричні матеріали дозволили виявити комплекс проблем, пов'язаних з підготовкою майбутніх фахових молодших бакалаврів та кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності. Напрями розв'язання виявлених теоретичних та практичних проблем було відображено в таких результатах наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» як **методичний посібник «Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України»** (автори: Закатнов Д.О. (ред.), Байдулін В.Б., Ваніна Н.М., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Закатнов Д.О., Савченко М.О.) та **монографія «Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України»** (автори: Базиль Л.О., Ваніна Н.М., Гриценок І.А., Закатнов Д.О., Орлов В.Ф. (ред.), Тітова О.А.).

Усі зазначені результати наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» знаходяться у вільному доступі на сайті Інституту професійної освіти НАПН України (https://ivet.edu.ua/produkcziya-naukovyh-doslidzhen/) та в електронній бібліотеці НАПН України (https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/pll/).

Використання оприлюднених основних результатів наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», що

виконувалося науковими працівниками лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України в освітньому процесі позитивно вплинуло на формування в здобувачів освіти Житомирського агротехнічного фахового коледжу підприємницької компетентності та суттєво вплинуло на їх освітньо-професійні траєкторії, пов'язані з підприємницькою діяльності. Таким чином, використання в процесі консультування з молодіжного підприємництва оприлюднених основних результатів наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», що виконувалося науковими працівниками лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України позитивно вплинуло на його педагогічну ефективність.

Заступник директора з навчальної роботи
Житомирського агротехнічного фахового
коледжу, д.т.н., професор **Костянтин БОРАК**

PRIVATE INSTITUTION OF PRE-HIGH EDUCATION
ART
COLLEGE
named after Salvador Dali
1-3, Pivnichno-Syrecka Street • Kyiv 04136 Ukraine
Phone: +380 44 495-17-77 (76)
Fax: +380 44 390-37-97 (96)
www.mixmd.edu.ua • art-dali@ukr.net

ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ
МИСТЕЦЬКИЙ
КОЛЕДЖ
ім. Сальвадора Далі
Вул. Північно-Сирецька, 1-3 • Київ 04136 Україна
Телефон: +380 44 495-17-77 (76)
Факс: +380 44 390-37-97 (96)
www.mixmd.edu.ua • art-dali@ukr.net
Юридична адреса: 02217, Київ, вул. Братиславська, 8

№ 086 від «06» 12 2024р

ДОВІДКА
про впровадження результатів наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», що виконувалося в Інституті професійної освіти НАПН України у 2022-2024 рр.

Педагогічні працівники Мистецького коледжу імені Сальвадора Далі у процесі проведення навчально-методичної роботи й підвищення кваліфікації використовують результати наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», яке у 2022-2024 рр. виконувалося лабораторією професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України. У процесі консультування з молодіжного підприємництва та консультування з професійної кар'єри використовувалися наступні оприлюднені результати наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти»:

практичний порадник «Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану», підготовлений Базиль Л.О., Байдуліним В.Б., Гриценок І.А., Єршовою Л.М., Орловим В.Ф., Савченко М.О., Теловатою М.Т.;

довідник «Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва», підготовлений Базиль Л.О., Байдуліним В.Б., Гриценок І.А., Єршовою Л.М., Орловим В.Ф., Савченко М.О., Теловатою М.Т., Тітовою О.А.;

методичний посібник «Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України», підготовлений Байдуліним В.Б., Ваніною Н.М., Гриценок І.А., Єршовою Л.М., Закатновим Д.О., Савченко М.О.;

монографію «Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України», підготовлену Базиль Л.О., Ваніною Н.М., Гриценок І.А., Закатновим Д.О., Орловим В.Ф., Тітовою О.А.

Використання цих видань в освітньому процесі Мистецького коледжу імені Сальвадора Далі уможливило формування підприємницької компетентності здобувачів. Здійснення кар'єри у підприємництві усвідомлюється майбутніми дизайнерами як перспективний напрям їх подальшої професійної траєкторії. Зростання рівня сформованості підприємницької компетентності майбутніх фахівців, теоретичної та практичної готовності студентів коледжу, майбутніх дизайнерів до реалізації своїх ідей у сфері молодіжного підприємництва знайшло свій прояв у створенні бізнес-планів на заняттях з «Основ підприємництва».

Співпраця з науковими співробітниками лабораторії професійної кар'єри ІПО НАПН України позитивно вплинуло на підвищення рівня методичної й підприємницької компетентності педагогічних працівників

Директор Світлана СЕМЕНЮК

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ
**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ МИСТЕЦТВ ТА ДИЗАЙНУ
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ»**

м. Київ, вул. Білоруська, 22, 04050, тел./факс: 483-72-55, тел. 483-72-55
E-mail: koledgknutd@ukr.net Web: https://fkmd.knutd.edu.ua Код ЄДРПОУ 33236383

15.12.25р № 92-01-112 На № _____ від _____

ДОВІДКА
про впровадження результатів наукового дослідження
в освітню діяльність Відокремленого структурного підрозділу
«Фаховий коледж мистецтв та дизайну Київського національного університету
технологій та дизайну»

Ключовим інструментом для підвищення якості підготовки фахових молодших бакалаврів є інтеграція в освітній процес сучасних науково-педагогічних досліджень. Стратегічними орієнтирами, які визначають основні напрямки діяльності Фахового коледжу мистецтв та дизайну, серед інших зазначено реалізацію моделі підприємницького розвитку та провадження освітнього процесу як інтелектуальної, творчої діяльності, що спрямована на формування та розвиток професійних компетентностей у здобувачів освіти задля забезпечення їхньої конкурентоспроможності на ринку праці та активної участі у повоєнному відновленні економіки України.

Цією довідкою засвідчується, що в навчальний процес Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж мистецтв та дизайну Київського національного університету технологій та дизайну» було впроваджено результати наукового дослідження на тему «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти».

Дослідження здійснювалось науковцями лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України.

Комплексний підхід до розвитку консультування з молодіжного підприємництва, що впроваджується в освітній практиці Фахового коледжу мистецтв та дизайну КНУТД, збагачено комплексом науково-довідкових та практичних видань. Матеріали формують структуровану навчально- методичну систему та дозволяють ефективно організовувати роботу зі студентами. Основу для впровадження склав комплекс взаємодоповнюючих науково- методичних праць, що були розроблені за результатами дослідження:

- Методичний посібник ***«Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України»*** автори: Закатнов Д.О. (ред.), Байдулін В.Б., Ваніна Н.М., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Закатнов Д.О., Савченко М.О.).
- Практичний порадник ***«Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану»*** (Автори: Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т.).
- Довідник ***«Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва»*** (Автори-упорядники: Базиль Л.А., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т., Тітова О.А.).
- Монографія ***«Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України»*** (Автори: Базиль Л.О., Ваніна Н.М., Гриценок І.А., Закатнов Д.О., Орлов В.Ф. (ред.), Тітова О.А.).

Зазначені праці знаходяться у вільному доступі в Електронній бібліотеці НАПН України та на офіційному сайті Інституту професійної освіти НАПН України.

Теоретична вагомість наукових розробок повною мірою розкривається через їх практичне впровадження, що дозволило структурувати роботу за кількома ключовими напрямами. Інтеграція наукових розробок в освітній процес забезпечила викладачам-практикам суттєве підвищення рівня методичної та самоосвітньої компетентності у питаннях ефективної організації та проведення консультування з молодіжного підприємництва.

У здобувачів освіти зафіксовано стійку позитивну динаміку в процесі підготовки до майбутньої підприємницької діяльності та свідому зацікавленість у формуванні підприємницької компетентності та проєктуванні власної освітньо-професійної траєкторії; зріс рівень професійної компетентності у питаннях, пов'язаних з розвитком підприємницької культури та ініціативності, з відкриттям та веденням власної справи.

Таким чином, інтеграція зазначених науково-методичних матеріалів дозволила значно підвищити загальну педагогічну ефективність консультування з молодіжного підприємництва у ВСП «ФКМД КНУТД».

Підсумовуючи, засвідчуємо, що впровадження результатів наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» є педагогічно доцільним та високоефективним. Використання науково-методичних матеріалів, розроблених науковцями Інституту професійної освіти НАПН України, забезпечило системне підвищення якості надання освітніх послуг у ВСП «ФКМД КНУТД» посилило практичну підготовку студентів до успішної самореалізації в сучасних економічних умовах та сприяло професійному зростанню педагогічних працівників коледжу.

Директорка

ВСП «ФКМД КНУТД» **Любов ХМЕЛЕВСЬКА**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ У ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ
(НМЦ ПТО у Луганській області)
пр-т Центральний, 17, м. Сіверськодонецьк, 93400, тел. (06452) 4-00-50,
e-mail: nmc_pto_lug@ukr.net, nmc.pto.lug.24@gmail.com, www.nmc-pto.lg.ua,
код ЄДРПОУ 21798143

18.12.2025 № 446/01-25
на № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти»

Навчально-методичний центр професійно-технічної освіти у Луганській області при плануванні та організації освітньої діяльності релакованих закладів професійної освіти Луганської області використовує результати наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», що виконувалося науковими працівниками лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України.

Аналіз теорії та практики освітньої діяльності закладів професійної освіти дозволи науковим працівникам лабораторії виявити комплекс проблем, пов'язаних з підготовкою майбутніх кваліфікованих робітників до підприємницької діяльності. Зміст, форми, технологій розв'язання зазначених проблем було відображено в опублікованих основних результатах наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти»:

монографії «Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України» (автори: Базиль Л.О., Ваніна Н.М., Гриценок І.А., Закатнов Д.О., Орлов В.Ф. (ред.), Тітова О.А.);

методичному посібнику «Консультування здобувачів професійної освіти з молодіжного підприємництва для повоєнного відновлення економіки України» (автори: Закатнов Д.О. (ред.), Байдулін В.Б., Ваніна Н.М., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Закатнов Д.О., Савченко М.О.);

практичному порадник «Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану» (автори: Базиль Л.О., Байдулін В.Б., Гриценок І.А., Єршова Л.М., Орлов В.Ф., Савченко М.О., Теловата М.Т.);

довіднику «Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва» (автори-упорядники: Базиль, Л.А., Байдулін, В.Б., Гриценок, І.А., Єршова, Л.М., Орлов, В.Ф., Савченко, М.О., Теловата, М.Т., Тітова, О.А.)

Усі зазначені основні результати наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» знаходяться у вільному доступі на сайті Інституту професійної освіти НАПН України (https://ivet.edu.ua/produkcziya-naukovyh-doslidzhen/) та в Електронній бібліотеці НАПН України (https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/pll/). Всього в Електронній бібліотеці НАПН України розміщено понад 130 наукових робіт, підготовлених науковцями лабораторії професійної кар'єри у 2022-24 рр. за результатами наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти».

Використання оприлюднених основних результатів наукового дослідження «Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», що виконувалося науковими працівниками лабораторії професійної кар'єри Інституту професійної освіти Національної академії педагогічних наук України в освітньому процесі позитивно вплинуло на формування в учнів релакованих закладів професійної освіти Луганської області підприємницької компетентності та суттєво вплинуло на їх освітньо-професійні траєкторії, пов'язані з підприємницькою діяльністю.

Директор
Навчально-методичного центру
професійно-технічної освіти
у Луганській області **Володимир АРТЮШЕНКО**

Додаток 3

Свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір



УКРАЇНА

СВІДОЦТВО

про реєстрацію авторського права на твір

№ 133099

Монографія «Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України»

(вид, назва твору)

Автор (співавтори) **Базиль Людмила Олександрівна, Ваніна Наталія Миколаївна, Гриценок Інна Антонівна, Закатнов Дмитро Олексійович, Орлов Валерій Федорович, Тітова Олена Анатоліївна**

(прізвища, ім'я, по батькові (за наявності), псевдонім (за наявності))

Твір оприлюднено: **Опублікування: Консультування з молодіжного підприємництва в закладах професійної (професійно-технічної) освіти для відновлення економіки України : монографія / Базиль Л. О., Ваніна Н. М., Гриценок І. А., Закатнов Д. О., Орлов В. Ф., Тітова О. А. [за наук. ред. В. Ф. Орлова, Д. О. Закатнова]. – Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2024. – 243 с. [електронний ресурс] https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743674**

(відомості про факт і дату оприлюднення твору (за наявності))

Авторські майнові права належать повністю Інститут професійної освіти Національної академії педагогічних наук України, пров. Віто-Литовський, 98-А, м. Київ, 03045

(прізвища, ім'я, по батькові (за наявності) фізичної особи / найменування юридичної особи, адреса)

Директор Державної організації «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій» **Олена ОРЛЮК**

Дата реєстрації 4 лютого 2025 р.

УКРНОІВІ

УКРАЇНА

СВІДОЦТВО

про реєстрацію авторського права на твір

№ 134506

Складений твір «Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва: довідник»

(вид, назва твору)

Автор (співавтори) **Базиль Людмила Олександрівна, Теловата Марія Теодозіївна, Тітова Олена Анатоліївна, Байдулін Валерій Борисович, Савченко Маргарита Олександрівна, Гриценок Інна Антонівна, Орлов Валерій Федорович, Єршова Людмила Михайлівна**

(прізвища, ім'я, по батькові (за наявності), псевдонім (за наявності))

Твір оприлюднено: **Опублікування: Підготовка майбутніх кваліфікованих робітників до молодіжного підприємництва: Довідник. / Автори-упорядники: Базиль Л. А., Байдулін В. Б., Гриценок І. А., Єршова Л. М., Орлов В. Ф., Савченко М. О., Теловата М. Т., Тітова О. А. Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2022. - 196 с.**

(відомості про факт і дату оприлюднення твору (за наявності))

Авторські майнові права належать повністю **Інститут професійної освіти Національної академії педагогічних наук України, пров. Віто-Литовський, 98А, м. Київ, 03045**

(прізвища, ім'я, по батькові (за наявності) фізичної особи / найменування юридичної особи, адреса)

Дата реєстрації 18 березня 2025 р.

Директор Державної організації «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій» **Олена ОРЛЮК**

УКРНОІВІ



УКРАЇНА

СВІДОЦТВО

про реєстрацію авторського права на твір

№ 133562

Науковий твір «Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану : практичний порадник»

(вид, назва твору)

Автор (співавтори) **Базиль Людмила Олександрівна, Байдулін Валерій Борисович, Гриценок Інна Антонівна, Єршова Людмила Михайлівна, Орлов Валерій Федорович, Савченко Маргарита Олександрівна, Теловата Марія Теодозіївна**

(прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), псевдонім (за наявності))

Твір оприлюднено: **Опублікування: Молодіжне підприємництво в умовах воєнного стану: практичний порадник. / Базиль Л. О., Байдулін В. Б., Гриценок І. А., Єршова Л. М., Орлов В. Ф., Савченко М. О., Теловата М. Т. - Київ: Інститут професійної освіти НАПН України, 2022. - 96 с.**

(відомості про факт і дату оприлюднення твору (за наявності))

Авторські майнові права належать повністю **Інститут професійної освіти Національної академії педагогічних наук України, пров. Віто-Литовський, 98А, м. Київ, 03045**

(прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) фізичної особи / найменування юридичної особи, адреса)

Дата реєстрації 19 лютого 2025 р.

Директор Державної організації «Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій» **Олена ОРЛЮК**

УКРНОІВІ

Електронне продовжуване видання

Інституту професійної освіти НАПН України

Видання засноване 04 жовтня 2021 року
рішенням ученої ради Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (протокол № 10)

Інститут професійної освіти НАПН України є суб'єктом у сфері онлайн-медіа
(Рішення Національної ради з питань телебачення і радіомовлення № 1430 від 16.11.2023 р.)
Ідентифікатор видання в Реєстрі суб'єктів у сфері медіа: R40-01556

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР ВИДАННЯ

Валентина Радкевич,
доктор педагогічних наук, професор, академік Національної академії педагогічних наук України,
директор Інституту професійної освіти НАПН України

ЗАСТУПНИКИ РЕДАКТОРА

Микола Пригодій,
доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України,
заступник директора з наукової роботи Інституту професійної освіти НАПН України
Ганна Романова,
доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з науково-експериментальної роботи
Інституту професійної освіти НАПН України
Людмила Базиль,
доктор педагогічних наук, професор, учений секретар
Інституту професійної освіти НАПН України

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ РАДИ ВИДАННЯ «Інноваційна професійна освіта»

Андрій Гуржій, доктор технічних наук, професор, академік НАПН України, головний науковий співробітник відділу цифрових освітніх ресурсів Інституту професійної освіти НАПН України

Тетяна Герлянд, доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу змісту і технологій професійної освіти Інституту професійної освіти НАПН України

Лілія Лупаренко, кандидат педагогічних наук, старший дослідник, завідувач відділу цифрових освітніх ресурсів Інституту професійної освіти НАПН України

Вікторія Кручек, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач відділу професійно-практичної підготовки Інституту професійної освіти НАПН України

Олена Тітова, доктор педагогічних наук, професор завідувач відділу фахової передвищої освіти Інституту професійної освіти НАПН України

Дмитро Закатнов, кандидат педагогічних наук, стакрший науковий співробітник, завідувач відділу виховання і професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України

Валерій Орлов, доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу виховання і професійної кар'єри Інституту професійної освіти НАПН України

Петро Лузан, доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу фахової передвищої освіти Інституту професійної освіти НАПН України

Андрій Каленський, доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу змісту і технологій професійної освіти Інституту професійної освіти НАПН України

Світлана Кравець, кандидат педагогічних наук, старший дослідник, завідувач відділу зарубіжних систем професійної освіти Інституту професійної освіти НАПН України

Оксана Лапа, кандидат педагогічних наук, старший дослідник, керівник Центру психологічного супроводу діяльності педагогічних працівників закладів професійної освіти Інституту професійної освіти НАПН України

ІННОВАЦІЙНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

Електронне продовжуване видання
Інституту професійної освіти НАПН України

РУБРИКИ:

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
Науковий редактор: **Валентина Радкевич**,
доктор педагогічних наук, професор,
академік Національної академії педагогічних наук України

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА
Науковий редактор: **Тетяна Герлянд**,
доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник

ПІДГОТОВКА ДО ПІДПРИЄМНИЦТВА
Науковий редактор: **Валерій Орлов**,
доктор педагогічних наук, професор

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
Науковий редактор: **Оксана Лапа**,
кандидат педагогічних наук, старший дослідник

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
Науковий редактор: **Ганна Романова**,
доктор педагогічних наук, професор

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
Науковий редактор: **Микола Пригодій**,
доктор педагогічних наук, професор
член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України

ІННОВАЦІЙНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

Електронне продовжуване видання
Інституту професійної освіти НАПН України

РУБРИКА:
ПІДГОТОВКА ДО ПІДПРИЄМНИЦТВА
Науковий редактор: **Валерій Орлов**,
доктор педагогічних наук, професор

Випуск 5(26)2025

ТЕОРЕТИЧНІ Й МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ КОНСУЛЬТУВАННЯ З МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Рекомендовано до оприлюднення
Вченою радою Інституту професійної освіти НАПН України
(протокол № 14 від 22 грудня 2025 року)

НАУКОВІ РЕДАКТОРИ ВИПУСКУ:
Валерій Орлов,
доктор педагогічних наук, професор,
головний науковий співробітник відділу виховання і професійної кар'єри
Інституту професійної освіти НАПН України
Дмитро Закатнов,
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
завідувач відділу виховання і професійної кар'єри
Інституту професійної освіти НАПН України

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР ВИПУСКУ:
Дмитро Закатнов,
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
завідувач відділу виховання і професійної кар'єри
Інституту професійної освіти НАПН України

АВТОРИ:
Валерій ОРЛОВ, Дмитро ЗАКАТНОВ, Людмила БАЗИЛЬ, Інна ГРИЦЕНОК, Наталія ВАНІНА, Валерій БАЙДУЛІН

ІННОВАЦІЙНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

Електронне продовжуване видання
Інституту професійної освіти НАПН України

Випуск 5(26)2025

ТЕОРЕТИЧНІ Й МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ КОНСУЛЬТУВАННЯ З МОЛОДІЖНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Цитувати як: Орлов, В. Ф., Закатнов, Д. О., Базиль, Л. О., Байдулін, В. Б., Ваніна, Н. М., & Гриценок, І. А. (2025). Теоретичні й методичні основи консультування з молодіжного підприємництва у закладах професійної (професійно-технічної) освіти : монографія. (Вип. 5(26); Інноваційна професійна освіта). Інститут професійної освіти НАПН України. https://doi.org/10.32835/2786-619X/2025/5.26

Формат 210×297
Авт. арк. - 5,0

Виготівник і видавець:
Інститут професійної освіти НАПН України
03045 Київ, пров. Віто-Литовський, 98-а
+380 (44) 252-71-75; e-mail: info@ivet.edu.ua

Підтвердження внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції.
Серія ДК, No 3805 від 21.06.2010 р.

Інститут професійної освіти НАПН України є суб'єктом у сфері онлайн-медіа
(Рішення Національної ради з питань телебачення і радіомовлення № 1430 від 16.11.2023 р.)
Ідентифікатор видапння в Реєстрі суб'єктів у сфері медіа: R40-01556

Наукові редактори - Валерій Орлов, Дмитро Закатнов
Відповідальний редактор - Дмитро Закатнов
Технічний редактор - Микола Пригодій
Бібліографічний редактор - Вікторія Маркова
Палітурка - Леонід Романов*

* Для палітурки використано зображення:
https://www.google.com/search?q=abstract+group+of+four+people+colorful+icon+stylized+unity&udm=2#sv=CAMSVhoyKhBlLVRfVmRSWHRLU3ZBaUNNMg5UX1ZkUlh0S1N2QWlDTToORUt2MmxfY09Ja015Y00gBCocCgZtb3NhaWMSEGUtVF9WZFJYdEtTdkFpQ00YADABGAcgnOGuqQowAkoIEAIYAiACKAI